

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ
ΜΕ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Δήμητρα Πέτρου

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πειραιά ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Οικονομική της Εκπαίδευσης και Διαχείριση Εκπαιδευτικών Μονάδων.

Πειραιάς, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2022

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

MASTER PROGRAM
IN ECONOMICS IN EDUCATION AND
MANAGEMENT OF EDUCATIONAL UNITS

ATTITUDES AMND PERCEPTIONS OF
EDUCATIONAL ECONOMISTS
REGARDING THE ROLE OF ECONOMICS
COURSES IN THE EDUCATIONAL PROCESS

By

Dimitra Petrou

Master Thesis submitted to the Department of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economics in Education and Management of Educational Units.

Piraeus, Greece, February 2022

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις διατάξεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Πέτρου Δήμητρα

Υπογραφή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου Χλέτσο Μιχαήλ για την πολύτιμη βοήθειά του.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αναγκαιότητα της διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελεί αδήριτη ανάγκη στη σύγχρονη κοινωνική, πολιτική και εκπαιδευτική πραγματικότητα. Στην παρούσα εργασία μελετούνται παράγοντες οι οποίοι διαμορφώνουν και επηρεάζουν τις στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών οικονομολόγων για τον ρόλο των οικονομικών μαθημάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η παρούσα ποσοτική έρευνα εξέτασε τις απόψεις των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με τον οικονομικό αναλφαριθμητισμό και τη σύνδεσή του με την εκπαιδευτική πραγματικότητα, τους λόγους που αποτελεί αναγκαία η εκμάθηση οικονομικών μαθημάτων και εννοιών, το πρόγραμμα σπουδών και η χρήση εποπτικών μέσων καθώς και η ύπαρξη ανάγκης υιοθέτησης εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων. Το δείγμα συλλέχθηκε με τη μέθοδο της βολικής δειγματοληψίας και της δειγματοληψίας-χιονοστιβάδας με ερωτηματολόγιο σε ηλεκτρονική μορφή. Στην έρευνα συμμετείχαν 104 εκπαιδευτικοί οικονομικών και κοινωνικών επιστημών, οι οποίοι διδάσκουν οικονομικά μαθήματα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης και επεξεργασίας των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν, παρουσιάζονται τα πιο σημαντικά πορίσματα και εντοπίζονται οι σχέσεις που εμφανίζονται μεταξύ τους.

ABSTRACT

The necessity of teaching economics in secondary education is an inescapable need in the modern social, political, and educational reality. In the present work, factors are studied that shape and influence the attitudes and perceptions of educational economists about the role of economics courses in the educational process. The present quantitative research examined the views of secondary school teachers regarding financial illiteracy and its connection to educational reality, the reasons why it is necessary to learn economics courses and concepts, the curriculum and the use of supervisory tools as well as the existence of the need to adopt alternative methods of teaching economics. The sample was collected by the method of convenient sampling and avalanche sampling with a questionnaire in electronic form. The research involved 104 economics and social science teachers who teach economics in secondary education. Upon completion of the analysis and processing of the collected data, the most important findings are presented and the relationships that appear between them are identified.

Περιεχόμενα

Δήλωση μη λογοκλοπής	3
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABTRACT	6
Πίνακας πινάκων	10
Πίνακας γραφημάτων	16
Εισαγωγή	18
Κεφάλαιο 1 : Η χρησιμότητα διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στο σχολείο	21
1.1 Οικονομικός Αναλφαβητισμός, οι επιπτώσεις του και η αναγκαιότητα της Οικονομικής εγγραμματοσύνης/Οικονομικού Αλφαβητισμού	21
1.2 Η θέση των εκπαιδευτικών και οι απόψεις τους περί χρησιμότητας της διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στη βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	24
1.3 Σημαντικοί όροι για τον εννοιολογικό προσδιορισμό της δομής της οικονομικής γνώσης.....	25
1.4 Λόγοι αναγκαιότητας γνώσης της οικονομικής επιστήμης.....	27
1.5 Αίτια ένταξης της οικονομικής επιστήμης στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες	28
1.5.1. Η αναγκαιότητα ανασκόπησης συμβάντων του παρελθόντος για την επίτευξη ερμηνείας και κατανόησης της σύγχρονης πραγματικότητας	28
1.6 Λόγοι διαμόρφωσης και ανάπτυξης οικονομικής σκέψης και ευρύτερης ιδεολογίας	31
Κεφάλαιο 2 : Ο τρόπος διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στις εκπαιδευτικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και εναλλακτικές μεθοδολογίες	33
2.1 Τα οικονομικά μαθήματα: Η διάρθρωση και η μεθοδολογία της διδασκαλίας τους.....	33
2.1.1. Η μέθοδος διδασκαλίας με τη μορφή εισήγησης-διάλεξης-μονόλογου	34
2.1.2. Η μειευτική μέθοδος του Σωκράτη	35
2.1.3. Η μεθοδολογία με τη μορφή διαμόρφωσης ερωτήσεων και απαντήσεων.....	36

2.1.4. Η χρησιμότητα του διαλόγου στη διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων.....	37
2.1.5. Η μέθοδος της επίδειξης	38
2.1.6. Η μελέτη περίπτωσης.....	39
2.1.7. Τα projects και ο ρόλος τους στη διδασκαλία.....	39
2.1.8. Το παιχνίδι ρόλων.....	40
2.1.9. Η μεθοδολογία καταγισμού ιδεών και πληροφοριών	40
2.1.10. Η εφαρμογή του μοντέλου της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας των μαθημάτων της οικονομικής επιστήμης.....	41
2.2 Ο συνδυασμός μεθόδων	42
2.3 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού και ο σχεδιασμός και συγκρότηση της διεξαγωγής των οικονομικών μαθημάτων στον εκπαιδευτικό τομέα	42
2.3.1 Προοπτικές για τα Οικονομικά μαθήματα στο Σχολικό Πρόγραμμα Σπουδών: Μαθήματα, περιεχόμενο, ώρες διδασκαλίας	44
2.4 Σύγχρονα και εναλλακτικά προγράμματα διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων .	46
Κεφάλαιο 3 : Η ΕΡΕΥΝΑ.....	49
3.1. Σκοποί και στόχοι της έρευνας	49
3.2. Σχεδιασμός έρευνας	49
3.2.1 Ερευνητικό εργαλείο	49
3.2.2. Συμμετέχοντες.....	50
3.3. Διεξαγωγή της έρευνας	50
3.4. Αποτελέσματα Έρευνας.....	51
3.4.1 Ερωτηματολόγιο – Συχνότητες – Ποσοστά και γραφήματα.....	52
3.4.2 Ανάλυση αποτελεσμάτων – Crosstabs	89
Συμπεράσματα	120
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	122
Ελληνική	122
Ξενόγλωσση	124

Παράρτημα.....130

Πίνακας πινάκων

Πίνακας 3.3.1: Φύλο των συμμετεχόντων.....	52
Πίνακας 3.3.2 Ηλικία συμμετεχόντων.....	53
Πίνακας 3.3.3 Ανώτερο επίπεδο σπουδών	54
Πίνακας 3.3.4 Συνάφεια σπουδών με τα οικονομικά.....	54
Πίνακας 3.3.5 Παρακολούθηση σεμιναρίων	55
Πίνακας 3.3.6 Φορέας Π.Ε.Κ.	56
Πίνακας 3.3.7 Σεμινάρια ιδιωτικών φορέων	56
Πίνακας 3.3.8 Επιμορφωτικά σεμινάρια ακαδημαϊκών φορέων	56
Πίνακας 3.3.9 Φορέας Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.....	57
Πίνακας 3.3.10 Φορέας Εξομοίωση	57
Πίνακας 3.3.11 Σεμινάρια σχολικών συμβούλων	57
Πίνακας 3.3.12 Έτη προϋπηρεσίας	58
Πίνακας 3.3.13 Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων.....	58
Πίνακας 3.3.14 Επιρροή οικονομικού αναλφαβητισμού σε αγχώδεις διαταραχές	59
Πίνακας 3.3.15 Επιρροή οικονομικού αναλφαβητισμού τάση δανειοληψίας.....	59
Πίνακας 3.3.16 Επιρροή οικονομικού αναλφαβητισμού σε κακή διαχείριση προσωπικού προϋπολογισμού.....	60
Πίνακας 3.3.17 Επιρροή οικονομικού αναλφαβητισμού σε απώλεια ιδιωτικού εισοδήματος	60
Πίνακας 3.3.18 βαθμός στον οποίο ο οικονομικός αναλφαβητισμός μας προστατεύει από προπαγάνδα.....	61
Πίνακας 3.3.19 βαθμός στον οποίο ο οικονομικός αναλφαβητισμός μας προστατεύει από παραπληροφόρηση	61
Πίνακας 3.3.20 βαθμός στον οποίο ο οικονομικός αναλφαβητισμός μας προστατεύει από χειραγώγηση	61
Πίνακας 3.3.21 βαθμός στον οποίο ο οικονομικός αναλφαβητισμός μας προστατεύει από πολιτικές τακτικές.....	62
Πίνακας 3.3.22 ανεπαρκής διδασκαλία οικονομικών μαθημάτων στο σχολείο.....	62
Πίνακας 3.3.23 εξυπηρετεί πολιτικούς σκοπούς και προπαγανδιστικές ενέργειες	63
Πίνακας 3.3.24 τα άτομα θα είναι εύκολα χειραγωγίσιμα.....	63
Πίνακας 3.3.25 βαθμός εφαρμογής ισχύοντος αναλυτικού προγράμματος σπουδών	64

Πίνακας 3.3.26 λόγοι μη εφαρμογής του ισχύοντος αναλυτικού προγράμματος σπουδών	65
Πίνακας 3.3.27 εισήγηση μονόλογος	66
Πίνακας 3.3.28 Μαιευτική (του Σωκράτη).....	66
Πίνακας 3.3.29 ερωτήσεις - απαντήσεις.....	66
Πίνακας 3.3.30 επίδειξη	67
Πίνακας 3.3.31 μελέτη περίπτωσης	67
Πίνακας 3.3.32 εργασίες	67
Πίνακας 3.3.33 παιχνίδι ρόλων.....	68
Πίνακας 3.3.34 καταγισμού ιδεών	68
Πίνακας 3.3.35 ομαδοσυνεργατική	68
Πίνακας 3.3.36 βαθμός εφαρμογής συνδυασμού μεθόδων διδασκαλίας.....	70
Πίνακας 3.3.37 Βαθμός παροχής εξοπλισμού.....	71
Πίνακας 3.3.38 Φέρνουν δικό τους εξοπλισμό	72
Πίνακας 3.3.39 χρήση εποπτικών μέσων	72
Πίνακας 3.3.40 δυνατότητα αυξημένης συμμετοχής του μαθητή κατά την προσφορά νέου διδακτικού υλικού.....	73
Πίνακας 3.3.41 εκσυγχρονισμός της διδακτικής – μαθησιακής διαδικασίας.....	73
Πίνακας 3.3.42 ενίσχυση της μνημονικής καταγραφής των παραστάσεων	74
Πίνακας 3.3.43 δημιουργία ενιαίων και σαφών παραστατικών εικόνων.....	74
Πίνακας 3.3.44 συνδυασμός θεωρίας και πράξης.....	74
Πίνακας 3.3.45 έλλειψη διδακτικού χρόνου	75
Πίνακας 3.3.46 αδυναμία αντιμετώπισης του οικονομικού κόστους.....	75
Πίνακας 3.3.47 έλλειψη οργανωμένης υλικοτεχνικής υποδομής και οργάνωσης.....	75
Πίνακας 3.3.48 άγνοια χρήσης τους από τον διδάσκοντα.....	76
Πίνακας 3.3.49 επικέντρωση της προσοχής των μαθητών στο «φαινόμενο» και όχι στο «περιεχόμενο» της διδακτικής ενότητας.....	76
Πίνακας 3.3.50 Πίνακας	77
Πίνακας 3.3.51 Φωτογραφίες.....	77
Πίνακας 3.3.52 Σχεδιαγράμματα.....	78
Πίνακας 3.3.53 διαφάνειες.....	78
Πίνακας 3.3.54 Η/Υ.....	78

Πίνακας 3.3.55 Video.....	78
Πίνακας 3.3.56 Βαθμό στον οποίο το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών/συμπληρωματικών μορφών διδασκαλίας	80
Πίνακας 3.3.57 συνεργασία μεταξύ μαθητών	81
Πίνακας 3.3.58 ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών	81
Πίνακας 3.3.59 προαγωγή αυτενέργειας/πρωτοβουλίας.....	81
Πίνακας 3.3.60 κοινωνικοποίηση του μαθητή.....	82
Πίνακας 3.3.61 Συχνότητα σχεδίων εργασίας/projects	82
Πίνακας 3.3.62 ενίσχυση αυτενέργειας	83
Πίνακας 3.3.63 ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων.....	83
Πίνακας 3.3.64 ελευθερία σκέψης και έκφρασης	84
Πίνακας 3.3.65 ολόπλευρη ανάπτυξη προσωπικότητας	84
Πίνακας 3.3.66 ανάληψη ευθυνών.....	84
Πίνακας 3.3.67 Είδη σχεδίων εργασίας που χρησιμοποιούνται	86
Πίνακας 3.3.68 Συχνότητα χρήσης φακέλου επιλεγμένου υλικού - portfolio	87
Πίνακας 3.3.69 είδη portfolios που χρησιμοποιούνται	88
Πίνακας 3.70 "Ηλικία" και "επίπεδο σπουδών"	89
Πίνακας 3.71 "επίπεδο σπουδών" και "Π.Ε.Κ".....	89
Πίνακας 3.72 "επίπεδο σπουδών" και "Σεμινάρια Σχολικών Συμβούλων"	90
Πίνακας 3.73 "Φύλο" και "Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε συχνή τάση.....	Error! Bookmark not defined.
Πίνακας 3.74 "Ηλικία" και "Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων"	90
Πίνακας 3.75 "Ηλικία" και "Σε περίπτωση που δεν ακολουθείται πιστά το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα οι λόγοι είναι:"	92
Πίνακας 3.76 "συνάφεια σπουδών" και "Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε συχνή τάση δανειοληψίας"	Error! Bookmark not defined.
Πίνακας 3.77 "συνάφεια σπουδών" και "Βαθμό στον οποίο μας προστατεύει ο οικονομικός αλφαβητισμός από παραπληροφόρηση"	93
Πίνακας 3.78 "επίπεδο σπουδών" και "Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων"	94
Πίνακας 3.79 "επίπεδο σπουδών" και "Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας"	98

Πίνακας 3.80 "Φύλο" και "Μαιευτική (του Σωκράτη)"	96
Πίνακας 3.81 "Φύλο" και "Ερωτήσεις Απαντήσεις"	96
Πίνακας 3.82 "Φύλο" και "Έλλειψη οργανωμένης υλικοτεχνικής υποδομής και οργάνωσης"	Error! Bookmark not defined.
Πίνακας 3.83 "Φύλο" και "Σχεδιαγράμματα"	99
Πίνακας 3.84 "Φύλο" και "Διαφάνειες"	Error! Bookmark not defined.
Πίνακας 3.85 "συνάφεια σπουδών" και "Συνδυασμός θεωρίας και πράξης"	Error! Bookmark not defined.
Πίνακας 3.86 "συνάφεια σπουδών" και "Σχεδιαγράμματα"	100
Πίνακας 3.87 “Σε ποιο βαθμό ακολουθείτε το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών κατά την διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων που σας έχουν ανατεθεί” και “Σε περίπτωση που δεν ακολουθείται πιστά το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα οι λόγοι είναι”	105
Πίνακας 3.88 “Εισήγηση Διάλεξη Μονόλογος” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”	105
Πίνακας 3.89 “ Μαιευτική (του Σωκράτη)” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”	106
Πίνακας 3.90 “Ερωτήσεις Απαντήσεις” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”	106
Πίνακας 3.91 “ Επίδειξης” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”	107
Πίνακας 3.92 “Μελέτη Περίπτωσης” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”	107
Πίνακας 3.93 “ Εργασίες” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”	108
Πίνακας 3.94 “Παιχνίδι ρόλων” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”	108
Πίνακας 3.95 “Καταιγισμού ιδεών” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”	109
Πίνακας 3.96 “Ομαδοσυνεργατική” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”	109

Πίνακας 3.97 “Χρησιμοποιείτε εποπτικά μέσα κατά τη διάρκεια της διδακτικής σας πράξης;” και “Σε περίπτωση που δεν σας παρέχει το σχολείο τον απαραίτητο εξοπλισμό φέρνεται δικό σας;”	110
Πίνακας 3.98 “Χρησιμοποιείτε εποπτικά μέσα κατά τη διάρκεια της διδακτικής σας πράξης;” και “Πίνακας”	110
Πίνακας 3.99 “Χρησιμοποιείτε εποπτικά μέσα κατά τη διάρκεια της διδακτικής σας πράξης;” και “Φωτογραφίες”	111
Πίνακας 3.100 “Χρησιμοποιείτε εποπτικά μέσα κατά τη διάρκεια της διδακτικής σας πράξης;” και “Σχεδιαγράμματα”	111
Πίνακας 3.101 “Χρησιμοποιείτε εποπτικά μέσα κατά τη διάρκεια της διδακτικής σας πράξης; ” και “Διαφάνειες”	112
Πίνακας 3.102 “Χρησιμοποιείτε εποπτικά μέσα κατά τη διάρκεια της διδακτικής σας πράξης;” και “Η/Υ”	112
Πίνακας 3.103 “Χρησιμοποιείτε εποπτικά μέσα κατά τη διάρκεια της διδακτικής σας πράξης; ” και “Video”	113
Πίνακας 3.104 “Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας; ” και “Συνεργασία μεταξύ μαθητών”	113
Πίνακας 3.105 “Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας; ” και “Ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών”	114
Πίνακας 3.106 “Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας; ” και “Προαγωγή αυτενέργειας/πρωτοβουλίας”	114
Πίνακας 3.107 “Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας; ” και “Κοινωνικοποίηση του μαθητή”	115
Πίνακας 3.108 “Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας;” και “«Σχέδια Εργασίας- Projects»: Μέθοδος διδασκαλίας με ανάθεση ομαδικών εργασιών, που προωθούν”	115

Πίνακας 3.109 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε αγχώδεις διαταραχές”	116
Πίνακας 3.110 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε συχνή τάση δανειοληψίας”	116
Πίνακας 3.111 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε κακή διαχείριση προσωπικού προϋπολογισμού”	117
Πίνακας 3.112 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε απώλεια ιδιωτικού εισοδήματος”	117
Πίνακας 3.113 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Ανεπαρκής διδασκαλία οικονομικών μαθημάτων στο σχολείο”	118
Πίνακας 3.114 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Εξυπηρετεί πολιτικούς σκοπούς και προπαγανδιστικές ενέργειες”	118
Πίνακας 3.115 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Τα άτομα θα είναι εύκολα χειραγωγήσιμα”	119

Πίνακας γραφημάτων

Διάγραμμα 3. 1 Φύλο των συμμετεχόντων	52
Διάγραμμα 3. 2 Ηλικία συμμετεχόντων	53
Διάγραμμα 3. 3 Ανώτερο επίπεδο σπουδών	54
Διάγραμμα 3. 4 Συνάφεια σπουδών με τα οικονομικά	55
Διάγραμμα 3. 5 Παρακολούθηση σεμιναρίων.....	55
Διάγραμμα 3. 6 φορείς διεξαγωγής προγραμμάτων επιμόρφωσης	57
Διάγραμμα 3. 7 συμπληρωμένα έτη προϋπηρεσίας	58
Διάγραμμα 3. 8 επίπεδο των οικονομικών γνώσεων των Ελλήνων.....	59
Διάγραμμα 3. 9 Ο βαθμός στον οποίο επηρεάζει ο οικονομικός αναλφαβητισμός διάφορους παράγοντες.....	60
Διάγραμμα 3. 10 Ο βαθμός στον οποίο προστατεύει ο οικονομικός αλφαβητισμός από διάφορους παράγοντες.....	62
Διάγραμμα 3. 11 αίτια δημιουργίας οικονομικού αναλφαβητισμού	63
Διάγραμμα 3. 12 Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί ακολουθούν το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών.....	64
Διάγραμμα 3. 13 Οι λόγοι για τους οποίους οι εκπαιδευτικοί δεν ακολουθούν πιστά το πρόγραμμα σπουδών.....	65
Διάγραμμα 3. 14 Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν μεθόδους διδασκαλίας	69
Διάγραμμα 3. 15 Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν μεθόδους διδασκαλίας	69
Διάγραμμα 3. 16 Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν μεθόδους διδασκαλίας	69
Διάγραμμα 3. 17 Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας	70
Διάγραμμα 3. 18 Ο βαθμός στον οποίο τα σχολεία στα οποία έχουν εργαστεί παρείχαν κατάλληλο εξοπλισμό	71
Διάγραμμα 3. 19 φέρνουν δικό τους εξοπλισμό	72
Διάγραμμα 3. 20 Η χρήση εποπτικών μέσων κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας	73
Διάγραμμα 3. 21 αίτια χρήσης εποπτικών μέσων	74
Διάγραμμα 3. 22 αίτια μη χρήσης εποπτικών μέσων.....	76

Διάγραμμα 3. 23 αίτια μη χρήσης εποπτικών μέσων.....	77
Διάγραμμα 3. 24 συχνότητα χρήσης εποπτικών μέσων	79
Διάγραμμα 3. 25 συχνότητα χρήσης εποπτικών μέσων	79
Διάγραμμα 3. 26 βαθμός στον οποίο το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών/συμπληρωματικών μορφών διδασκαλίας.	80
Διάγραμμα 3. 27 Ο βαθμός στον οποίο η εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας προάγει τις παρακάτω ιδιότητες.....	82
Διάγραμμα 3. 28 Συχνότητα ανάθεσης Εργασιών - Projects.....	83
Διάγραμμα 3. 29 Ο βαθμός στον οποίο η πραγματοποίηση «Σχεδίων Εργασίας-Projects» συντελεί στις παρουσιαζόμενες παραμέτρους.....	85
Διάγραμμα 3. 30 Ο βαθμός στον οποίο η πραγματοποίηση «Σχεδίων Εργασίας-Projects» συντελεί στις παρουσιαζόμενες παραμέτρους.....	85
Διάγραμμα 3. 31 Σχέδια εργασιών» που χρησιμοποιούνται	86
Διάγραμμα 3. 32 συχνότητα χρήσης «Φακέλου επιλεγμένου υλικού – Portfolio»	87
Διάγραμμα 3. 33 portfolios που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί.....	88

Εισαγωγή

Στη σύγχρονη πραγματικότητα και κοινωνία λόγω των γρήγορων ρυθμών των εξελίξεων που την χαρακτηρίζουν και προσδιορίζουν, απαραίτητη και επιτακτική ανάγκη καθίσταται η οικονομική γνώση και η κατάκτησή της. Συστηματικά, οι άνθρωποι έρχονται αντιμέτωποι με ποικιλόμορφα και σύνθετα ζητήματα οικονομικής φύσεως και γι' αυτό η οικονομική γνώση και η διαρκής ενίσχυσή της καθώς και οι θεμελιώδεις έννοιες θεωρητικές και πρακτικές που τη συγκροτούν αποτελεί βασική και χρήσιμη δεξιότητα για την επιτυχή και άμεση ανταπόκρισή τους στις αυξανόμενες ανάγκες σε ιδιωτικό και δημόσιο επίπεδο του βίου τους (Modig,2020). Ωστόσο, παρά την αναγκαιότητα κατάκτησης της οικονομικής γνώσης παρατηρείται κατόπιν διεξαγωγής ποικίλων ερευνών ανά την υφήλιο πως μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες μαθητών αλλά και ενήλικων ατόμων παρουσιάζουν αναλφαβητισμό και έλλειψη στοιχειώδης γνώσης του οικονομικού τομέα(Lusardi, & Mitchell,2007).

Το κοινωνικό ανησυχητικό φαινόμενο του οικονομικής παρακμής και αγραμματοσύνης που μαστίζει και χαρακτηρίζει αρκετό ποσοστό ανθρώπων όλων των ηλικιακών ομάδων καταλαμβάνοντας μεγάλο εύρος δημιουργεί και αναπτύσσει σύνθετους περιορισμούς ως προς τη διαχείριση και επίλυση τεράστιων και πολύπλοκων οικονομικών προβλημάτων στον καθημερινό και απαιτητικό βίος τους και δημιουργεί άμεσα σοβαρά προβλήματα και αρνητικές επιδράσεις τόσο στα ίδια τα άτομα όσο και στην κοινωνία ευρύτερα (Lusardi, & Mitchell,2007).

Προβληματισμό προκαλεί το γεγονός πως υπάρχει σοβαρή στέρηση οικονομικών γνώσεων σύμφωνα με μελέτες στην ομάδα των εκπαιδευτικών αφού διαθέτουν και υπηρετούν το λειτουργικό ρόλο μετάδοσης της μαθησιακής διδασκαλίας των μαθημάτων οικονομικού περιεχομένου όπως προβλέπεται από το εκάστοτε Πρόγραμμα Σπουδών μιας και είναι ευρέως γνωστό πως οι σχολικές μονάδες αποτελούν τους αρωγούς της γνώσης και της μάθησης. Η οικονομική αγραμματοσύνη ενδέχεται να διαδοθεί ραγδαίως γι' αυτό και επίκειται η διαμόρφωση ερωτημάτων για το είδος και το περιεχόμενο των οικονομικών γνώσεων που είναι απαραίτητο εφόδιο κατάκτησης για το σύνολο των ανθρώπων καθώς και για το είδος και την κατηγορία των μαθημάτων του οικονομικού κλάδου που κρίνεται σκόπιμο να εντάσσονται στην εκπαιδευτική διδασκαλία στις σχολικές μονάδες και στη διαμόρφωση επιμορφωτικών προγραμμάτων για τη διασφάλιση της πλήρους και ορθής ετοιμότητας των εκπαιδευτικών (Lusardi, & Mitchell,2007).

Η διαμόρφωση και ο σχεδιασμός για την ορθή και άρτια προετοιμασία και ετοιμότητα του εκπαιδευτικού και τη διενέργεια των πολλαπλών ρόλων και καθηκόντων του καθίσταται απαραίτητη προϋπόθεση, καθώς το περιεχόμενο της μαθησιακής διαδικασίας προσδιορίζεται από το χαρακτηριστικό της διαρκούς μεταβολής και δυναμικής εξέλιξής του (Mandell, Lewis, 2004). Τα μορφικά, δομικά και σημασιολογικά χαρακτηριστικά των μοντέλων διδασκαλίας και των διατυπωμένων θεωριών ποικίλουν και αναδιατυπώνονται και αναδιαμορφώνονται συστηματικώς λόγω των συνεχών εξελίξεων στον τομέα της εκπαίδευσης. Βασική μεταβλητή για την ορθή προετοιμασία ενός εκπαιδευτικού ορίζεται η συστηματική και διαρκής ενημέρωση και κατάρτιση αναφορικά με την εμφάνιση και ανάπτυξη διάφορων προγραμμάτων διδασκαλίας καθώς και με την απόκτηση εμπειρίας και εκπαιδευτικών βιωμάτων κατά τη διάρκεια την εκπαιδευτικής του πορείας (Lusardi & Mitchell, 2006).

Το 1960 λοιπόν στη Γερμανία κατά κύριο λόγο ο κλάδος της εκπαιδευτικής διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων τίθεται στο επίκεντρο διεξαγωγής ερευνών. Χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός πως η ελληνική βιβλιογραφία είναι αρκετά περιορισμένη σχετικά με τις αντιλήψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών ως προς το ζήτημα περί διδασκαλίας των μαθημάτων του οικονομικού κλάδου (Meyer, 1991).

Σημαντική μεταβλητή για την ενίσχυση της ερευνητικής διαδικασίας αναφορικά με τις οικονομικές σπουδές και την κατάκτηση της οικονομικής γνώσης γενικότερα αποτέλεσε η διαμόρφωση συγκροτημάτων τα οποία προορίζονταν για την ανακοίνωση των ερευνητικών πορισμάτων του οικονομικού τομέα με την κατάθεσή τους σε έντυπη μορφή. Το περιοδικό της American Economic Association από το 1950 συγκεντρώνει τα οικονομικά ερευνητικά αποτελέσματα που διενεργούνται στο συνέδριο της American Economic Association το οποίο υλοποιείται ετησίως (Taylor et al., 1950) Από την άλλη, το έντυπο περιοδικό της American Economic Review που συγκροτείται από εξειδικευμένο προσωπικό διερεύνησε τη μεθοδολογία που ακολουθείται για τη διδασκαλία των οικονομικών

Πολλές ήταν οι ερευνητικές προσπάθειες και τα εγχειρήματα που καταβλήθηκαν περί της εκπαίδευσης και διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στις σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Τα πορίσματα που διατυπώθηκαν για τη Δευτεροβάθμια από τη διεξαγωγή των ερευνών ήταν ποικίλα. Ένα από αυτά είναι πως η συνεχής και αδιάλειπτη διδασκαλία των μαθημάτων του οικονομικού κλάδου στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

προσδιορίζεται ως ποιοτική και άμεσα αποτελεσματική στην επίτευξη ερμηνείας και κατανόησης των οικονομικών όρων(Madrian, Brigitte & Shea,2001). Επιπλέον, μια καλή και εποικοδομητική πρακτική με επιτυχία θα αποτελούσε η ένταξη και ενσωμάτωση των οικονομικών σε διάφορα ζητήματα και τομείς που απασχολούν τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Παρατηρείται επίσης η πρόοδος στη σύνθεση σχολικών βιβλίων και παραγόμενων ενημερωτικών και βιβλιογραφικών πληροφοριών και γνώσεων στον τομέα των κοινωνικών επιστημών με σοβαρές ελλείψεις και αδυναμίες παρά ταύτα στον τομέα των οικονομικών(Savage,2009). Τέλος, εξήχθη το συμπέρασμα πως η ενημέρωση και κατάρτιση-εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στο πεδίο της εκπαίδευσης της οικονομίας και των εννοιών της εμφανίζονται αρκετά αποτελεσματικοί ως προς το έργο που παράγουν κατά την εκπαιδευτική διδασκαλία.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αναφέρεται στη χρησιμότητα και στο ρόλο-συμβολή της διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση καθώς και στα μοντέλα διδασκαλίας, τη μέθοδο και τον τρόπο εφαρμογής και λειτουργίας τους στην εκπαίδευση και την αποτελεσματικότητάς τους. Παράλληλα, επρόκειτο να διατυπωθούν εναλλακτικοί σύγχρονοι τρόποι καθώς και μεταβολές ως προς την ενίσχυση του προγράμματος σπουδών στις σχολικές μονάδες για την επίτευξη αποτελεσματικότερης και ποιοτικότερης εκπαιδευτικής διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Στόχος τίθεται η ενίσχυση των ερευνητικών διαδικασιών για την παροχή σύγχρονων δυνατοτήτων και εφοδίων και στη διαχείριση περιορισμών και σύνθετων απαιτήσεων αποσκοπώντας στη σφαιρική εκπαιδευτική ολοκλήρωση των μαθητών ως ανθρώπινα όντα τα οποία επρόκειτο μετά το πέρας της σχολικής φοίτησής τους να κληθούν να αντιμετωπίσουν καθημερινώς σύνθετα οικονομικά ζητήματα στο βίος τους.

Κεφάλαιο 1 : Η χρησιμότητα διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στο σχολείο

1.1 Οικονομικός Αναλφαβητισμός, οι επιπτώσεις του και η αναγκαιότητα της Οικονομικής εγγραμματοσύνης/Οικονομικού Αλφαβητισμού

Ένα από τα σημαντικά ζητήματα που έχει απασχολήσει τις Ευρωπαϊκές χώρες και ειδικότερα την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ο οικονομικός (αν)αλφαβητισμός. Είναι ένα υπάρχον ζήτημα που εντοπίζεται εδώ και αρκετά χρόνια με χαρακτηριστική την περίπτωση όπου οι ΗΠΑ πριν δέκα χρόνια περίπου είχαν καταγράψει και τονίσει ιδιαίτερος τις αρνητικές επιδράσεις και ενδεχόμενες επικίνδυνες διαστάσεις που θα επιφέρει στην κοινωνική πραγματικότητα αν και παρατηρήθηκε πως δεν υλοποιήθηκε κάποια σημαντική ενέργεια ούτε κάποιο σχέδιο άμεσης αντιμετώπισης του φαινομένου αυτού (Vavouraki , 2005).

Η οικονομική αγραμματοσύνη και παρακμή είχε ήδη εντοπισθεί σε μεγάλα ποσοστά Αμερικάνων υπηκόων και πολιτών κατά την περίοδο της άνθισης του χρηματιστηρίου και συγκεκριμένα το 1999 καθώς και το 2008 κατόπιν της έκρηξης της κρίσης λόγω της λήψης δανείων υψηλού κινδύνου και ρίσκου με την προϋπόθεση υποθηκών. Εύλογα αντιληπτό γίνεται το γεγονός πως και στις δυο αξιοσημείωτες περιπτώσεις οι επιπτώσεις και τα αποτελέσματα αποτέλεσαν αιτία για τη διατύπωση και την έκφραση προβληματισμών αλλά και ποικιλόμορφων ανησυχιών (Abreu & Mendes, 2005). Αξιοπρόσεκτο είναι πως κατόπιν διεξαγωγής ερευνητικής διαδικασίας σημειώθηκε ποσοστό περίπου 86% του Αμερικάνικου πληθυσμού όπου παρουσίαζε οικονομική αγραμματοσύνη και σοβαρές ελλείψεις και αδυναμίες βασικών και θεμελιωδών εννοιών και όρων της οικονομικής γνώσης και μάλιστα η κατάσταση αυτή της αγραμματοσύνης παρουσιαζόταν σε μεγαλύτερες και βαθύτερες διαστάσεις κυρίως στην έλλειψη γνώσεων του χρηματοοικονομικού και χρηματοπιστωτικού κλάδου και των δομικών εννοιών τους (Ackert, 2010).

Κάτ' ανάλογο τρόπο εδώ και δεκαετίες παρατηρείται και στον ελληνικό χώρο η παρακμή όσον αφορά το επίπεδο κατάκτησης της δεξιότητας της οικονομικής γνώσης και μάλιστα παρατηρείται έντονα το κοινωνικό φαινόμενο της παρακμής και ημιμάθειας στο πεδίο της οικονομικής εγγραμματοσύνης παρά την εξέλιξη των ευκαιριών και δυνατοτήτων που

παρέχει το δίκτυο πληροφοριών για τα οικονομικά δρώμενα προς όφελος του πολίτη που ολοένα και διευρύνεται (Henning, & Lucey, 2017).

Σύμφωνα με τα ερευνητικά πορίσματα που διεξήγαγε ο ΟΟΣΑ καταγράφεται μεγάλο ποσοστό Ελλήνων πολιτών όπου παρουσιάζονται ως οικονομικά αναλφάβητοι. Μάλιστα σύμφωνα με τη διεξαγωγή μελέτης της Standard & Poor's το 2014 καταγράφεται το ποσοστό του 55% του ελληνικού πληθυσμού με έλλειψη οικονομικών γνώσεων σε σύγκριση με τον γενικό μέσο όρο της Ευρωπαϊκής ζώνης και των κρατών της εντοπίζεται στο ποσοστό του 48% (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014).

Το επίπεδο των οικονομικών γνώσεων ενός μέσου Έλληνα είναι αρκετά χαμηλό μιας και δεν κατέχει και δεν έχει κατανοήσει ούτε τις βασικές έννοιες του οικονομικού κλάδου που κατευθύνουν και επηρεάζουν τον τρόπο διαχείρισης και διακύμανσης του οικονομικού προφίλ του και των προϋπολογισμών του. Επιπροσθέτως, οι ραγδαίοι μεταβαλλόμενοι ρυθμοί των κοινωνιών και η ανάπτυξη της ιδεολογίας των κρατών υπέρ της αύξησης και ενίσχυσης της οικονομικής ελευθερίας των κοινωνιών των κρατών σηματοδοτεί την μεταβίβαση και μετατόπιση της ευθύνης και αρμοδιότητας για τη λήψη αποφάσεων χρηματοοικονομικού χαρακτήρα από την κρατική εξουσία και δύναμη στην ατομική ευθύνη των ανθρώπων, σε εταιρείες, συνεταιρισμούς συγκαταλέγοντας τα όποια εφόδια, οφέλη καθώς και τις πολλαπλές ευθύνες (Ackert, 2010).

Επιπτώσεις

Είναι ευρέως γνωστό πως ο οικονομικός αναλφαβητισμός ενισχύει συμπεριφορές που διαμορφώνονται από την χειραγωγημένη και πλήρως κατευθυνόμενη πληροφόρηση των οικονομικών και μάλιστα είναι δεδομένο ως αποτέλεσμα στην αλόγιστη εκμετάλλευση και σπατάλη πόρων του παραγωγικού τομέα μιας και η αξιοποίηση και χρήση των αποταμιεύσεων και της συγκέντρωσης χρημάτων στον ιδιωτικό βίο υλοποιείται με τον χειρίστο τρόπο (Ackert, 2010).

Χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός πως στον καθημερινό βίο του ο άνθρωπος ουκ ολίγες φορές χαρακτηρίζεται από απώλεια της οικονομικής του ασφάλειας και ακμής των οικονομικών του σε προσωπικό επίπεδο και ταυτόχρονα χάνει τη διασφάλιση και προστασία της οικονομικής του υγείας με άμεσες επιπτώσεις στον ιδιωτικό βίο και τον δημόσιο και γενικότερα στην κοινωνία διαβίωσής του. Έτσι λοιπόν, η οικονομική του ελευθερία και

ασφάλεια ταλαντεύονται και είναι ιδιαίτερα ασταθείς με αποτέλεσμα την ανασφάλεια, το φόβο και τις αγχώδεις διαταραχές για τον ίδιο τον άνθρωπο προσωπικά αλλά και την κοινωνία ολόκληρη και την λειτουργικότητα, οργάνωση και υπόστασή της συλλογικά (Abreu & Mendes, 2005). Ως άμεσο αποτέλεσμα προσδιορίζεται και ο πιεστικός χαρακτήρας του προβλήματος της οικονομικής αγραμματοσύνης και παρακμής ο οποίος εντείνεται όλο και περισσότερο και διαρκώς οξύνεται, αφού οι πολίτες που λογίζονται ως οικονομικά αναλφάβητοι εκτίθενται συνεχώς σε διάφορους κινδύνους και σε σοβαρά προβλήματα με χαρακτηριστικά παραδείγματα τη συχνή τάση δανειοληψίας, την άκριτη και λανθασμένη διαχείριση του οικονομικού ιδιωτικού προϋπολογισμού και προγραμματισμού οικονομικών ενεργειών αλλά και την ενδεχόμενη απώλεια του ιδιωτικού εισοδήματος (Abreu & Mendes, 2005).

Η αναγκαιότητα του Οικονομικού Αλφαριθμητισμού και εγγραμματοσύνης

Ως εφόδιο για την διασφάλιση της οικονομικής ασφάλειας και ελευθερίας του ατόμου και της κοινωνίας ευρύτερα ορίζεται η κατάκτηση της δεξιότητας του οικονομικού αλφαριθμητισμού (economic ή financial literacy) (Hilgert, Hogarth, & Beverly, 2003). Ως οικονομικός αλφαριθμητισμός/εγγραμματοσύνη νοείται η δεξιότητα εύρεσης και αναγνώρισης προβλημάτων οικονομικού πεδίου και περιεχομένου, η προβολή των μελλοντικών συνεπειών των οικονομικών ενεργειών του, η εύρεση και εφαρμογή εναλλακτικών οικονομικών μεθόδων για μείωση κόστους του εκάστοτε προϋπολογισμού καθώς και η σοβαρή και ορθή λήψη πρωτοβουλιών και αποφάσεων ζητημάτων χρηματοοικονομικής φύσεως έχοντας πλήρη επίγνωση των οφελών αλλά και των κινδύνων που εγκυμονεί (Hogarth & Hilgert, 2002).

Στην ελληνική πραγματικότητα καθώς και τις σύνθετες και πολυδιάστατες συνθήκες που την προσδιορίζουν ως επιτακτική και άμεση ανάγκη θεωρείτο η διδασκαλία ως αρχή τουλάχιστον θεμελιωδών οικονομικών μαθημάτων. Μάλιστα η ένταξη και ενσωμάτωση στο Πρόγραμμα Σπουδών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των βαθμίδων των μαθημάτων και σε ενήλικο κοινό στα πλαίσια εφαρμογής της δια βίου μάθησης οικονομικού προσανατολισμού και της επιχειρηματικής κατεύθυνσης και των αρχών της με την παράλληλη αξιοποίηση και εφαρμογή υλικοτεχνικών μέσων κατά τη διδακτική πράξη θα παρείχε την ευκαιρία για τη σταδιακή συγκρότηση μιας άρτιας, ορθής και κριτικής σκέψης από νεαρή ηλικία στον ιδιωτικό και δημόσιο βίο τους. Ακόμη το εφόδιο του οικονομικού αλφαριθμητισμού τίθεται ως «ασπίδα» του πολίτη έναντι προπαγανδιστικών ενεργειών από

πολιτικά πρόσωπα, παραπληροφόρησης και κάθε ιδιοτελούς και κατευθυντικής και χειραγωγημένης συμπεριφοράς με την εκμετάλλευση της αδυναμίας οικονομικών γνώσεων, της οικονομικής πενίας του εκάστοτε ανθρώπου με μετατρέπεται θύμα κερδοφόρων πολιτικών τακτικών (Στεφανίτσης,2012).

Τέλος, οι ίδιοι οι πολίτες στην ιδιωτική τους ζωή θα χαρακτηρίζονται από την κατοχή της δεξιότητας της οικονομικής γνώσης και παράλληλα με την ορθή αξιοποίησή της θα προβαίνουν στις καλύτερες και καταλληλότερες ενέργειες και πρακτικές για τη βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη διαχείριση και διαμόρφωση των οικονομικών τους. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως εκτός από τη συμβολή και δράση του εκπαιδευτικού φορέα να υλοποιηθεί συντονισμένη δραστηριοποίηση με την ανάπτυξη συνεργασίας και αλληλεπίδρασης και ενός διαφορετικού θεσμού και φορέας του κράτους(Στεφανίτσης,2012).

1.2 Η θέση των εκπαιδευτικών και οι απόψεις τους περί χρησιμότητας της διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στη βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Στη σύγχρονη κοινωνία ιδίως τα τελευταία χρόνια παρατηρείται πως στην εκπαιδευτική διαδικασία προωθείται και ενισχύεται ο ρόλος και η συμβολή της διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων τόσο για τους συμμετέχοντες στη μαθησιακή διαδικασία όσο και τα πρόσωπα που καθίστανται υπεύθυνα για τη διαμόρφωση και χάραξη της εκπαιδευτικής πρακτικής στον ελληνικό χώρο εκπαίδευσης. Παρωχημένη θεωρείτο πλέον η αντίληψη πως ο κλάδος των οικονομικών μαθημάτων αφορά κυρίως το πλήθος ανθρώπων που επιλέγουν την οικονομική κατεύθυνση στα εκπαιδευτικά ιδρύματα για τη μελλοντική επαγγελματική τους πορεία και εξέλιξη και τη μετέπειτα επαγγελματική αποκατάσταση και απασχόλησή τους στον τομέα της οικονομίας σε διάφορες επιχειρήσεις και εταιρείες (Γκοτοβός , Μαυρογιώργος , Παπακωνσταντίνου, 2000).

Χαρακτηριστικό είναι πως στη σύγχρονη κοινωνία το άτομο θα κληθεί να αντιμετωπίσει δυσμενείς εργασιακές συνθήκες λόγω των ταχύτατων εξελίξεων του παγκόσμιου χάρτη και σε ουκ ολίγες περιπτώσεις θα επιλέξει ως εργασιακή απασχόληση τομείς όπου δεν έχουν καμία συνάφεια με την εξειδίκευση αντικειμένου των ακαδημαϊκών σπουδών του και των γνώσεων που έχει κατακτήσει κατά τη διαγραφή της εκπαιδευτικής του πορείας. Επιπλέον, το άτομο που δεν διαθέτει γνώση του αντικειμένου των οικονομικών σε αρκετές περιστάσεις

ενδέχεται να έρθει αντιμέτωπο με διάφορα οικονομικά ζητήματα τα οποία θα κληθεί να διαχειριστεί με ομαλότητα αφού μελλοντικά ίσως προβεί στη συγκρότηση της αυτοσχέδιας επιχείρησης ή εταιρείας του ή στην κληρονομική μεταβίβαση εταιρικού οργανισμού(Elmslie – Tebaldi,2010).

Αναμφίβολο αποτελεί το γεγονός πως τα τελευταία χρόνια οι νέοι επιχειρηματίες λόγω των αδυναμιών τους στη διαχείριση και αντιμετώπιση οικονομικών προβλημάτων και υποθέσεων της επιχείρησής τους λόγω της ελλιπούς ενημέρωσης και κατάρτισης καθώς και της μη κατάκτησης δεξιοτήτων του επιχειρηματικού τομέα ωθούνται στην αναζήτηση εξειδικευμένου προσωπικού με αποτέλεσμα να δαπανούν μεγάλο μέρος των επιχειρηματικών εσόδων ενώ είναι ήδη αρκετά λειψά. Σε άλλες περιπτώσεις αναζητούν καταναγκαστικά διάφορα επιμορφωτικά δια βίου σεμινάρια αποσκοπώντας στην πλήρη και ταχύτατη ενημέρωση και εκπαίδευση τους στα σύγχρονα τεκταινόμενα σε ένα ήδη αρκετά φορτωμένο καθημερινό πρόγραμμα εργασίας τους (Πλαγιανάκος,2000).

Αναμφίβολα κατόπιν διεξαγωγής διαφόρων ερευνών κατά καιρούς διατυπώθηκε το συμπέρασμα πως η βιβλιογραφία που έχει συγκροτηθεί για τις επιστήμες κοινωνικού χαρακτήρα διαθέτει τεράστιο εύρος και πλούτο εν αντιθέσει με την περιορισμένη βιβλιογραφία που αναφέρεται στα μοντέλα διδασκαλίας και εκπαίδευσης των μαθημάτων και των αντικειμένων τους στον κλάδο της οικονομίας. Στην εφαρμογή του παραδοσιακού μοντέλου μάθησης επικρατούσε η αντίληψη πως απόκτηση της οικονομικής γνώσης και η ανάπτυξη της οικονομικής εγγραμματοσύνης διενεργείται χωρίς τη συμβολή και το ρόλο των συνθηκών που χαρακτηρίζουν και προσδιορίζουν ένα περιβάλλον μάθησης και εκπαίδευσης (Braunstein, & Welch,2002).

1.3 Σημαντικοί όροι για τον εννοιολογικό προσδιορισμό της δομής της οικονομικής γνώσης

Ο όρος «οικονομία» χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη θέση στην οποία βρίσκεται μια χώρα κατά τη διάρκεια των οικονομικών κύκλων ή τη διαρθρωτική της θέση με την πάροδο του χρόνου. Η οικονομία είναι ένα σύστημα ή καθεστώς που επικρατεί σε μια χώρα ή περιοχή στην οποία εργάζονται οι άνθρωποι. Η οικονομία μπορεί να εκφραστεί με διάφορους τρόπους, όπως το ΑΕΠ, η απασχόληση και τα ποσοστά πληθωρισμού. Υπό αυτή την έννοια, η οικονομία είναι αποτέλεσμα πιο αποτελεσματικής εσωτερικής οργάνωσης (Hansen, Salemi, and Siegfried, 2002). Η μείωση του μέσου κόστους λόγω της αύξησης του μεγέθους

της επιχείρησης είναι οικονομίες κλίμακας, όπως λέγεται. Ωστόσο, η οικονομία μπορεί να προκύψει από φαινόμενα διαφορετικά από παράγοντες λήψης αποφάσεων. Αυτό είναι που οι οικονομολόγοι αποκαλούν «εξωτερική οικονομία».

Η οικονομία, όπως τη γνωρίζουμε τώρα, ξεκίνησε ως απλές εμπορικές πρακτικές και εξελίχθηκε σε ένα σημαντικό αναλυτικό σώμα, χωρισμένο σε δύο βασικούς κλάδους: τη μικροοικονομία, που μελετά το άτομο και τη μακροοικονομία, που μελετά την οικονομία στο σύνολό της. Συμπεριφορά και Μακροοικονομία όπως εμφανίστηκαν στον Μεσοπόλεμο. Σήμερα, τα οικονομικά μελετούν πώς να κάνουν τους οργανισμούς να λειτουργούν καλύτερα. Ορισμένοι τομείς εφαρμογής της οικονομικής θεωρίας είναι οι διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές, η εθνική ανάπτυξη, το περιβάλλον, οι αγορές εργασίας, ο πολιτισμός, η γεωργία κ.λπ (Anderson, Gutmanis, 2000).

Δομικές έννοιες της Οικονομίας

Η Παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών όπου ορίζουν τη μεθοδολογία και τον τρόπο κατανομής των συντελεστών παραγωγής (πρώτες ύλες, κεφάλαιο, εργασία) στους διάφορους τομείς παραγωγικής δραστηριότητας.

Η ανταλλαγή Υπηρεσιών και Αγαθών

Η Κατανάλωση Αγαθών και Υπηρεσιών όπου προσδιορίζεται ο τρόπος κατανομής των αγαθών και προϊόντων παραγωγής καθώς διασαφηνίζεται και η απόδοση υπηρεσιών ανάμεσα στα άτομα και πρόσωπα στον οικονομικό κλάδο (Αρχές Οικονομικής Θεωρίας, 1999, Μπένος και Σαραντίδης, 1986).

Μικροοικονομία εξετάζει και επεξεργάζεται τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία τα μεμονωμένα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις λαμβάνουν τις αποφάσεις τους και αλληλεπιδρούν στις αγορές των αγαθών και υπηρεσιών (Strober, 1987.)

Μακροοικονομία διερευνά την οικονομία ενιαία ως σύνολο, αναλύοντας τα συνολικά μεγέθη της οικονομίας όπως είναι το συνολικό εισόδημα, η συνολική ζήτηση καταναλωτικών αγαθών από τα νοικοκυριά, η συνολική επενδυτική ζήτηση από τις επιχειρήσεις, το γενικό επίπεδο των τιμών, το ποσοστό ανεργίας κ.λπ (Marks & Rukstad, 1996).

1.4 Λόγοι αναγκαιότητας γνώσης της οικονομικής επιστήμης

Η κατάκτηση της οικονομικής γνώσης ως δεξιότητα χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερος σημαντική και οι λόγοι ποικίλουν. Πρωτίστως, τα διάφορα οικονομικά προβλήματα που μαστίζουν τη σύγχρονη κοινωνία και τους ανθρώπους που διαβιώνουν σε αυτή, καθιστούν αναγκαία και απαραίτητη για τη διαχείριση και την αντιμετώπιση των παραπάνω την εξάλειψη του οικονομικού αναλαβητισμού και την ενίσχυση των οικονομικών γνώσεων μιας και οι σύγχρονοι άνθρωποι διαθέτουν και υπηρετούν πολλαπλούς ρόλους και ποικιλόμορφους όπως η ιδιότητά τους ως πολίτες του κράτους διαμονής τους, ως εργαζόμενοι, καταναλωτές αγαθών κ.α (Shanahan, Martin & Meyer,2001). Καλούνται συστηματικά να προβούν σε λήψη δύσκολων και σημαντικών αποφάσεων σε ιδιωτικό και δημόσιο επίπεδο με ορθότητα καθώς οι προβληματισμοί και οι φόβοι που τους κυριαρχούν από τις συνεχείς κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις και τη μη σταθερότητα που επικρατεί σε όλους τους τομείς δημιουργεί τεράστιες ανασφάλειες. Για το λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμο να διαθέτουν τη δεξιότητα εφαρμογής οικονομικών θεωριών και πρακτικών για την επίλυση των επικείμενων σύνθετων ζητημάτων(Shanahan, Martin & Meyer,2001).

Αξιοσημείωτο είναι πως η οικονομική γνώση μπορεί να λειτουργήσει και ως εφόδιο για την ενίσχυση και διαφύλαξη των αξιών και των αρχών που διέπουν τη Δημοκρατία και παράλληλα παρέχει τη δυνατότητα να καταστήσει τον άνθρωπο ως ένα ον λειτουργικό και αποτελεσματικό στην ευρύτερη κοινωνία. Αυτό προκύπτει από το γεγονός πως υπάρχει σύνδεση ανάμεσα στην παρεχόμενη ορθολογική γνώση που μεταδίδεται και διδάσκεται στις μονάδες εκπαίδευσης και στην ανάπτυξη της κοινωνικοποίησης του ατόμου σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές τη Δημοκρατίας. Έτσι λοιπόν, μια σφαιρικά και ορθολογικά συγκροτημένη γνώση μετατρέπεται σε εργαλείο και εφόδιο για την ενίσχυση και ανάπτυξη της κριτικής σκέψης αλλά παράλληλα συμβάλλει και στην ανάπτυξη της επικοινωνιακής διαδικασίας (Rata, 2008).

Παρά την αναγκαιότητα και χρησιμότητα της οικονομικής γνώσης στη σύγχρονη ζωή κατόπιν έρευνας διατυπώθηκε πως στις ΗΠΑ αλλά και σε ευρωπαϊκές χώρες, στην Ιαπωνία και τη Νέα Ζηλανδία μεγάλο ποσοστό ανθρώπων διαθέτουν περιορισμένες γνώσεις και πληροφορίες για τα οικονομικά δεδομένα. Ενδεχομένως, η απουσία κατάλληλης και συναφούς εκπαίδευσης να αποτελεί τον βασικό παράγοντα ανάπτυξης του φαινομένου. Μάλιστα, οι εκπαιδευτικές μονάδες του εκάστοτε κράτους είναι αρωγοί για τη

μεταλαμπάδευση και κατάκτηση ποικιλόμορφων γνώσεων που αντικείμενό τους είναι διαφορετικοί τομείς. Αυτή η ελλιπής οικονομική γνώση πολλών ανθρώπων ενδέχεται να πηγάζει από τον οικονομικό αναλφαβητισμό των εκπαιδευτικών που είναι υπεύθυνοι για τη διδασκαλία στοιχειώδης οικονομικής εκπαίδευσης και αδυνατούν να ανταποκριθούν λόγω μη ερμηνείας και κατανόησης οικονομικών εννοιών και επιδρούν αρνητικά στην εκπαιδευτική διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων. Δεδομένου ότι η οικονομική γνώση έχει σημαντικό αντίκτυπο στα άτομα και στην κοινωνία και ότι ο οικονομικός αναλφαβητισμός είναι ευρέως διαδεδομένος, είναι σημαντικό να αποσαφηνιστούν οι οικονομικές έννοιες (Bernmark-Ottosson 2009, Kristiansson 2014, Modig 2017).

1.5 Αίτια ένταξης της οικονομικής επιστήμης στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες

Τα γεγονότα του παρελθόντος προσδιορίζονται και προσεγγίζονται για την ανάλυση και κατανόησή τους από πολυδιάστατες οπτικές (ιστορικές, γεωγραφικές, πολιτικές, οικονομικές, κοινωνιολογικές κ.α.). Για την λεπτομερή ερμηνεία ενός γεγονότος και μιας κατάστασης κρίνεται επιτακτικής ανάγκης η εύρεση των κινήτρων και των στόχων των πρωταγωνιστικών προσώπων που μετείχαν σε αυτά καθώς και των αιτιολογικών παραγόντων διάπραξης συγκεκριμένων τακτικών και ενεργειών εν αντιθέσει με άλλες εναλλακτικές στρατηγικές. Γι' αυτό λοιπόν απαραίτητη και χρήσιμη θεωρείτο η εφαρμογή και κατανόηση της οικονομικής γνώσης και συγκεκριμένα της οικονομικής έννοιας και συμβολής του *οφέλους-κόστους*. Η διερεύνηση της ανθρώπινης εμπειρίας χωρίς τη μελέτη και επεξεργασία της σκέψης και των ιδεών των υπόλοιπων εμπλεκόμενων προσώπων είναι μια μη σφαιρική και ελλιπής προσέγγιση του γεγονότος. Συμπεραίνεται πως η οικονομική γνώση είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη μελέτη της πορείας της ανθρώπινης εμπειρίας (Charkins, 2017).

1.5.1. Η αναγκαιότητα ανασκόπησης συμβάντων του παρελθόντος για την επίτευξη ερμηνείας και κατανόησης της σύγχρονης πραγματικότητας

Οι οικονομικές θεωρίες και έννοιες από τις οποίες πλαισιώνεται όπως η ανάλυση και η χρησιμότητα των οικονομικών όρων όφελος-κόστος συμβάλλουν και κατέχουν σπουδαίο ρόλο τόσο σε στόχους σε προσωπικό επίπεδο όσο και σε ιστορικές αποφάσεις για την ορθή διερεύνησή τους (Anthony, Smith, and Miller, 2015.) Κατ' αυτό τον τρόπο η απόκτηση μιας ανθρώπινης εμπειρίας ανά τους χρόνους της ιστορικής πορείας δεν αναλύεται ως ένα σύνολο ενεργειών και συμβάντων που έχουν διενεργηθεί σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο αλλά

αναλύεται ως ιστορικές αποφάσεις για τον άνθρωπο και την εξέλιξή του οι οποίες μάλιστα δεν είναι με τυχαίο κριτήριο αλλά με τη διαμόρφωση στόχων και τον σχεδιασμό εναλλακτικών τρόπων(Charkins,2017).

Με την παράθεση των παραπάνω γίνεται αντιληπτό πως κατά τον ίδιο τρόπο και οι μαθητές σε μια εκπαιδευτική μονάδα κατά την εκπαιδευτική διαδικασία κρίνεται αναγκαία η ορθή αντίληψη και κατανόηση των στόχων και των εναλλακτικών λύσεων των υπεύθυνων εκπαιδευτικών για τη λήψη αποφάσεων όπως ακριβώς συμβαίνει και στα ιστορικά γεγονότα. Αναγκαία κρίνεται επομένως η ανάλυση και κατανόηση των ιστορικών συμβάντων με τη μέθοδο της αναλογίας , του παρελθόντος κατά την ιστορική πορεία για να καταστεί δυνατή η ερμηνεία και κατανόηση της συμβολή της διδασκαλίας της οικονομικής επιστήμης στην εκπαίδευση (Nordgren,2017).

Αναλύοντας το παρελθόν

Επιστρέφοντας πίσω στο χρόνο με την αναδρομική μέθοδο και συγκεκριμένα στο ιστορικό γεγονός όπου εφαρμόστηκε η ανάλυση οφέλους-κόστους σε μια ιστορική μάχη έναντι του Σκανδιναβικού λαού όπου ο Γουίλιαμ προέβη στην επιλογή του επικίνδυνου και δύσβατου δρόμου μέσω της δύσκολης διάσχισης του καναλιού με όλα του τα άλογα αποσκοπώντας στην κατάκτηση του αγγλικού θρόνου αφού ο Χάρολντ επέλεξε να τον εμπλέξει στη μάχη. Από την ανάλυση αυτής της ιστορικής ανθρώπινης εμπειρίας καθώς και τις αποφάσεις που έλαβε το εκάστοτε ιστορικό πρόσωπο γίνεται κατανοητή η πορεία της ιστορική μάχης καθώς και τα χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν την προσωπικότητα του Χάρολντ και του Γουίλιαμ(Charkins, 2017).

Μέσα λοιπόν από την ανάλυση της διάπραξης των ιστορικών πολέμων ανά καιρούς κατά το παρελθόν καθίσταται κατανοητός ο ρόλος της αναζήτησης αγαθών και πόρων στην εξέλιξη και πορεία του ανθρώπου. Αιτιολογικοί παράγοντες δημιουργίας των πολέμων είναι η ενίσχυση και ανάπτυξη αγαθών χρησιμοποιώντας ως επιφανειακές αφορμές θρησκευτικές και εθνικιστικές διαφορές(Charkins, 2017)..

Το γεγονός της μετανάστευσης για την αναζήτηση αγαθών και την ενίσχυση των πόρων είναι άλλο ένα αξιοσημείωτο ιστορικό συμβάν που συμβαίνει και στη σύγχρονη πραγματικότητα. Χαρακτηριστικό είναι πως και οι μετανάστες χρησιμοποιούσαν τη μέθοδο ανάλυσης οφέλους-κόστους του τόπου προορισμού τους σε σύγκριση με τον τόπο που

εγκατέλειπαν και ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ακόμη, η συμβολή και εφαρμογή της αγοραστικής δύναμης αγαθών και πόρων (όπως μπαχαρικά, λάδι κ.α.) καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό τις αποφάσεις και την πορεία της ιστορικής εξέλιξης διαφόρων χωρών. Η αναζήτηση υδάτινων δρόμων από τις ευρωπαϊκές χώρες προς την Ανατολή αλλά και η προσπάθεια διασφάλισης περάσματος μέσω της Βόρειας Αμερικής καθιστά απαραίτητη και εποικοδομητική την ερμηνεία και κατανόησή της υπό την σκοπιά της οικονομικής θεωρίας για το μαθητικό κοινό αποσκοπώντας στην ορθή κατανόηση και συσχέτιση όλων αυτών των ιστορικών γεγονότων ανά περιόδους που φαντάζουν στα μάτια τους πως δεν έχουν καμία συσχέτιση μεταξύ τους(Charkins, 2017).

Από τα παραπάνω γίνεται εύλογα αντιληπτό πως η συμβολή της οικονομικής επιστήμης και των θεωριών που τη συγκροτούν είναι πολυδιάστατη και σημαντική καθώς διεισδύουν στην ανάλυση των γεγονότων προσδίδοντας βάθος και παρέχοντας τη δυνατότητα κατανόησης και ερμηνείας των γεγονότων του παρελθόντος αποσκοπώντας στην κατανόηση των αποφάσεων που αφορούν το παρόν και το μέλλον.

Ερμηνεύοντας το παρόν

Στη σύγχρονη πραγματικότητα η ερμηνεία και κατανόηση της οικονομίας και της λειτουργίας της δεν παρέχει μόνο εφόδια για την εκπαιδευτική απόδοση και επιτυχία του μαθητή καθώς και την ανταπόκρισή του στις εκπαιδευτικές απαιτήσεις του σχολικού προγράμματος αλλά ταυτόχρονα ενισχύει τη μαθηματική δεξιότητα των μαθητών δίνοντάς τους εφόδια να κάνουν κοστολόγηση προϊόντων και να υπολογίζουν τους σχετικούς και ανάλογους μισθούς που ουκ ολίγοι συγχέονται. Η οικονομική γνώση τους βοηθά να κατανοήσουν την προέλευση των τιμών και της κοστολόγησης των αγαθών, τι/πως/γιατί είναι αυτό που αντιπροσωπεύουν(Jappelli,2010).

Η εκμάθηση και διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων δίνει επιπλέον το εφόδιο κατανόησης του κύκλου των αγορών και του σημαντικού ρόλου των καταναλωτών εντός αυτών. Επιπλέον, βοηθά τους μαθητές στην εκμάθηση πως οι τιμές καθορίζονται από την προσφορά και τη ζήτηση και όσοι στοχεύουν στην άσκηση επίδρασης και στην αναδιαμόρφωση τιμών μπορούν μόνο να το κάνουν εάν έχουν κάποιο τρόπο να επηρεάσουν είτε την προσφορά είτε τη ζήτηση(Jappelli,2010).

1.6 Λόγοι διαμόρφωσης και ανάπτυξης οικονομικής σκέψης και ευρύτερης ιδεολογίας

Τα οικονομικά ενδιαφέρουν τους μελετητές, επειδή έχουν πολλές διαφορετικές πτυχές που επηρεάζουν την καθημερινή μας ζωή. Η γνώση είναι σημαντική για να λειτουργούν καλύτερα τα άτομα στους κοινωνικούς ρόλους που αναλαμβάνουν και να αντιμετωπίζουν τις καθημερινές τους δυσκολίες, λαμβάνοντας τις καλύτερες, ορθότερες και αποτελεσματικότερες αποφάσεις ωθώντας τους έτσι στις σωστές επιλογές (Buckles, 1991).

Οι μαθητές πρέπει να ανακαλύψουν την οικονομική πτυχή των δραστηριοτήτων τους σε ιδιωτικό και δημόσιο επίπεδο καθώς χαρακτηρίζονται και αποτελούν μέλη του κοινωνικού συνόλου όπου ενεργούν και πράττουν στον καθημερινό βίο τους (VanSickle, 1992). Θα πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν και να αξιοποιούν τη γνώση που αποκτούν σε ζητήματα διαφορετικών κλάδων που συγκροτούν τη σύνθετη πραγματικότητα (VanSickle, 1992). Μέσω της εκπαιδευτικής διδασκαλίας των οικονομικών επιστημών, τίθεται στο επίκεντρο η έκθεση των ανθρώπων σε ερεθίσματα οικονομικού περιεχομένου για ένα συγκεκριμένο επιστημονικό αντικείμενο, καθώς μέσω αυτού διεγείροντας το ενδιαφέρον τους για τη διαμόρφωση της αντίληψής τους και κοσμοθεωρίας τους για τον κόσμο και την πραγματικότητα που τους περιβάλλει. Επομένως, είναι δυνατόν να επισημάνουμε πως στόχος κατάκτησης και διεύρυνσης των οικονομικών γνώσεων αν προσπαθούσαμε να καθιερώσουμε έναν κυρίαρχο στόχο της διδασκαλίας των οικονομικών είναι η συγκρότηση πολιτών που θα χαρακτηρίζονται ως υπεύθυνα και σκεπτόμενα ορθώς άτομα και ιδιαίτερος ενεργητικά (Saunders et al., 1993).

Με βάση τα προαναφερθέντα κρίνεται σκόπιμο να καταστεί σαφές πως η αναγκαιότητα και χρησιμότητα της διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στις κοινωνικές σπουδές δίνει τη δυνατότητα το μαθητικό κοινό να διερευνήσουν τα γεγονότα του παρελθόντος, να ερμηνεύσουν και να κατανοήσουν τα συμβάντα του παρόντος και κατ' αυτό τον τρόπο να προετοιμαστούν ορθώς και σφαιρικά για το μέλλον τους διασφαλίζοντας έτσι την πλήρη ετοιμότητά τους στις επικείμενες εξελίξεις και τεκταινόμενα. Πρόκληση αποτελεί η υλοποίηση και ένταξη της οικονομικής γνώσης ήδη από τα προσχολικά χρόνια αποσκοπώντας στην ανάπτυξη και συγκρότηση οικονομικών συλλογισμών και κριτικής σκέψης σε ζητήματα οικονομικού περιεχομένου των μαθητών ώστε να λειτουργούν ως

σωστοί και σοφοί πολίτες λαμβάνοντας ορθές αποφάσεις για τη μελλοντική τους πορεία (Reiman&Jackson.,2006).

Κεφάλαιο 2 : Ο τρόπος διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στις εκπαιδευτικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και εναλλακτικές μεθοδολογίες

Ο εκπαιδευτικός ορίζεται ως το αρμόδιο εκείνο πρόσωπο το οποίο χαρακτηρίζεται από πολλαπλούς ρόλους και ευθύνες. Ένα από τα βασικότερα είναι η διαμόρφωση και ο σχεδιασμός της μεθοδολογίας του τρόπου διεξαγωγής της εκπαιδευτικής διδασκαλίας των μαθημάτων της οικονομίας και η συγκρότηση της δομής και του περιεχομένου των μαθημάτων αυτών του προγράμματος σπουδών. Ο εκπαιδευτικός είναι ο κατάλληλος ο οποίος έχει την ευθύνη να προβεί στην ορθή και κατάλληλη για τις ανάγκες των μαθητών πρακτική κατά τη διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση με στόχο να προσδώσει και να διεγείρει το ενδιαφέρον της μαθητικής κοινότητας και κατ' αυτό τον τρόπο να ενισχύσει τη συμμετοχή αλλά και την σχολική απόδοση των μελών της (Καννελοπούλου, Ματρομάρα & Μητράκου 2003). Ακόμη, αρμοδιότητα του εκάστοτε εκπαιδευτικού χαρακτηρίζεται και η χρήση και εφαρμογή κατάλληλων εκπαιδευτικών εργαλείων προκειμένου να μεταδώσει τη διδακτέα γνώση και έτσι να χαράξει το δρόμο της αφομοίωσης για τους μαθητές του.

Βασικές μεταβλητές για την ομαλή και άρτια διεξαγωγή και συγκρότηση του μαθήματος κρίνεται σκόπιμο ο εκπαιδευτικός να διαμορφώσει τους στόχους του μαθήματος, να έχει λάβει πλήρη ενημέρωση και να έχει μελετήσει εξονυχιστικά το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο και το σχολικό βιβλίο, ενώ παράλληλα θα πρέπει να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά του προφίλ των μαθητών του (ηλικιακή ομάδα, δεξιότητες και εφόδια, γνωστικό επίπεδο,) και τον παρεχόμενο διαθέσιμο χρόνο για τη διενέργεια των οικονομικών μαθημάτων στη σχολική τάξη όπως προβλέπεται από το Πρόγραμμα Σπουδών (Κουλαϊδής,2007).

2.1 Τα οικονομικά μαθήματα: Η διάρθρωση και η μεθοδολογία της διδασκαλίας τους

Η μεθοδολογία της εκπαιδευτικής διδασκαλίας σχετίζεται με τον τρόπο διδασκαλίας ενός αντικειμένου γνωστικού επιπέδου. Εννοιολογικά η μεθοδολογία προσδιορίζεται αρκετά σύνθετη ως προς τα στοιχεία που την προσδιορίζουν και σημασιολογικά ορίζεται ως η οδός που ακολουθεί ένα πρόσωπο η οποία διαμορφώνεται από ένα σημείο έναρξης και καταλήγει σε ένα τερματικό σημείο (Μαγούλα, 2009). Ευρύτερα, η μεθοδολογία που ακολουθείται για

τη διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διδασκαλίας περιγράφεται και αναλύεται ως ένα σύνολο δραστηριοτήτων οργανωμένων διδακτικού περιεχομένου και εφαρμόζεται από μεγάλο πλήθος εκπαιδευτικών σε πολλές εκπαιδευτικές και συμβάλλουν σημαντικά στη μαθησιακή διαδικασία (Reid, 2005).

Ως κριτήριο επιλογής για τη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών μεθόδων και πρακτικών για την εφαρμογή και τη χρήση στο εκπαιδευτικό διδακτικό πρόγραμμα ορίζεται το σύνολο των χαρακτηριστικών των μαθητών καθώς και οι εκάστοτε στόχοι και το διδακτικό περιεχόμενο των διδακτικών ενοτήτων από τις οποίες συγκροτείται το κάθε μάθημα. Συμπληρωματικά, κρίνεται απαραίτητο για την εφαρμογή της εκάστοτε εκπαιδευτικής μεθοδολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία να ληφθούν υπόψιν και να εξεταστούν ο διαθέσιμος χρόνος, η εκπαιδευτική υποδομή και οι προσφερόμενες εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός καθώς και η ικανότητα των εκπαιδευτικών να χρησιμοποιήσουν εκπαιδευτικές μεθόδους οι οποίες χαρακτηρίζονται από εναλλακτικά και σύγχρονα δομικά στοιχεία. Ακολούθως παρατίθενται και αναλύονται συνοπτικώς διάφοροι τρόποι εκπαιδευτικής μεθοδολογίας για τη διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Whitehead – Δ. Μακρίδου-Μπούσιου, 1995).

2.1.1. Η μέθοδος διδασκαλίας με τη μορφή εισήγησης-διάλεξης-μονόλογου

Η μέθοδος διδασκαλίας υπό τη μορφή εισήγησης όπου τα χαρακτηριστικά της εμπίπτουν στο παραδοσιακό μοντέλο μάθησης κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, διαθέτει την ευελιξία να συνδυαστεί με ορθότητα με τη χρήση και άλλων μεθοδολογιών στις διάφορες ενότητες του εκάστοτε οικονομικού μαθήματος και είναι η χαρακτηριστικότερη τεχνική η οποία ενδείκνυται εφαρμογής της σε δασκαλοκεντρικά μοντέλα διδασκαλίας (Τριλιανός, 1998). Η εισήγηση προσδιορίζεται κυρίως από το χαρακτηριστικό στοιχείο της εφαρμογής της σύμφωνα με το οποίο η μεταλαμπάδευση εκπαιδευτικών γνώσεων και η επεξεργασία των δομικών εννοιών πραγματοποιείται βραχυπρόθεσμα. Η χρήση και εφαρμογή της αποσκοπεί στην ανάλυση θεματικών ενοτήτων των μαθημάτων οι οποίες είναι αρκετά μη ερμηνεύσιμες και δημιουργούν δυσκολίες στο μαθητικό κοινό κατά τη συμμετοχή τους στο μάθημα ή σε περιπτώσεις όπου το σύνολο των μαθητών δεν χαρακτηρίζονται από κάποιο γνωσιακό υπόβαθρο/γνωσιακές εμπειρίες(Μαγουλά,2009).

Ένα αρνητικό στοιχείο που χαρακτηρίζει την εισηγητική μέθοδο είναι το ενδεχόμενο παθητικότητας των μαθητών καθώς είναι σπάνιες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες

διαμορφώνονται και εκφωνούνται διατυπώσεις αποριών και ερωτήσεων οι οποίες είναι διευκρινιστικού περιεχομένου και δεν αποσκοπούν στη διερεύνηση επί του ζητήματος που διαμορφώνεται η εκάστοτε ερώτηση. Γι' αυτό κρίνεται επιτακτική ανάγκη η μεθοδολογία της εισήγησης να συνδυάζεται με άλλες μεθόδους (Τριλιανός, 1991, Χαραλαμπίδης, 2001).

2.1.2. Η μαιευτική μέθοδος του Σωκράτη

Ο Σωκράτης πρέσβευε την αντίληψη πως πηγή γνώσης είναι η ανάκληση ιδεών και εμπειριών του παρελθόντος μέσω της ανάμνησης που ενυπάρχουν ήδη στον εγκέφαλο του μαθητή. Η σωκρατική ή μαιευτική μέθοδος βασίζεται και θεμελιώνεται υπό το πλαίσιο της πειθαρχημένης σκέψης και το στοχαστικό διάλογο και μάλιστα διαμορφώνεται και αναπτύσσεται σταδιακά. Απαραίτητη προϋπόθεση για την κατάκτηση της γνώσης είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού ο οποίος πρέπει να εκτελέσει τις κατάλληλες ενέργειες αποσκοπώντας στην εκμείωση των υπαρχουσών γνώσεων του μαθητή με την χάραξη και διαμόρφωση διαλόγου υπό την κατεύθυνσή του. Όπως είναι ευρέως γνωστό η μαιευτική μέθοδος συγκροτείται από τρία σημαντικά στάδια κατά την εφαρμογή της. Συγκεκριμένα, το πρωταρχικό στάδιο είναι η χρήση της ειρωνείας ως μέσο κατά το οποίο ο εκπαιδευτικός ενισχύει την πρωτοβουλία του μαθητή για την έκφραση της προσωπικής βούλησης και ιδέας προσποιούμενος αγνόηση του επικείμενου ζητήματος προς συζήτηση. Το επόμενο στάδιο προσδιορίζεται από τον έλεγχο όπου αναπτύσσεται και εκδηλώνεται ο προβληματισμός του μαθητή κατόπιν της συνειδητοποίησης της αρχικής εκείνης λανθασμένης ιδέας και άποψης που εξέφρασε στο πρώτο και αρχικό στάδιο της μεθόδου και το τελευταίο στάδιο κατά το οποίο επαναφέρεται η ορθή κυοφορούμενη γνώση μέσω της καθοδήγησης του εκπαιδευτικού. Το βασικότερο θετικό στοιχείο εφαρμογής αυτής της τεχνικής στην εκπαίδευση είναι η ανάπτυξη και γέννηση νέων ιδεών, η ενίσχυση της κριτικής σκέψης των μαθητών με δικό τους μοναδικό τρόπο κατά τη διεξαγωγή των διαλόγων (Μαγουλά, 2009).

Οι στόχοι εφαρμογής αυτής της μεθοδολογίας είναι ποικίλοι και αποσκοπούν στην ανάπτυξη αυτενέργειας, εποικοδομητικών κοινωνικών και διαπροσωπικών σχέσεων, στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και στη δημιουργία της ετοιμότητάς τους για τη μαθησιακή διαδικασία και την ανταπόκρισή τους σε αυτή καθώς και την ανάπτυξη συνεργατικής και ομαδοκεντρικής διάθεσης. Επιπροσθέτως, αξιοσημείωτο είναι πως μέσω της μαιευτικής μεθόδου αναπτύσσεται η κριτική ικανότητα και η ορθολογική λήψη αποφάσεων μέσω της ενίσχυσης και προώθησης δημοκρατικών αξιών σε ηθικό, πολιτιστικό και κοινωνικό επίπεδο (Χατζηδήμου, 1987).

Ο εκπαιδευτικός κατά τη διατύπωση διαφόρων ερωτήσεων προς το μαθητή αναπτύσσει την αμφισβήτηση στο πλαίσιο της απάντησης που εκφράζει ο εκάστοτε μαθητής για το θέμα προς συζήτηση και παρά την ορθότητα του περιεχομένου της απάντησής του ο μαθητής κυριεύεται από δεύτερες σκέψεις λόγω έντονης αμφιβολίας, αναπτύσσει περισσότερο τη σκέψη του και τελικά ανασκευάζει και αναδιατυπώνει την δοθείσα απάντησή του. Αυτή η διαδικασία πολλές φορές ενδέχεται να επαναληφθεί μέχρι να δώσει μια οριστική και χωρίς αμφιβολίες απάντηση ο ίδιος ο μαθητής(Χατζηδήμου,1987).

Τέλος, με την εφαρμογή της μαιευτικής μεθόδου ο μαθητής έχει τη δυνατότητα διαμόρφωσης της σκέψης του με σφαιρικό και κριτικό τρόπο και έτσι να δημιουργήσει τη γνώση. Ωστόσο, ως αρνητικό στοιχείο αυτής της μεθόδου ορίζεται πως ο εκπαιδευτικός μέσω του καταγιγισμού διατυπωμένων ερωτήσεων ενδέχεται να προκαλέσει την αναγκαστική αποδοχή της παρούσας κατάστασης και να μην του επιτρέψει να ερευνήσει περαιτέρω για την αναζήτηση της ουσίας των πραγμάτων(Μαγουλα,2009).

2.1.3. Η μεθοδολογία με τη μορφή διαμόρφωσης ερωτήσεων και απαντήσεων

Η μεθοδολογία διαμόρφωσης ερωτήσεων και απαντήσεων συνήθως αναπτύσσονται κατόπιν διεξαγωγής της εισήγησης και μάλιστα στις περισσότερες περιπτώσεις λειτουργούν με την εφαρμογή συνδυασμού με άλλες μεθόδους. Θέτοντας ως πρωταρχικό στόχο αλλά και προτεραιότητα την αυτονομία, αυτενέργεια και την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών κατά την εκπαιδευτική διαδικασία καταβάλλονται εγχειρήματα διαμόρφωσης και ανάπτυξης μιας ευέλικτης και δυναμικής διαδικασίας αμφίδρομου χαρακτήρα η οποία στηρίζεται στην εξαγωγή απαντήσεων μόνο από τους μαθητές (Πετρουλάκης, 1992). Αποτέλεσμα της μεθόδου αυτής είναι η ανάπτυξη της δεξιοτήτων των μαθητών να σκέφτονται και να εκφράζονται κριτικά και με σφαιρικό και ολοκληρωμένο τρόπο και παράλληλα ο αρμόδιος εκπαιδευτικός έχει την δυνατότητα να ερευνά και να διαπιστώνει άμεσα το επίπεδο λήψης γνώσεων και κατανόησης εννοιών και όρων του εκάστοτε προς συζήτηση θέματος (Μάνος, 1989).

Πιο συγκεκριμένα, στην εκπαιδευτική διδασκαλία ενός οικονομικού μαθήματος στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση δύναται η ανάπτυξη διαφόρων και ποικιλόμορφων ερωτήσεων όπως ερευνητικές, υποθετικές κ.α (Θεοφιλίδης, 1988). Κατ' αυτό τον τρόπο διεγείρεται και ενισχύεται το ενδιαφέρον και η θέληση των μαθητών, προωθείται η ενεργητική συμμετοχή τους στη διεξαγωγή της εκπαιδευτικής πράξης και στρέφουν την προσοχή τους αποκλειστικά

στη διδασκαλία του μαθήματος. Συμπερασματικά, διαπιστώνεται πως μέσω της επανάληψης οι γνώσεις και αποκτηθείσες πληροφορίες δεν λησμονούνται και έτσι υπάρχει πλήρης και ορθή κατανόηση όσων διδάχθηκαν (Διαμαντόπουλος, 1995).

2.1.4. Η χρησιμότητα του διαλόγου στη διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων

Η εφαρμογή του διαλόγου στη διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων συνήθως τίθεται σε ισχύ στο μοντέλο έμμεσης διδασκαλίας αλλά και σε περιπτώσεις όπου η διάλεξη προηγείται αυτής και λειτουργεί συμπληρωματικά. Για την εφαρμογή αυτής της μεθοδολογικής πρακτικής απαραίτητο είναι η ανάπτυξη ενός εξειδικευμένου θέματος προς συζήτηση και ταυτόχρονα η παροχή πλήρους ενημέρωσης του ίδιου επιπέδου επί του προς ανάπτυξη θέματος (Hyman, 1974).

Η διαμόρφωση ενός κοινού επιπέδου ενημέρωσης καθίσταται εφικτό να δημιουργηθεί με την παροχή κινήτρων για την ενίσχυση ενδιαφέροντος για τη μελέτη και διερεύνηση ενός συγκεκριμένου θέματος, με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων όπως χρήση φωτογραφικού υλικού ή συναφών αντικειμένων, με την προβολή ταινίας ανάλογου περιεχομένου, με την πραγματοποίηση επίσκεψης προκειμένου να υπάρχει μια εισαγωγική διατύπωση για την ομαλή μετάβαση των μαθητών στο θέμα προς ανάλυση και μελέτη (Λιαντίνης, 1990).

Η μέθοδος διδασκαλίας του διαλόγου είναι ιδιαίτερα ευρεία ως προς τη χρήση και συμβολή της αφού παρέχει υποστηρικτικές δυνατότητες για την ανάπτυξη και εξέλιξη των δεξιοτήτων και ικανοτήτων του μαθητή σε επικοινωνιακό επίπεδο. Έτσι ο μαθητής γίνεται αυτόνομος και αυτενεργεί χωρίς να εξαρτάται από την καθοδήγηση και κατεύθυνση του εκπαιδευτικού του κατά τη μαθησιακή διδασκαλία. Θεμελιώδη δομικά στοιχεία συγκρότησης της μεθοδολογίας του διαλόγου είναι η ελευθερία έκφρασης απόψεων και ιδεών και η ανάπτυξη ερωτήσεων και απαντήσεων. Ο χαρακτήρας της διαλογικής μεθοδολογικής μορφής συγκρούεται με τον χαρακτήρα της χρήσης του μονολόγου. Οι βασικές αξίες και αρχές που τη διέπουν είναι η ελευθερία βούλησης και έκφρασης σκέψης και η παροχή ίσων ευκαιριών ανάπτυξης λόγου των εμπλεκόμενων προσώπων. Το παραγόμενο αποτέλεσμα χρήσης αυτής της πρακτικής είναι απροσδιόριστο αλλά προκύπτει όποιο και να είναι αυτό από ανάπτυξη συζήτησης και διαλόγου (Κουτρούμπα, 2004).

2.1.5. Η μέθοδος της επίδειξης

Η μεθοδολογία της επίδειξης εφαρμόζεται αποσκοπώντας στην προβολή μιας συγκεκριμένης δεξιότητας αφού εισάγει και διατυπώνει την ίδια τη δεξιότητα, τους στόχους που την προσδιορίζουν και τη χρησιμότητά της. Σε επόμενο στάδιο οι μαθητές ακολουθούν διάφορες ενέργειες για την εξάσκησή τους σε αυτή ενώ παράλληλα του παρέχεται προσωπική υποστήριξη και βοήθεια για την ολοκλήρωσή της. Η στρατηγική της επίδειξης χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα χρήσιμη για τους ακόλουθους λόγους (Γιαννούλης, 1993):

1. Η απόκτηση της μάθησης και αφομοίωσης γνώσεων πραγματοποιείται και ενδυναμώνεται μέσω της πρακτικής εξάσκησης,
2. Η λειτουργία της είναι συμπληρωματική και υποστηρικτική κατά την εφαρμογή και ανάπτυξη των υπόλοιπων μεθοδολογιών διδασκαλίας,
3. Συγκρότηση σφαιρικής και σαφούς εικόνας με την προβολή των ορθών αλλά και των λανθασμένων ενεργειών και πράξεων και η παροχή εναλλακτικών λύσεων
4. Ενισχύεται η ενεργητική συμμετοχή του συνόλου των μαθητών και διεγείρεται και εξάπτεται το ενδιαφέρον
5. Απλοποίηση πράξεων για τους μαθητές που διαθέτουν φειδωλό λεξιλόγιο.

Τα αρνητικά στοιχεία που προσδιορίζουν τη μορφή της μεθοδολογίας της επίδειξης είναι αρκετά και ποικίλουν. Χαρακτηριστικό είναι πως δεν ενισχύεται η ανάληψη πρωτοβουλιών και η ανάπτυξη επικοινωνίας, ενώ παράλληλα η αυτονομία και ανεξαρτησία του μαθητή είναι αρκετά περιορισμένη και πολλές φορές χειραγωγείται και κατευθύνεται σε μεγάλο βαθμό (Νήμα, Καψάλης 2002).

Επιπλέον, η εξασφάλιση και χρήση κατάλληλου εξοπλισμού είναι αρκετά δαπανηρή σε σημείο που να καθίσταται έως και απαγορευτική ιδίως σε περιπτώσεις όπου ο αριθμός των μαθητών είναι αρκετά ευρύς. Τέλος, στις περιπτώσεις όπου η μέθοδος της επίδειξης δεν ανταποκρίνεται και είναι ανεπαρκής και λειπή δημιουργεί και αναπτύσσει το αίσθημα της απογοήτευσης στο μαθητικό κοινό ενώ άλλες φορές καθιστά τους μαθητές αδρανείς και παθητικούς κατά την παρακολούθησή (Κουτρούμπα, 2004).

2.1.6. Η μελέτη περίπτωσης

Η εφαρμογή της μελέτης περίπτωσης αποσκοπεί στην εμβάθυνση και αναλυτική διερεύνηση του γνωστικού αντικειμένου προς εξέταση καθώς και η εύρεση διαχείρισης και επίλυσης των προβλημάτων που προβάλλονται αλλά και των αιτιολογικών παραγόντων που είναι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη αυτής της περίπτωσης (Κουλαϊδής, 2007). Τα εφόδια με τα οποία εξοπλίζονται οι μαθητές μέσω της εφαρμογής της μελέτης περίπτωσης είναι αξιοσημείωτα. Αναλυτικά, υπάρχει πλήρη επίγνωση του τρόπου και της διαδικασίας απόκτησης των γνώσεων που λαμβάνουν κατά την εκπαιδευτική διδασκαλία και έτσι διαμορφώνουν και αναπτύσσουν θετική αντίληψη και στάση απέναντι στην εφαρμογή της μεθόδου μιας και γνωρίζουν τη χρησιμότητα της συμβολής της για τους ίδιους. Επιπλέον, έχουν επίγνωση των συνεπειών που επακολουθούν λόγω λανθασμένων επιλογών και ενεργειών, ενισχύουν την κριτική τους σκέψη μέσω της ανάπτυξης εμπειριών, κατανοούν τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις για την υπεύθυνη και ορθή λήψη αποφάσεων κ.α. Η αξιοποίηση της εφαρμογής της μελέτης περίπτωσης στα πλαίσια διαμόρφωσης δραστηριοτήτων στην εκπαιδευτική διαδικασία είτε αποσκοπώντας στην επίλυση δυσκολιών που παρουσιάζονται είτε ως χρήση παραδειγμάτων ενισχύουν την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών (μαθητοκεντρική προσέγγιση διδασκαλίας) (Κόκκος & Λιοναράκης, 1998) και παράλληλα βοηθούν στην πρακτική εξάσκηση των μαθητών για την ομαλή και ορθή διαχείριση πολυδιάστατων ζητημάτων με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι στη σύγχρονη πραγματικότητα καθώς και στις απαιτήσεις του εργασιακού τομέα (HernandezSerrano & Jonassen, 2003).

2.1.7. Τα projects και ο ρόλος τους στη διδασκαλία

Η εφαρμογή των projects αποσκοπεί στην προσπάθεια κατάκτησης δεξιοτήτων από τους μαθητές καθώς και στη σύνθεση και σύνδεση του θεωρητικού εισαγωγικού πλαισίου της εκπαιδευτικής διδασκαλίας με την πρακτική εφαρμογή του και απαιτείται πλήρης ετοιμότητα και προετοιμασία από μέρους του εκπαιδευτικού (Σιγανού, 2004). Απαραίτητη προϋπόθεση για την ολοκληρωμένη και πετυχημένη ολοκλήρωση της μεθόδου και των στόχων της μαθησιακής διδασκαλίας αυτής καθίσταται η ενεργητική συμμετοχή και άμεση εμπλοκή του μαθητικού κοινού με τη διαρκή εγρήγορσή τους (Ματσαγγούρας, 1995).

Η μεθοδολογική εκπαιδευτική στρατηγική των projects συγκροτείται από ποικιλόμορφα χαρακτηριστικά. Ένα από αυτά είναι το χαρακτηριστικό ανάληψης πρωτοβουλιών των μαθητών καθώς και ο σχεδιασμός χάραξης των ενεργειών και των

πράξεων όπου όλοι οι εμπλεκόμενοι της ομάδας επιλέγουν τα μέσα και τη μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί για την επίτευξη των διδακτικών στόχων. Επιπλέον, χαρακτηριστικός είναι ο συνεργατικός χαρακτήρας της μεθόδου αφού αναπτύσσεται συνεργασία ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τους μαθητές για το τελικό αποτέλεσμα . Ακόμη, η μέθοδος αυτή παρέχει μια σφαιρική εικόνα στον μαθητή προκειμένου να καταλάβει πλήρως τον τρόπο που συνδέονται μεταξύ τους τα γνωστικά πεδία και αντικείμενά τους στο σχολικό πρόγραμμα και τον καθιστά ικανό να κατανοήσει πως πρόκειται για ένα ενιαίο σύνολο με ενότητα (Ντολιοπούλου, 2005 • Seguin, 1989).

Τα δομικά στοιχεία και τα στάδια από τα οποία συγκροτούνται τα projects είναι:

- Η εύρεση του εκάστοτε προβλήματος,
- Η διαμόρφωση και προβολή των στόχων διδασκαλίας
- Η συγκέντρωση δεδομένων και στοιχείων συναφών με το προς εξέταση ζήτημα
- Ερμηνεία και κατανόηση των στοιχείων και τέλος
- Ανάπτυξη και εξαγωγή συμπερασμάτων

Η θεματολογία του περιεχομένου των σχεδίων εργασίας επιτρέπουν την ελεύθερη επιλογή τους από τους μαθητές οι οποίοι φυσικά έχουν επηρεασθεί από ερεθίσματα διαφόρων ζητημάτων και κοινωνικών φαινομένων μέσω της εκπαιδευτικής διδασκαλίας όπως αυτά αναδείχθηκαν με την υποστηρικτική παρουσία του εκπαιδευτικού (Κοσσυβάκη, 2003).

2.1.8. Το παιχνίδι ρόλων

Στην προκειμένη εφαρμογή μεθόδου οι μαθητές καλούνται να κάνουν ανάληψη ρόλων οι οποίοι σχετίζονται με το πλαίσιο του περιεχομένου της διδακτικής θεματικής ενότητας αποσκοπώντας στη δημιουργία βιωματικών εμπειριών αποσκοπώντας στην ουσιαστική κατανόηση μιας κατάστασης και των αντιλήψεων και στάσεων που έχουν αναπτυχθεί γι' αυτή (Κουλαϊδής, 2007). Η συγκεκριμένη μέθοδος συχνά χρησιμοποιείται σε περιστάσεις καταστάσεων σύγκρουσης.

2.1.9. Η μεθοδολογία καταιγισμού ιδεών και πληροφοριών

Η εφαρμογή αυτής της μεθόδου στηρίζεται στην αυθόρμητη έκφραση απόψεων και ιδεών από τους μαθητές και μάλιστα αποσκοπεί στην πολυδιάστατη ανάλυση και επεξεργασία ενός

θέματος (Jarvis, 2003). Βασικό ρόλο κατέχει ο εκπαιδευτικός και η εκπαιδευτική πολιτική που ακολουθεί καθώς είναι ο υπεύθυνος και αρμόδιος για την ομαλή διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας καθώς και για τον συντονισμό των εμπλεκόμενων σε αυτή. Επιπλέον, αποτυπώνει τις απόψεις και ιδέες που εκφράζονται από το μαθητικό κοινό αποσκοπώντας στην επίτευξη των διδακτικών στόχων της εκάστοτε προς μελέτης θεματική ενότητα. Θεμελιώδες δομικό στοιχείο της τεχνικής αυτής είναι η συγκρότηση και έκφραση νέων σε κάθε περίπτωση απόψεων και ιδεών και η αποτροπή άσκησης κριτικής σε προηγούμενες απόψεις (Hyerle, 1996).. Έτσι λοιπόν μέσω της προώθησης και προβολής νέων ιδεών και απόψεων ενισχύεται η ενεργητική συμμετοχή, αναπτύσσεται σφαιρικά η κριτική σκέψη και ικανότητα των μαθητών και καλλιεργείται ο σεβασμός και η αλληλεγγύη στις απόψεις και ιδέες που εκφράζουν οι υπόλοιποι (Μαγουλά, 2009). Η χρονική διάρκεια αυτής της τεχνικής είναι περίπου δέκα λεπτών κάθε διδακτικής ώρας και μάλιστα ενδέχεται να αποβεί ως ιδιαίτερα αποτελεσματική με προϋπόθεση την ικανότητα του εκπαιδευτικού-συντονιστή και την αναζήτηση εναλλακτικών τρόπων επίλυσης προβλημάτων.

2.1.10. Η εφαρμογή του μοντέλου της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας των μαθημάτων της οικονομικής επιστήμης

Κατά τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μεθόδου η μαθητική κοινότητα μιας σχολικής τάξης τμηματίζεται σε ολιγομελείς ομάδες αποτελούμενες από 2-5 άτομα περίπου οι οποίες αναλύουν και διερευνούν ένα συγκεκριμένο ζήτημα κάποιας θεματικής ενότητας ή πραγματοποιούν μια ομαδική εργασία επί του ζητήματος που τους έχει ανατεθεί από τον εκάστοτε αρμόδιο εκπαιδευτικό (Ματσαγγούρας, 1998). Τα θετικά στοιχεία της συγκεκριμένης μεθόδου είναι ποικίλα. Συγκεκριμένα, η μέθοδος αυτή προωθεί και αναπτύσσει την ενεργητικότητα και τη συνεχή δράση των μαθητών τόσο σε προσωπικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο, ενισχύεται η αυτονομία και ανεξαρτησία τους, αναπτύσσονται οι διαπροσωπικές σχέσεις των μαθητών και το επικοινωνιακό επίπεδο, διαμορφώνεται και καλλιεργείται πνεύμα συλλογικής και ομαδικής εργασίας και αλληλεπίδρασης (Κογκούλης, 2004). Όσον αφορά τα δομικά στοιχεία που συγκροτούν τη διεξαγωγή του μοντέλου της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας είναι η ακόλουθη:

- Προβολή ενός νέου θέματος
- Οριστικοποίηση της επιλογής του συγκεκριμένου θέματος
- Σχηματισμός ομάδων εργασίας

- Αναλυτική παρουσίαση του θέματος αυτού
- Αξιολογική διαδικασία των παραγόμενων αποτελεσμάτων και των διδακτικών στόχων
- Ανάπτυξη διαλόγου και συζητήσεων για τον τρόπο πορείας διεξαγωγής της εργασίας

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού δεν είναι παρεμβατικός αλλά υποστηρικτικός και βοηθητικός για την εύρεση λύσεων σε ενδεχόμενα προβλήματα που επρόκειτο να προκύψουν. Μεγάλο μέρος των μαθημάτων του Αναλυτικού προγράμματος των οικονομικών μαθημάτων στις εκπαιδευτικές μονάδες χαρακτηρίζεται από τη χρήση μεθόδων παθητικής διδασκαλίας και όχι τόσο από την εφαρμογή μεθόδων διενέργειας εργασιών σε ολιγομελείς ομάδες (Siegfried, Saunders, Stinar, Zhang, 1996).

2.2 Ο συνδυασμός μεθόδων

Είναι γεγονός πως οι εκπαιδευτικοί προχωρούν στη χρήση συνδυασμών μεθόδων για την επίτευξη διδακτικών στόχων μέσω της ανάλυσης της προτεινόμενης προς ανάλυση διδακτικής θεματικής ενότητας στην εκπαιδευτική διαδικασία. Υποστηρίζεται σύμφωνα με πορίσματα ερευνών εκτεταμένης βιβλιογραφίας κοινωνικών και ψυχολογικών επιστημών πως η αποτελεσματικότερη μάθηση για τους μαθητές πραγματοποιείται με τη χρήση πολλαπλών μεθόδων και στρατηγικών. Απαραίτητο θεωρείται η διαμόρφωση και ανάπτυξη διαφόρων τρόπων και στρατηγικών από τους εκπαιδευτικούς για την ανάπτυξη και ενίσχυση του επιπέδου συνεργασίας και την ταυτόχρονη καλλιέργεια και ανάπτυξη του αισθήματος της συλλογικότητας και της ομάδας. Είναι απαραίτητο οι εκπαιδευτικοί να έχουν επίγνωση της σπουδαιότητας και της αξίας των πλουραλιστικών τάξεων οι οποίες στη σύγχρονη κοινωνία και εκπαιδευτική κοινότητα συγκροτούνται από μαθητές διαφορετικής εθνικότητας, φυλής, θρησκείας και ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και να αξιοποιήσει αυτή την «ποικιλία» προς όφελος της μαθητικής κοινότητας και της εξέλιξής της (Fiol-Matta, Chamberlain, 1991).

2.3 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού και ο σχεδιασμός και συγκρότηση της διεξαγωγής των οικονομικών μαθημάτων στον εκπαιδευτικό τομέα

Είναι ευρέως γνωστό το γεγονός πως ο εκπαιδευτικός διαθέτει πολυσύνθετο και πολυδιάστατο ρόλο για την άρτια διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διδασκαλίας καθώς και την επιλογή κατάλληλων εκπαιδευτικών μεθόδων και πρακτικών για την επιθυμητή επίτευξη των διδακτικών στόχων. Πάρα ταύτα ο σύνθετος και απαιτητικός του ρόλος καθίσταται πολύ πιο

απλός και σαφής εάν διευκρινιστούν οι στόχοι και τα κίνητρα της εκάστοτε εκπαιδευτικής διαδικασίας (Γκοτοβός, Μαυρογιώργος, Παπακωνσταντίνου,2000).

Ο ειδικός εκπαιδευτικός διδασκαλίας των Οικονομικών μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, ο Οικονομολόγος, καθορίζεται και προσδιορίζεται από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά γνώρισμα και καθήκοντά του τα οποία του προσδίδουν την έννοια του αυθορμητισμού και της φυσικότητας των ενεργειών του αφού καθιστά το μάθημα ζωντανό και ενδιαφέρον με δυναμικό χαρακτήρα:

- Η πνευματική καλλιέργεια και ενίσχυση του συνόλου των μαθητών με την παροχή γνώσεων, κινήτρων, εμπειριών και δεξιοτήτων
- Η θετική ενίσχυση και διαμόρφωση στάσεων σε διάφορα ζητήματα μέσω της μετάδοσης και ανάδειξης μηνυμάτων

Κατ' αυτό τον τρόπο ο εκπαιδευτικός μετατρέπεται στα μάτια των μαθητών ως ηγέτης αφού κατορθώνει να διαμορφώνει, να εφαρμόζει και να συνδυάζει διάφορες μεθοδολογίες και στρατηγικές αναπτύσσοντας παράλληλα το συμμετοχικό και συνεργατικό χαρακτήρα του εκπαιδευτικού προγράμματος. Επιπλέον, μεταδίδει λόγω της άρτιας ετοιμότητας και προετοιμασίας του με αμεσότητα και αποτελεσματικότητα τους διδακτικούς στόχους και τα μηνύματα που επιθυμεί και προωθεί την ανάπτυξη δημιουργικού και υγιούς διαλόγου με συντονισμό και μεθοδικές κατάλληλες ενέργειες. Ο εκπαιδευτικός-ηγέτης διαχειρίζεται και αντιμετωπίζει ορθώς και άμεσα επικείμενα ζητήματα και δύσκολες καταστάσεις με ψυχραιμία(Γιαννούλης,1993).

Από την άλλη αξιοσημείωτα είναι και τα εφόδια που αποκομίζει ένας εκπαιδευτικός που πραγματοποιεί την επίτευξη των διδακτικών στόχων και τη διεξαγωγή ενός άρτιου και ποιοτικού μαθήματος (Philipps, 2001). Ένα από αυτά είναι η ανάπτυξη δημιουργικότητας και ευαισθητοποίησης και η καλλιέργεια των επικοινωνιακών δεξιοτήτων αφού ενισχύεται η λεκτική έκφραση και αναπτύσσεται η ορθή χρήση και συμβολή των σωματικών κινήσεων. Ακόμη, εξάγει ευκολότερα και ορθότερα συμπεράσματα αφού έχει ενισχυθεί η παρατηρητικότητα και η ακρόαση προς το μαθητικό κοινό καθώς και η εφαρμογή και ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και ανάλυσης των πληροφοριών και των ληφθέντων μηνυμάτων

2.3.1 Προοπτικές για τα Οικονομικά μαθήματα στο Σχολικό Πρόγραμμα Σπουδών:

Μαθήματα, περιεχόμενο, ώρες διδασκαλίας

Πίσω από τη διευθέτηση και παρουσίαση των θεματικών ενοτήτων με την παρούσα μορφή ενυπάρχει η ιδέα να καταστεί πιο χρήσιμη και εποικοδομητική η διδασκαλία των Οικονομικών, πιο κοντά και άμεσα στο περιβάλλον του μαθητή και στην οικοδόμηση και συγκρότηση της ανάπτυξης του οικονομικού γραμματισμού. Το σημείο αφετηρίας του νέου μαθήματος είναι η εξέλιξη των επιθυμιών και των χαρακτηριστικών τους, μετάβαση σε ανθρώπινες επιθυμίες που είναι καθοριστικής σημασίας για την παραγωγή και την κατανάλωση (Walstad, Watts, 2015). Έχει γίνει επίσης προσπάθεια να δοθεί στον εκπαιδευόμενο μια οπτική γωνία για την κατάσταση της τρέχουσας οικονομίας και ορισμένα σημαντικά προβλήματα που σχετίζονται με αυτό. Έχει γίνει μια νέα ώθηση ότι ο εκπαιδευόμενος πρέπει να προσπαθήσει να λύσει τα οικονομικά προβλήματα που μαστίζουν την κοινωνία στην οποία επιβιώνει σε προσωπικό και δημόσιο επίπεδο. Στόχος αποτελεί η καλλιέργεια και ανάπτυξη του ενδιαφέροντος των μαθητών από τις ακόλουθες ενισχυτικές ενέργειες για την ανάπτυξη των Οικονομικών στα πλαίσια εφαρμογής τους στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2003).

Στόχοι Ενίσχυσης του Σχολικού Προγράμματος Οικονομικών Μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

- Η ενίσχυση της επαφής των μαθητών με τα σύγχρονα οικονομικά προβλήματα, τις οικονομικές συνθήκες και την παροχή υποστήριξής τους για τη διαχείριση και αντιμετώπισή τους
  - εκτιμούν τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την επίλυση αυτών των προβλημάτων.
  - Να καλλιεργήσει και να διεγείρει το ενδιαφέρον των μαθητών για αποτελεσματική συμμετοχή στο έργο της οικονομίας
  - Να προετοιμάσει τους μαθητές να αντιμετωπίσουν τα αυξημένα επίπεδα άγχους σε περιπτώσεις εμφάνισης οικονομικών προβλημάτων
  - Παροχή δυνατοτήτων οικονομικής ανάπτυξης
  - Να εξοικειωθούν οι μαθητές σχετικά με τα διαφορετικά κριτήρια διαίρεσης και κατάτμησης της παγκόσμιας οικονομίας και να κατανοήσουν τον τρόπο διανομής του πλούτου ανά τις χώρες αλλά και το κοινωνικό φαινόμενο της φτώχειας

- Να αναπτύξουν στους μαθητές την κατανόηση των φυσικών και ανθρώπινων πόρων του έθνους
- Να εμβαθύνουν τη γνώση και την κατανόηση σχετικά με τον αντίκτυπο της ανάπτυξης στο περιβάλλον.
- ότι όλοι οι τομείς πρέπει να αναπτυχθούν ταυτόχρονα μέσα από προγραμματισμένες και συντονισμένες προσπάθειες.
- Να εξοικειωθούν οι μαθητές με βασική ορολογία και στοιχειώδεις ιδέες των Οικονομικών Επιστημών και να βοηθήσει τους μαθητές να αποκτήσουν δεξιότητες για την ερμηνεία απλών στατιστικών δεδομένων

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

Σύμφωνα με τον νέο νόμο 4186/2013, το ΦΕΚ 193Τα 17-9-2013, που ψηφίστηκε στη Βουλή των Ελλήνων στις 10 Σεπτεμβρίου 2013, ορίζεται στο Κεφάλαιο Β. από το σχολικό έτος 2013-2014 για το Νέο Λύκειο.

Αναλυτικά, , στη Α τάξη διαμορφώνεται εκπαιδευτικό πρόγραμμα χρονικής διάρκειας είκοσι δύο (22) ωρών ανά βδομάδα, με δέκα (10) μαθήματα Γενικής Παιδείας, που αφορά όλους τους μαθητές και είναι κοινό και εκπαιδευτικό πρόγραμμα δεκατριών (13) ωρών εβδομαδιαίως, που αποτελείται από τέσσερα (4) έως και έξι (6) μαθήματα Ειδικότητας ανά Ομάδα Προσανατολισμού. Το μάθημα Γενικής Παιδείας για την ειδικότητα των Οικονομολόγων εκπαιδευτικών στην Α΄ τάξη του Νέου Λυκείου είναι η Πολιτική Παιδεία, (2 ώρες), με οριζόμενα αντικείμενα της διδακτικής πράξης την Οικονομία, Πολιτικοί Θεσμοί και Αρχές Δικαίου και Κοινωνιολογία. Τα μαθήματα ειδικότητας στην Ομάδα Προσανατολισμού Διοίκησης και Οικονομίας του Τομέα Διοίκησης και Οικονομίας της Α΄ τάξης του Επαγγελματικού Λυκείου είναι: Οργάνωση και Διοίκηση (4 ώρες), Αρχές Λογιστικής (3 ώρες), Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός- Περιβάλλον Εργασίας - Ασφάλεια και Υγιεινή (2 ώρες), και Εφαρμογές Πληροφορικής (4 ώρες). Οι ειδικότητες του Τομέα Οικονομίας και Διοίκησης για τη Β΄ και Γ΄ τάξη του Επαγγελματικού Λυκείου είναι: 1. Υπάλληλος Διοίκησης και Οικονομικών Υπηρεσιών 2. Υπάλληλος Αποθήκης και Συστημάτων Εφοδιασμού 3. Υπάλληλος Εμπορίας και Διαφήμισης 4. Υπάλληλος Οικονομίας και Διοίκησης στον Τουρισμό. Στη Β΄ και Γ΄ τάξη ΕΠΑ.Λ. του Νέου Επαγγελματικού Λυκείου εφαρμόζεται πρόγραμμα μαθημάτων τριάντα πέντε (35) συνολικά ωρών

εβδομαδιαίως. Ειδικότερα, εφαρμόζεται εκπαιδευτικό πρόγραμμα δώδεκα (12) ωρών εβδομαδιαίως, με έξι (6) μαθήματα Γενικής Παιδείας, που είναι κοινό για όλους τους μαθητές και εκπαιδευτικό πρόγραμμα είκοσι τριών (23) ωρών εβδομαδιαίως που αποτελείται από τέσσερα (4) έως και έξι (6) μαθήματα Ειδικότητας. Τα μαθήματα ειδικότητας αποτελούνται, κατά προσέγγιση, από 50% θεωρητικό μέρος και 50% εργαστηριακό.

2.4 Σύγχρονα και εναλλακτικά προγράμματα διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων

Εναλλακτικές μέθοδοι διδασκαλίας όπως η συνεργατική μάθηση, η συζήτηση στην τάξη και η διδασκαλία μέσω πηγών πολυμέσων έχουν χρησιμοποιηθεί στην τάξη σε διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης και διαφορετικούς κλάδους προκειμένου να βελτιωθεί η μάθηση των μαθητών. Ενώ επικρατεί στο δημοτικό και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σε άλλα μαθήματα κολεγίου, αυτοί οι τύποι ενεργητικής μάθησης συνήθως δεν είναι χρησιμοποιούνται σε μαθήματα οικονομικών σε επίπεδο κολεγίου τόσο συχνά όσο και σε άλλους κλάδους ή στο στοιχειώδες και δευτεροβάθμιο επίπεδο (Sax et al. 1996). Αυτό είναι παρά τις έρευνες που δείχνουν ότι είναι ενεργό Η μάθηση βελτιώνει τη μάθηση των μαθητών και κάνει τους μαθητές πιο αφοσιωμένους στη μάθηση (Becker, 1997).

Εφαρμογή Νέων Τεχνολογιών και χρήση Λογισμικών για την διδασκαλία των Οικονομικών Μαθημάτων

Η τεχνολογία της Εκπαίδευσης με τις σύγχρονη μορφή και διαστάσεις της ως Τεχνολογία της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) διευρύνει τις δυνατότητες για την ενίσχυση της ποιότητας της διδακτικής πράξης και της μαθησιακής διαδικασίας εξαλείφοντας κάθε μορφή περιορισμών όπως γεωγραφικοί, χρονικοί κ.α. Χαρακτηριστικό είναι πως οι υπολογιστές στον τομέα της Οικονομικής Εκπαίδευσης χαρακτηρίζονται από μια σειρά θετικών στοιχείων (Lumsed & Scott, 1988). Αναλυτικότερα, συμβάλλουν στην συγκρότηση μοντέλων και σχεδίων προσομοίωσης και συγκεκριμένα έχουν τη δυνατότητα προβολής και καταγραφής ενδεχόμενων αποτελεσμάτων μιας αλλαγής, τροποποίησης ή απόφασης. Επιπλέον, δύναται επεξεργασίας, ανάλυσης, αποθήκευσης πληροφοριών αλλά και χειρισμού διευρυμένου ποσού αριθμητικών και μαθηματικών δεδομένων. Επίσης, συμπεριλαμβάνονται

διάφορα ηλεκτρονικά εγχειρίδια, μονάδα δεδομένων και στοιχείων, ανάπτυξη και μετατόπιση γραφικών παραστάσεων στην οθόνη και ερωτήσεις πολλαπλού τύπου.

Ως εκ τούτου, η παρουσία και η χρήση των υπολογιστών αποτελεί επανάσταση στον τομέα της Χρηματοοικονομικής Εκπαίδευσης, οι σύγχρονες τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας υποστηρίζουν την ενεργό μαθητεία και τη συνεργατική μάθηση. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για την ενσωμάτωση της διδασκαλίας στην τάξη, της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της χρήσης νέων σχολικών βιβλιοθηκών. Επίσης απαραίτητη είναι η εκμάθηση και η χρήση του e-mail, που «εμπλουτίζει» τη σχέση μαθητή-δασκάλου και αντίστροφα, παρέχοντας άμεση επικοινωνία (Young,2014).

Σήμερα υπάρχουν πολύ αξιόπιστοι ιστότοποι του διαδικτύου για διεξαγωγή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Είναι ιστοσελίδες μέσω εκ των οποίων ο καθηγητής Economist θα μπορούσε να εφαρμόσει εκπαιδευτικές δραστηριότητες, αν και αυτοί οι ιστότοποι δεν δημιουργήθηκαν για αυτούς τους λόγους. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ιστότοποι όπου πραγματοποιούνται διαδικτυακές δημοπρασίες, για να δοθεί η ευκαιρία στους μαθητές να παρακολουθούν άμεσα τη λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς και τα παραγόμενα αποτελέσματα ή ιστοσελίδες εταιρειών κοινωνικής και πολιτικής έρευνας «Αξιοποίηση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στη διδακτική πράξη» και να αναπτύσσουν εποικοδομητικό διάλογο σχετικά με τα αποτελέσματα και τις μεθόδους συλλογής δεδομένων (Flyer & Rosen, 1997).

Σχεδιασμός και εφαρμογή παιχνιδιών οικονομικού περιεχομένου

Σύμφωνα με τα ερευνητικά πορίσματα των Gremmen & Potters το 1997 αναπτύσσεται αλληλεπίδραση και συσχέτιση ανάμεσα στη διαμόρφωση και στο ρόλο του οικονομικού παιχνιδιού με τα μαθήματα της Οικονομίας. Είναι ευρέως γνωστό πως στο εμπόριο κυκλοφορούν παιχνίδια οικονομικής θεματολογίας που έχουν γίνει αρκετά αγαπητά προς τα παιδιά μιας και προσδιορίζονται από ψυχαγωγικά στοιχεία. Μάλιστα η χρήση τους στην εκπαιδευτική διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση κρίνεται αναγκαίο να διαμορφώνεται προσεκτικά στο στάδιο προετοιμασίας της αποσκοπώντας στην επίτευξη παιδαγωγικών και μαθησιακών στόχων του εκάστοτε μαθήματος. Τα παιχνίδια οικονομικού περιεχομένου είναι παραγωγικά και χρήσιμα για τη διαμόρφωση ενός ενιαίου κοινού επιπέδου γνώσης και μόρφωσης στο σύνολο της μαθητικής

κοινότητας με στόχο τη χρήση αυτού του κοινού επιπέδου ως θεμελιακή βάση για την ορθή και ομαλή διενέργεια του μαθήματος από τον εκπαιδευτικό.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής παιχνιδιού οικονομικής θεματολογίας στη σχολική τάξη είναι το παιχνίδι με σκοπό τη συγκρότηση και την ομαλή διεξαγωγή των λειτουργιών μιας εταιρείας ή επιχείρησης αφού όλοι οι συμμετέχοντες έρχονται σε επαφή με όρους και έννοιες της οικονομίας και των διαδικασιών που την απαρτίζουν. Επιπλέον, τα παιχνίδια προσδιορίζονται από τον συλλογικό και ενωτικό τους χαρακτήρα ως προς την οικοδόμηση και ανάπτυξη των οικονομικών γνώσεων που έως τώρα συνήθως λαμβάνοντας τμηματικά και ξεχωριστά από τις υποκατηγορίες των οικονομικών μαθημάτων. Έτσι η οικονομική γνώση δεν διασπάται, είναι ενιαία και διέπεται από ενότητα.

Η χρήση παιχνιδιών οικονομικού προσανατολισμού συμβάλλει και στην προώθηση και ενίσχυση των οικονομικών γνώσεων εξωσχολικά μιας και τα σύγχρονα παιδιά χαρακτηρίζονται από ευχρηστία ηλεκτρονικών μέσων, εργαλείων και συσκευών και στον ελεύθερο χρόνο τους ασχολούνται με ηλεκτρονικές δραστηριότητες μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών (Μπούσιου & Τυροβούζης, 2002). Δυνατή είναι η χρήση παιχνιδιών και κατά την εκπαιδευτική διδασκαλία των μαθημάτων με κοινωνικής κατεύθυνσης, όπως Αρχές Οικονομίας, Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης, στο μάθημα Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη και στις Αρχές Μάρκετινγκ, μιας και το εύρος και η ποικιλία παιχνιδιών συναφούς περιεχομένου με αυτά τα μαθήματα του Σχολικού Προγράμματος. Ενδεικτική δομική συγκρότηση εφαρμογής παιχνιδιών ως σύγχρονος εναλλακτικός τρόπος διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων θα ήταν εφικτό να ενσωματώνει τα ακόλουθα στάδια (Μαγουλά, 2006):

1. Εισαγωγικός μέρος, ορισμός θέματος με σαφήνεια και ορισμός ρόλων από τον εκπαιδευτικό
2. Ανάλυση και προσέγγιση μέσω της αποτύπωσης και καταγραφής της διάθεσης και της συμπεριφοράς των συμμετεχόντων
3. Εκπαιδευτική Αξιολόγηση και αξιολόγηση των παραγόμενων αποτελεσμάτων και τέλος
4. Εποικοδομητική αξιοποίηση του συνολικού αποτελέσματος – Μεταγνωστική θεώρηση.

Κεφάλαιο 3 : Η ΕΡΕΥΝΑ

3.1. Σκοποί και στόχοι της έρευνας

Από τη μελέτη της βιβλιογραφίας προέκυψε, ότι δεν υπάρχουν πολλές μελέτες στην ελληνική βιβλιογραφία σχετικά με τις αντιλήψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών ως προς το ζήτημα περί διδασκαλίας των μαθημάτων του οικονομικού κλάδου. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθούν οι παράγοντες που οι οικονομολόγοι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι προκαλούν οικονομικό αναλφαβητισμό και πως αυτό συνδέεται με την εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς και την αναγκαιότητα διδασκαλίας οικονομικών μαθημάτων. Οι επιμέρους στόχοι είναι να αναδειχθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν την εκπαιδευτική διαδικασία των οικονομικών μαθημάτων και η συσχέτιση των παραγόντων αυτών με την εναλλακτική διδασκαλία τους και τη σύνδεσή τους με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών.

3.2. Σχεδιασμός έρευνας

Για την παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε ποσοτική δειγματοληπτική έρευνα με σκοπό να συλλεχθούν μετρήσιμα δεδομένα που μπορούν να αναλυθούν στατιστικά (Creswell, 2016) για να προκύψουν συμπεράσματα αναφορικά με το πως αντιλαμβάνονται οι οικονομολόγοι εκπαιδευτικοί τον ρόλο των οικονομικών μαθημάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

3.2.1 Ερευνητικό εργαλείο

Το ερωτηματολόγιο είναι το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα για τη συλλογή των δεδομένων, διότι θεωρείτε καταλληλότερο, διότι μπορεί να μας δώσει στοιχεία για αντιλήψεις, πεποιθήσεις και προσδοκίες ατόμων, οι οποίες δεν είναι εύκολο να παρατηρηθούν. (Creswell, 2016)

Κατόπιν μελέτης της ελληνικής και ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας, η εν λόγω έρευνα μας έδωσε τη δυνατότητα να διατυπώσουμε στοχευμένες ερωτήσεις στο ερωτηματολόγιο, οι οποίες να απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα. Επιλέχτηκαν κυρίως κλειστού τύπου ερωτήματα με προκαθορισμένη μορφή απαντήσεων, ούτως ώστε να διευκολυνθεί η συγκρισιμότητα, ποσοτικοποίηση και η στατιστική ανάλυση των δεδομένων. Σε αρκετές ερωτήσεις χρησιμοποιήθηκε η πεντάβαθμη κλίμακα Likert (1=Καθόλου έως 5= Πάρα πολύ) και σε ερωτήσεις του τύπου ΝΑΙ/ΟΧΙ.

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 5 θεματικές ενότητες. Στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου υπάρχουν ερωτήσεις οι οποίες αφορούν το φύλο, την ηλικία, το επίπεδο

σπουδών και αν είναι συναφές με τις οικονομικές επιστήμες, αν συμμετέχουν σε επιμορφωτικά σεμινάρια και τα χρόνια προϋπηρεσίας με σκοπό να προσδιοριστεί το προφίλ των ερωτηθέντων.

Στη δεύτερη ενότητα αναζητούνται οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τον οικονομικό αναλφαβητισμό. Στη συνέχεια η τρίτη αφορά τις απόψεις του για το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών και τις μεθόδους διδασκαλίας. Η τέταρτη ενότητα πραγματεύεται τη γνώμη των καθηγητών για τον εξοπλισμό στα σχολεία και ην πέμπτη ενότητα ερευνά και συλλέγει πληροφορίες για τις εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας.

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε στην ηλεκτρονική πλατφόρμα Google Forms και η ηλεκτρονική διεύθυνσή του ήταν: <https://forms.gle/EW9MRZ463nGmCdBm7>

Μετά την σύσταση του ερωτηματολογίου δόθηκε για πιλοτική εφαρμογή σε 4 εκπαιδευτικούς, ούτως ώστε να ελεγχθεί η ομαλή ροή και δομή του, η σαφήνεια των ερωτημάτων, ο χρόνος συμπλήρωσής του καθώς και η πληρότητα των οδηγιών. Τους ζητήθηκε να αναφέρουν τυχόν παραλείψεις, λάθη ή ασάφειες, ώστε να διορθωθούν πριν δοθεί για συμπλήρωση στην ομάδα των συμμετεχόντων (Bell, 2001). Στην πιλοτική εφαρμογή δεν διαπιστώθηκαν ιδιαίτερα θέματα όμως ήταν εξαιρετικά ωφέλιμα τα σχόλια και η παρατηρήσεις των συναδέλφων στη διαμόρφωση του τελικού ερωτηματολογίου. Η πιλοτική ομάδα διαπίστωσε ότι ο μέσος χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου ήταν 12 λεπτά.

3.2.2. Συμμετέχοντες

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι 104 (N=104) εκπαιδευτικοί που διδάσκουν οικονομικά μαθήματα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος περιγράφονται στους Πίνακες 1 - 12

3.3. Διεξαγωγή της έρευνας

Το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο προωθήθηκε στους εκπαιδευτικούς μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και συγκεκριμένα κλειστές ομάδες εκπαιδευτικών στο Facebook και Vider, με αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, Messenger και προσωπικών μηνυμάτων μέσω κινητού στους συναδέλφους οικονομολόγους και όχι μόνο. Η πλατφόρμα ήταν ανοικτή από 6/01/2022 έως και 25/01/2022 (20 μέρες). Το ερωτηματολόγιο και η συνοδευτική επιστολή παρατίθενται στο παράρτημα της παρούσας εργασίας.

3.4. Αποτελέσματα Έρευνας

Με το πέρας της ερευνητικής διαδικασίας και της συγκέντρωσης ικανοποιητικού αριθμού ερωτηματολογίων, που να εξυπηρετεί τον σκοπό της έρευνας ακολούθησε στατιστική ανάλυση των δεδομένων. Τα δεδομένα συγκεντρώθηκαν από το Google Forms σε ένα Excel και στη συνέχεια μεταφέρθηκαν και αναλύθηκαν από το λογισμικό πρόγραμμα στατιστικής ανάλυσης SPSS. Στη συνέχεια παρατίθενται οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις των ερωτηματολογίων. Επίσης παρουσιάζονται οι συχνότητες των απαντήσεων, τα ποσοστά τους και τα αθροιστικά ποσοστά τους όπως αυτά προέκυψαν από την ανάλυση. Επίσης παρατίθενται τα γραφήματα των απαντήσεων.

3.4.1 Ερωτηματολόγιο – Συχνότητες – Ποσοστά και γραφήματα

Μέρος 1^ο ερωτηματολογίου: Δημογραφικά στοιχεία

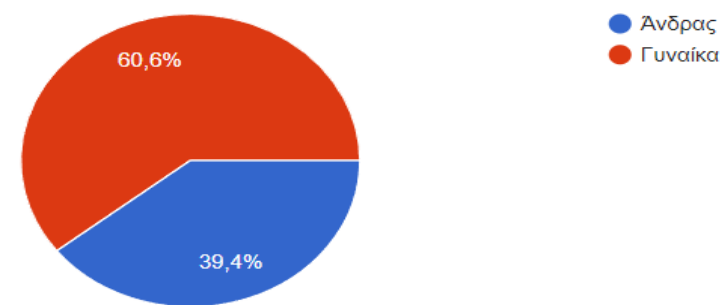
Ερώτηση 1: «Φύλο»

Το φύλο των συμμετεχόντων φαίνεται στον πίνακα 1 και στο Διάγραμμα 1:

Πίνακας 3.3.1: Φύλο των συμμετεχόντων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	άνδρας	41	39.4	39.4	39.4
	γυναίκα	63	60.6	60.6	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 1 Φύλο των συμμετεχόντων

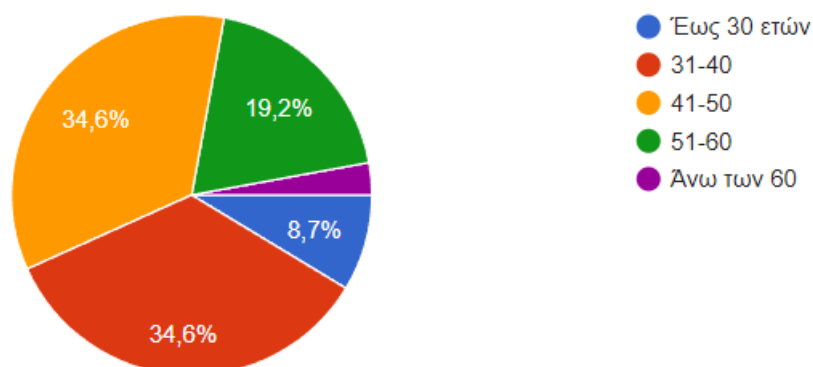
Ερώτηση 2: «Ηλικία:»

Η ηλικία των συμμετεχόντων φαίνεται στον πίνακα 2 και στο Διάγραμμα 2

Πίνακας 3.3.2 Ηλικία συμμετεχόντων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0-30	9	8.7	8.7	8.7
	31-40	36	34.6	34.6	43.3
	41-50	36	34.6	34.6	77.9
	51-60	20	19.2	19.2	97.1
	Ανω των 60	3	2.9	2.9	100.0
	Total		104	100.0	100.0

Διάγραμμα 3. 2 Ηλικία συμμετεχόντων

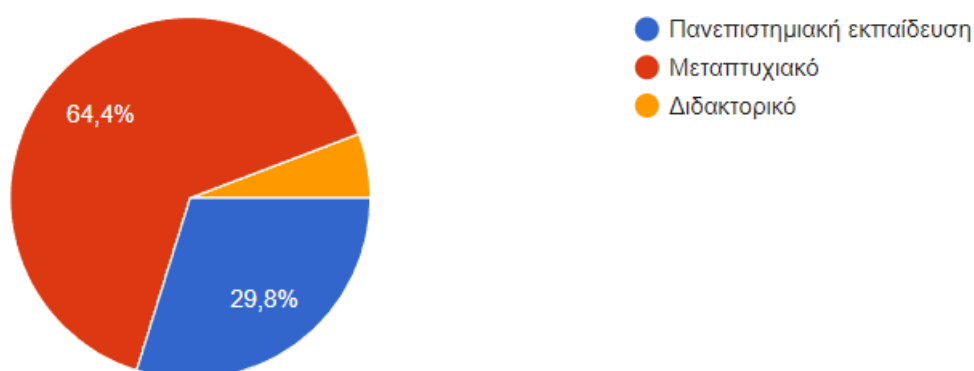
Ερώτηση 3: «Ποιο είναι το ανώτερο επίπεδο σπουδών:»

Το ανώτερο επίπεδο σπουδών των ερωτηθέντων φαίνεται από τον πίνακα 3 και στο Διάγραμμα 3

Πίνακας 3.3.3 Ανώτερο επίπεδο σπουδών

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση	31	29.8	29.8	29.8
	Μεταπτυχιακό	67	64.4	64.4	94.2
	Διδακτορικό	6	5.8	5.8	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 3 Ανώτερο επίπεδο σπουδών

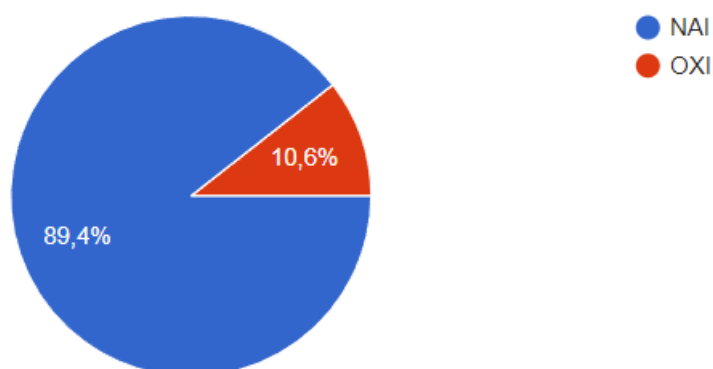
Ερώτηση 4: «Οι σπουδές σας είναι συναφείς με τα οικονομικά;»

Η συνάφεια των σπουδών με τα οικονομικά φαίνεται από τον πίνακα 4 και στο Διάγραμμα 4

Πίνακας 3.3.4 Συνάφεια σπουδών με τα οικονομικά

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	11	10.6	10.6	10.6
	ναι	93	89.4	89.4	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 4 Συνάφεια σπουδών με τα οικονομικά

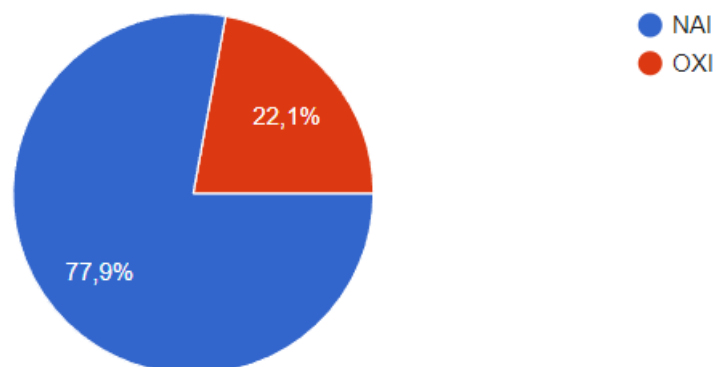
Ερώτηση 5: «Έχετε συμμετάσχει σε επιμορφωτικά σεμινάρια σχετικά με οικονομικά θέματα κατά το παρελθόν;»

Η παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων φαίνεται από τον πίνακα 5 και το Διάγραμμα 5

Πίνακας 3.3.5 Παρακολούθηση σεμιναρίων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	23	22.1	22.1	22.1
	ναι	81	77.9	77.9	100.0
Total		104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 5 Παρακολούθηση σεμιναρίων

Ερώτηση 6: «Αν ναι, προσδιορίστε τους φορείς διεξαγωγής των προγραμμάτων επιμόρφωσης:»

Οι φορείς διεξαγωγής προγραμμάτων επιμόρφωσης φαίνονται στους πίνακες 6 - 11 και στο Διάγραμμα 6.

Πίνακας 3.3.6 Φορέας Π.Ε.Κ.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	20	19.2	37.0	37.0
	ναι	34	32.7	63.0	100.0
	Total	54	51.9	100.0	
Missing	-99	50	48.1		
Total		104	100.0		

Πίνακας 3.3.7 Σεμινάρια ιδιωτικών φορέων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	13	12.5	23.2	23.2
	ναι	43	41.3	76.8	100.0
	Total	56	53.8	100.0	
Missing	-99	48	46.2		
Total		104	100.0		

Πίνακας 3.3.8 Επιμορφωτικά σεμινάρια ακαδημαϊκών φορέων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	11	10.6	16.7	16.7
	ναι	55	52.9	83.3	100.0
	Total	66	63.5	100.0	
Missing	-99	38	36.5		
Total		104	100.0		

Πίνακας 3.3.9 Φορέας Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	21	20.2	51.2	51.2
	ναι	20	19.2	48.8	100.0
	Total	41	39.4	100.0	
Missing	-99	63	60.6		
Total		104	100.0		

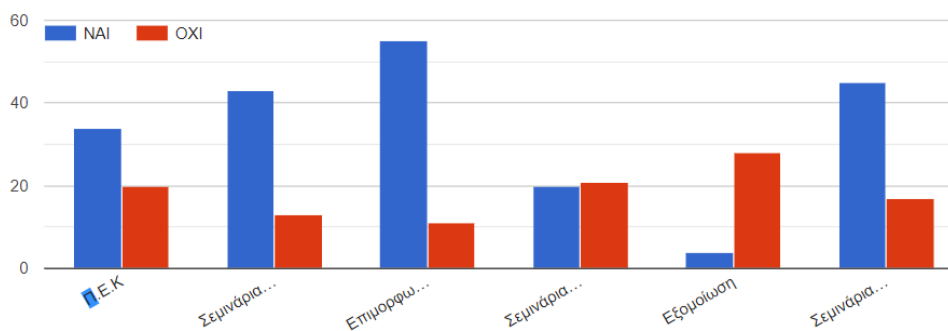
Πίνακας 3.3.10 Φορέας Εξομείωση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	28	26.9	87.5	87.5
	ναι	4	3.8	12.5	100.0
	Total	32	30.8	100.0	
Missing	-99	72	69.2		
Total		104	100.0		

Πίνακας 3.3.11 Σεμινάρια σχολικών συμβούλων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	16	15.4	26.2	26.2
	ναι	45	43.3	73.8	100.0
	Total	61	58.7	100.0	
Missing	-99	43	41.3		
Total		104	100.0		

Διάγραμμα 3. 6 φορές διεξαγωγής προγραμμάτων επιμόρφωσης

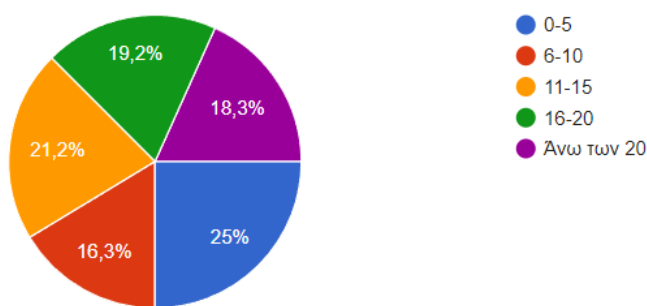
Ερώτηση 7: «Συμπληρωμένα έτη προϋπηρεσίας :»

Τα συμπληρωμένα έτη προϋπηρεσίας παρουσιάζεται στον πίνακα 12 και στο Διάγραμμα 7

Πίνακας 3.3.12 Έτη προϋπηρεσίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0-5	26	25.0	25.0	25.0
	6-10	17	16.3	16.3	41.3
	11-15	22	21.2	21.2	62.5
	16-20	20	19.2	19.2	81.7
	Άνω των 20	19	18.3	18.3	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 7 συμπληρωμένα έτη προϋπηρεσίας

Μέρος 2^ο ερωτηματολογίου: Απόψεις για τον οικονομικό αναλφαβητισμό

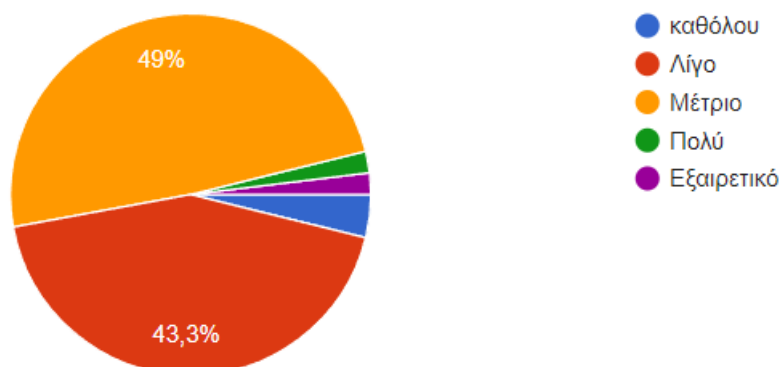
Ερώτηση 8: «Ποιο το επίπεδο των οικονομικών γνώσεων των ελλήνων:»

Το επίπεδο των οικονομικών γνώσεων των Ελλήνων παρουσιάζεται στον πίνακα 13 και στο Διάγραμμα 8

Πίνακας 3.3.13 Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	4	3.8	3.8	3.8
	Λίγο	45	43.3	43.3	47.1
	Μέτριο	51	49.0	49.0	96.2
	Πολύ	2	1.9	1.9	98.1
	Εξαιρετικό	2	1.9	1.9	100.0
Total		104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 8 επίπεδο των οικονομικών γνώσεων των Ελλήνων

Ερώτηση 9: «Σε ποιο βαθμό επηρεάζει ο οικονομικός αναλφαβητισμός τους παρακάτω παράγοντες; (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως)»

Ο βαθμός στον οποίο επηρεάζει ο οικονομικός αναλφαβητισμός διάφορους παράγοντες φαίνεται στους πίνακες 14-17 και στο Διάγραμμα 9

Πίνακας 3.3.14 Επιρροή οικονομικού αναλφαβητισμού σε αγχώδεις διαταραχές

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	8	7.7	7.7	7.7
	λίγο	19	18.3	18.3	26.0
	Μέτρια	35	33.7	33.7	59.6
	Πολύ	32	30.8	30.8	90.4
	Εξαιρετικά	10	9.6	9.6	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.15 Επιρροή οικονομικού αναλφαβητισμού τάση δανειοληψίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	2	1.9	1.9	1.9
	λίγο	7	6.7	6.7	8.7
	Μέτρια	25	24.0	24.0	32.7
	Πολύ	45	43.3	43.3	76.0
	Εξαιρετικά	25	24.0	24.0	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

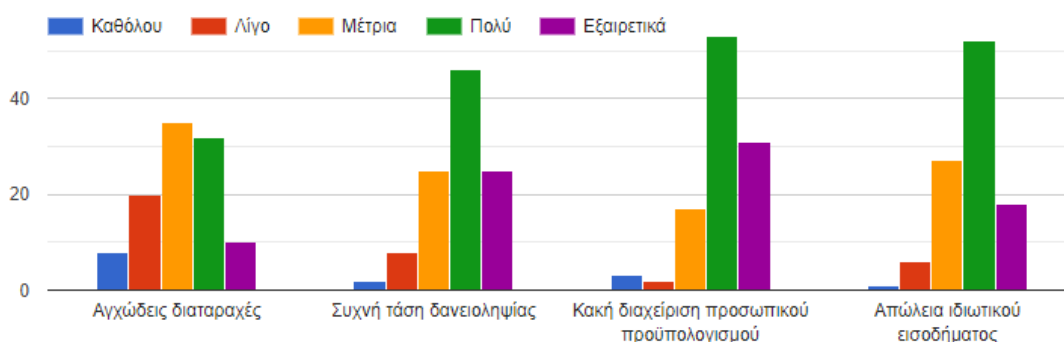
Πίνακας 3.3.16 Επιρροή οικονομικού αναλφαβητισμού σε κακή διαχείριση προσωπικού προϋπολογισμού

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	3	2.9	2.9	2.9
	Λίγο	2	1.9	1.9	4.8
	Μέτρια	17	16.3	16.3	21.2
	Πολύ	52	50.0	50.0	71.2
	Εξαιρετικά	30	28.8	28.8	100.0
	Total		104	100.0	100.0

Πίνακας 3.3.17 Επιρροή οικονομικού αναλφαβητισμού σε απώλεια ιδιωτικού εισοδήματος

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	1.0	1.0	1.0
	Λίγο	6	5.8	5.8	6.7
	Μέτρια	27	26.0	26.0	32.7
	Πολύ	52	50.0	50.0	82.7
	Εξαιρετικά	18	17.3	17.3	100.0
	Total		104	100.0	100.0

Διάγραμμα 3. 9 Ο βαθμός στον οποίο επηρεάζει ο οικονομικός αναλφαβητισμός διάφορους παράγοντες

Ερώτηση 10: «Σε ποιο βαθμό μας προστατεύει ο οικονομικός αλφαβητισμός από: (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως)»

Ο βαθμός στον οποίο προστατεύει ο οικονομικός αλφαβητισμός από διάφορους παράγοντες φαίνεται στους πίνακες 18-21 και στο Διάγραμμα 10

Πίνακας 3.3.18 βαθμός στον οποίο ο οικονομικός αλφαριθμητισμός μας προστατεύει από προπαγάνδα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	4	3.8	3.8	3.8
	Σπάνια	8	7.7	7.7	11.5
	Μερικές Φορές	16	15.4	15.4	26.9
	Συχνά	40	38.5	38.5	65.4
	Πολύ Συχνά	36	34.6	34.6	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.19 βαθμός στον οποίο ο οικονομικός αλφαριθμητισμός μας προστατεύει από παραπληροφόρηση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	3	2.9	2.9	2.9
	Σπάνια	3	2.9	2.9	5.8
	Μερικές Φορές	14	13.5	13.5	19.2
	Συχνά	39	37.5	37.5	56.7
	Πολύ Συχνά	45	43.3	43.3	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

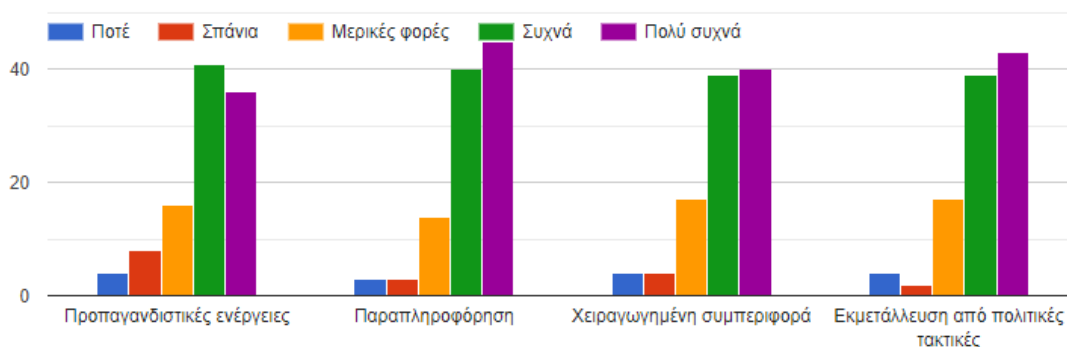
Πίνακας 3.3.20 βαθμός στον οποίο ο οικονομικός αλφαριθμητισμός μας προστατεύει από χειραγώγηση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	4	3.8	3.8	3.8
	Σπάνια	4	3.8	3.8	7.7
	Μερικές Φορές	17	16.3	16.3	24.0
	Συχνά	39	37.5	37.5	61.5
	Πολύ Συχνά	40	38.5	38.5	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.21 βαθμός στον οποίο ο οικονομικός αλφαριθμητισμός μας προστατεύει από πολιτικές τακτικές

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	4	3.8	3.8	3.8
	Σπάνια	2	1.9	1.9	5.8
	Μερικές Φορές	17	16.3	16.3	22.1
	Συχνά	39	37.5	37.5	59.6
	Πολύ Συχνά	42	40.4	40.4	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 10 Ο βαθμός στον οποίο προστατεύει ο οικονομικός αλφαριθμητισμός από διάφορους παράγοντες

Ερώτηση 11: «Οι παρακάτω παράγοντες αποτελούν αίτια δημιουργίας οικονομικού αναλφαριθμητισμού;»

Οι παράγοντες που παρουσιάζονται στους πίνακες 22-24 και στο Διάγραμμα 11 αποτελούν αίτια δημιουργίας οικονομικού αναλφαριθμητισμού.

Πίνακας 3.3.22 ανεπαρκής διδασκαλία οικονομικών μαθημάτων στο σχολείο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	2	1.9	1.9	1.9
	ναι	102	98.1	98.1	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.23 εξυπηρετεί πολιτικούς σκοπούς και προπαγανδιστικές ενέργειες

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	16	15.4	15.4	15.4
	ναι	88	84.6	84.6	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.24 τα άτομα θα είναι εύκολα χειραγωγίσιμα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	όχι	14	13.5	13.5	13.5
	ναι	90	86.5	86.5	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 11 αίτια δημιουργίας οικονομικού αναλφαβητισμού

Μέρος 3^ο ερωτηματολογίου: Απόψεις για αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών και μεθόδους διδασκαλίας

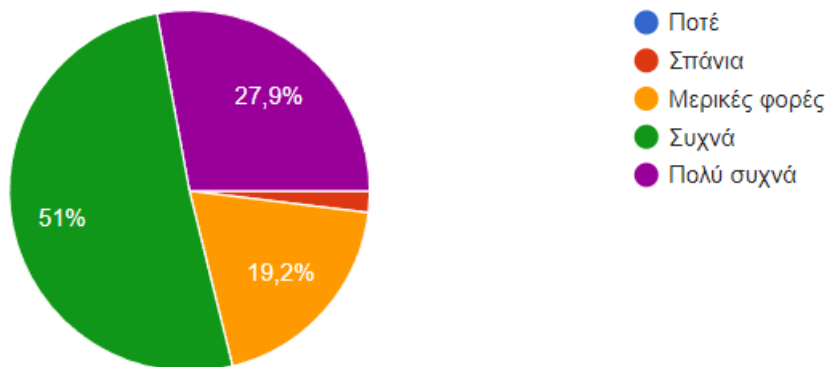
Ερώτηση 12: «Σε ποιο βαθμό ακολουθείτε το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών κατά την διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων που σας έχουν ανατεθεί;»

Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί ακολουθούν το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών στα μαθήματα τους παρουσιάζεται στον πίνακα 25 και στο Διάγραμμα 12.

Πίνακας 3.3.25 βαθμός εφαρμογής ισχύοντος αναλυτικού προγράμματος σπουδών

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σπάνια	2	1.9	1.9	1.9
	Μερικές Φορές	20	19.2	19.2	21.2
	Συχνά	53	51.0	51.0	72.1
	Πολύ Συχνά	29	27.9	27.9	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 12 Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί ακολουθούν το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών

Ερώτηση 13: «Σε περίπτωση που δεν ακολουθείται πιστά το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα οι λόγοι είναι:»

Οι λόγοι για τους οποίους οι εκπαιδευτικοί δεν ακολουθούν πιστά το πρόγραμμα σπουδών παρουσιάζονται στον πίνακα 26 και στο Διάγραμμα 13.

Πίνακας 3.3.26 λόγοι μη εφαρμογής του ισχύοντος αναλυτικού προγράμματος σπουδών

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Είναι κλειστό, περιορίζοντας τις πρωτοβουλίες σας	13	12.5	12.5	12.5
	Είναι πολύ γενικό, χωρίς σαφείς οδηγίες ως προς τους στόχους, το περιεχόμενο, τη μεθοδολογία, τις δραστηριότητες	18	17.3	17.3	29.8
	Είναι παρωχημένο	33	31.7	31.7	61.5
	Το περιεχόμενο δεν ανταποκρίνεται στο περιεχόμενο των σχολικών εγχειριδίων	8	7.7	7.7	69.2
	Λόγω εμπειρίας νιώθετε ότι μπορείτε να οργανώσετε τη διδασκαλία αυτόνομα	32	30.8	30.8	100.0
Total		104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 13 Οι λόγοι για τους οποίους οι εκπαιδευτικοί δεν ακολουθούν πιστά το πρόγραμμα σπουδών

Ερώτηση 14: «Σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείτε τις παρακάτω μεθόδους διδασκαλίας στα πλαίσια της διδακτικής σας πράξης; (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως)»

Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν τις διάφορες μεθόδους διδασκαλίας παρουσιάζεται στους πίνακες και στα γραφήματα

Πίνακας 3.3.27 εισήγηση μονόλογος

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	6	5.8	5.8	5.8
	Σπάνια	25	24.0	24.0	29.8
	Μερικές Φορές	42	40.4	40.4	70.2
	Συχνά	23	22.1	22.1	92.3
	Πολύ Συχνά	8	7.7	7.7	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.28 Μαιεντική (του Σωκράτη)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	9	8.7	8.7	8.7
	Σπάνια	12	11.5	11.5	20.2
	Μερικές Φορές	32	30.8	30.8	51.0
	Συχνά	33	31.7	31.7	82.7
	Πολύ Συχνά	18	17.3	17.3	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.29 ερωτήσεις - απαντήσεις

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μερικές Φορές	22	21.2	21.2	21.2
	Συχνά	40	38.5	38.5	59.6
	Πολύ Συχνά	42	40.4	40.4	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.30 επίδειξης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	7	6.7	6.7	6.7
	Σπάνια	17	16.3	16.3	23.1
	Μερικές Φορές	42	40.4	40.4	63.5
	Συχνά	23	22.1	22.1	85.6
	Πολύ Συχνά	15	14.4	14.4	100.0
	Total		104	100.0	100.0

Πίνακας 3.3.31 μελέτη περίπτωσης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	3	2.9	2.9	2.9
	Σπάνια	9	8.7	8.7	11.5
	Μερικές Φορές	29	27.9	27.9	39.4
	Συχνά	41	39.4	39.4	78.8
	Πολύ Συχνά	22	21.2	21.2	100.0
	Total		104	100.0	100.0

Πίνακας 3.3.32 εργασίες

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	3	2.9	2.9	2.9
	Σπάνια	7	6.7	6.7	9.6
	Μερικές Φορές	39	37.5	37.5	47.1
	Συχνά	26	25.0	25.0	72.1
	Πολύ Συχνά	29	27.9	27.9	100.0
	Total		104	100.0	100.0

Πίνακας 3.3.33 παιχνίδι ρόλων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	9	8.7	8.7	8.7
	Σπάνια	28	26.9	26.9	35.6
	Μερικές Φορές	37	35.6	35.6	71.2
	Συχνά	21	20.2	20.2	91.3
	Πολύ Συχνά	9	8.7	8.7	100.0
	Total		104	100.0	100.0

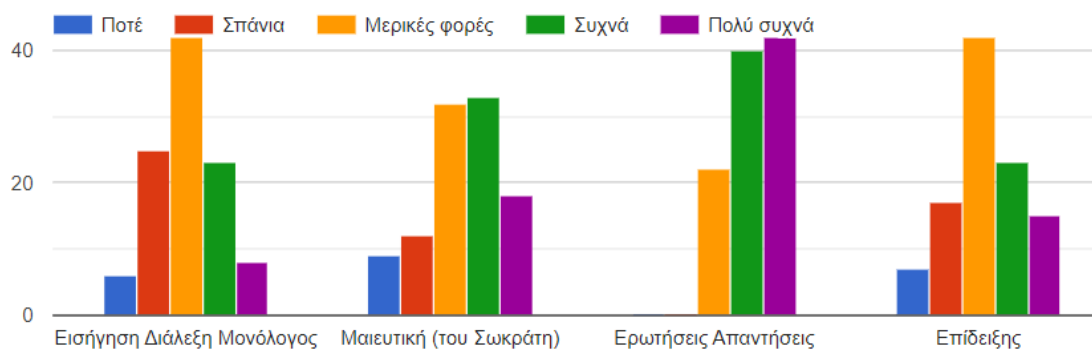
Πίνακας 3.3.34 καταγισμού ιδεών

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	3	2.9	2.9	2.9
	Σπάνια	12	11.5	11.5	14.4
	Μερικές Φορές	22	21.2	21.2	35.6
	Συχνά	38	36.5	36.5	72.1
	Πολύ Συχνά	29	27.9	27.9	100.0
	Total		104	100.0	100.0

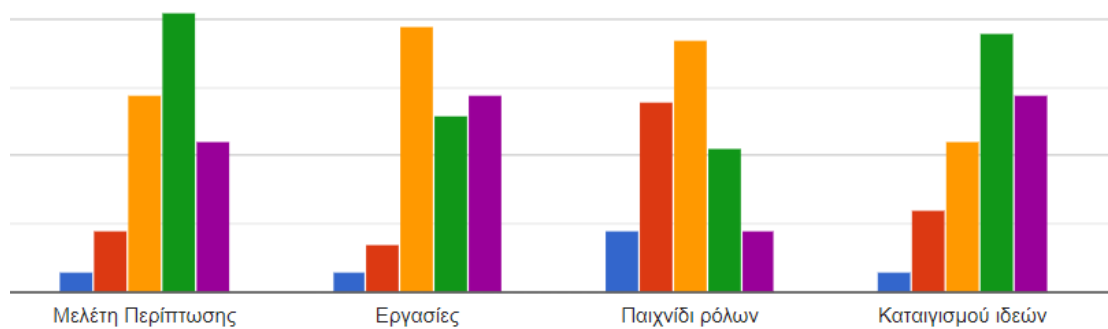
Πίνακας 3.3.35 ομαδοσυνεργατική

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	1	1.0	1.0	1.0
	Σπάνια	15	14.4	14.4	15.4
	Μερικές Φορές	31	29.8	29.8	45.2
	Συχνά	34	32.7	32.7	77.9
	Πολύ Συχνά	23	22.1	22.1	100.0
	Total		104	100.0	100.0

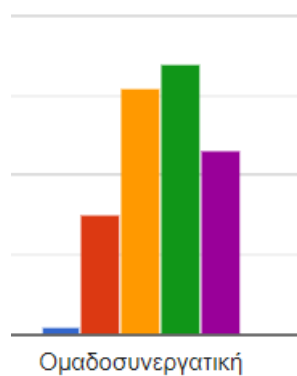
Διάγραμμα 3. 14 Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν μεθόδους διδασκαλίας

Διάγραμμα 3. 15 Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν μεθόδους διδασκαλίας

Διάγραμμα 3. 16 Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν μεθόδους διδασκαλίας

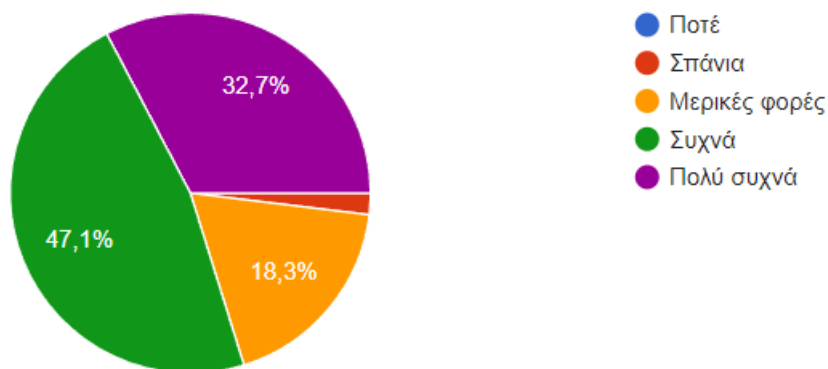
Ερώτηση 15: «Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας?»

Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας παρουσιάζεται στον πίνακα και στο Διάγραμμα

Πίνακας 3.3.36 βαθμός εφαρμογής συνδυασμού μεθόδων διδασκαλίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σπάνια	2	1.9	1.9	1.9
	Μερικές Φορές	19	18.3	18.3	20.2
	Συχνά	49	47.1	47.1	67.3
	Πολύ Συχνά	34	32.7	32.7	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 17 Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας

Μέρος 4^ο ερωτηματολογίου: Απόψεις για τον εξοπλισμό στα σχολεία

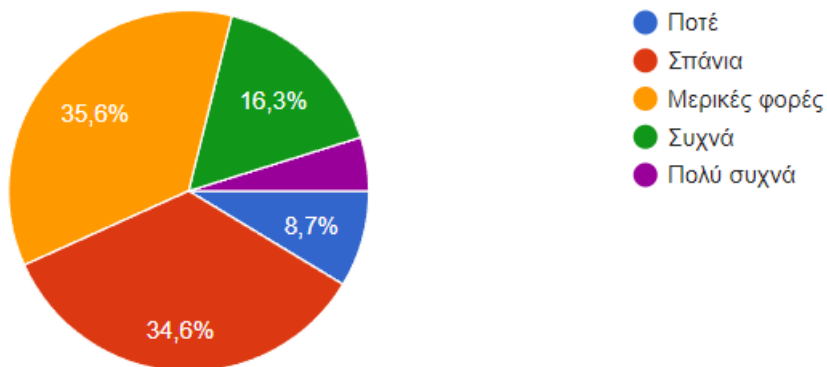
Ερώτηση 16: «Σε ποιο βαθμό τα σχολεία που έχετε εργαστεί σας παρείχαν την κατάλληλη εξοπλιστική υποδομή για χρήση εποπτικών μέσων;»

Ο βαθμός στον οποίο τα σχολεία στα οποία έχουν εργαστεί παρείχαν κατάλληλο εξοπλισμό παρουσιάζεται στον πίνακα 37 και στο Διάγραμμα 18.

Πίνακας 3.3.37 Βαθμός παροχής εξοπλισμού

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	9	8.7	8.7	8.7
	Σπάνια	36	34.6	34.6	43.3
	Μερικές Φορές	37	35.6	35.6	78.8
	Συχνά	17	16.3	16.3	95.2
	Πολύ Συχνά	5	4.8	4.8	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 18 Ο βαθμός στον οποίο τα σχολεία στα οποία έχουν εργαστεί παρείχαν κατάλληλο εξοπλισμό

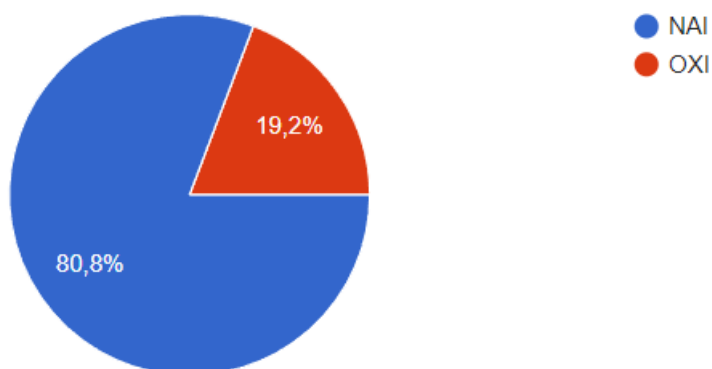
Ερώτηση 17: «Σε περίπτωση που δεν σας παρέχει το σχολείο τον απαραίτητο εξοπλισμό φέρνεται δικό σας;»

Στον πίνακα 38 και στο Διάγραμμα 19 οι ερωτώμενοι απαντάνε αν φέρνουν δικό τους εξοπλισμό όταν αυτός δεν παρέχεται από το σχολείο.

Πίνακας 3.3.38 Φέρνουν δικό τους εξοπλισμό

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	20	19.2	19.2	19.2
	Ναι	84	80.8	80.8	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 19 φέρνουν δικό τους εξοπλισμό

Ερώτηση 18: «Χρησιμοποιείτε εποπτικά μέσα κατά τη διάρκεια της διδακτικής σας πράξης;»

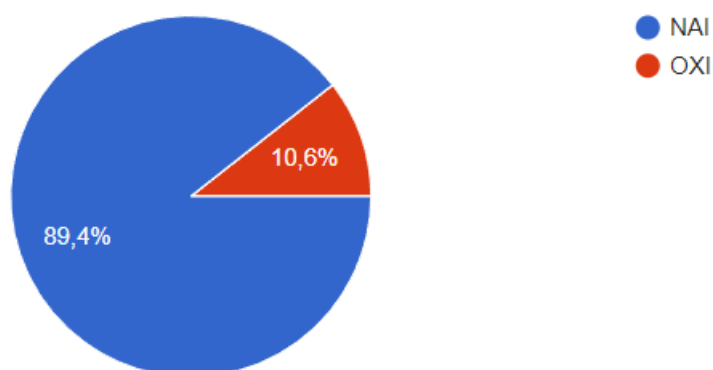
Η χρήση εποπτικών μέσων κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας παρουσιάζεται στον πίνακα 39 και στο Διάγραμμα 20.

Πίνακας 3.3.39 χρήση εποπτικών μέσων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	11	10.6	10.6	10.6
	Ναι	93	89.4	89.4	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 20 Η χρήση εποπτικών μέσων κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας

Ερώτηση 19: «Σε περίπτωση που χρησιμοποιείται τα ακόλουθα μέσα οι λόγοι που σας ωθούν είναι οι ακόλουθοι: (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως)»

Οι λόγοι που ωθούν τους εκπαιδευτικούς να χρησιμοποιούν εποπτικά μέσα παρουσιάζονται στους πίνακες 40-44 και στο Διάγραμμα 21.

Πίνακας 3.3.40 δυνατότητα αυξημένης συμμετοχής του μαθητή κατά την προσφορά νέου διδακτικού υλικού

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	3	2.9	2.9	2.9
	Σπάνια	7	6.7	6.7	9.6
	Μερικές Φορές	15	14.4	14.4	24.0
	Συχνά	51	49.0	49.0	73.1
	Πολύ Συχνά	28	26.9	26.9	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.41 εκσυγχρονισμός της διδακτικής – μαθησιακής διαδικασίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	3	2.9	2.9	2.9
	Σπάνια	4	3.8	3.8	6.7
	Μερικές Φορές	16	15.4	15.4	22.1
	Συχνά	50	48.1	48.1	70.2
	Πολύ Συχνά	31	29.8	29.8	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.42 ενίσχυση της μνημονικής καταγραφής των παραστάσεων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	2	1.9	1.9	1.9
	Σπάνια	5	4.8	4.8	6.7
	Μερικές Φορές	24	23.1	23.1	29.8
	Συχνά	41	39.4	39.4	69.2
	Πολύ Συχνά	32	30.8	30.8	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

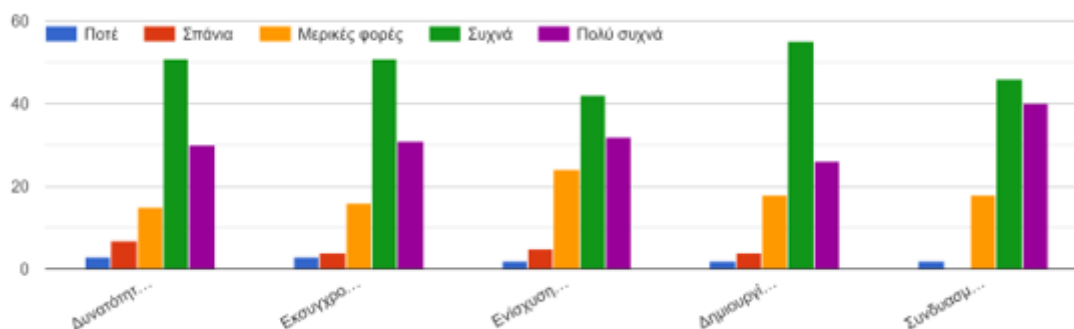
Πίνακας 3.3.43 δημιουργία ενιαίων και σαφών παραστατικών εικόνων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	2	1.9	1.9	1.9
	Σπάνια	4	3.8	3.8	5.8
	Μερικές Φορές	18	17.3	17.3	23.1
	Συχνά	54	51.9	51.9	75.0
	Πολύ Συχνά	26	25.0	25.0	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.44 συνδυασμός θεωρίας και πράξης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	2	1.9	1.9	1.9
	Μερικές Φορές	18	17.3	17.3	19.2
	Συχνά	46	44.2	44.2	63.5
	Πολύ Συχνά	38	36.5	36.5	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 21 αίτια χρήσης εποπτικών μέσων

Ερώτηση 20: «Σε περίπτωση που δεν χρησιμοποιείτε τα ακόλουθα μέσα οι λόγοι που σας ωθούν είναι οι ακόλουθοι: (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως)»

Οι λόγοι για τους οποίους δεν χρησιμοποιούν εποπτικά μέσα παρουσιάζονται στους πίνακες 45-49 και στα γραφήματα 22 και 23

Πίνακας 3.3.45 έλλειψη διδακτικού χρόνου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	9	8.7	8.7	8.7
	Σπάνια	18	17.3	17.3	26.0
	Μερικές Φορές	40	38.5	38.5	64.4
	Συχνά	25	24.0	24.0	88.5
	Πολύ Συχνά	12	11.5	11.5	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.46 αδυναμία αντιμετώπισης του οικονομικού κόστους

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	17	16.3	16.3	16.3
	Σπάνια	20	19.2	19.2	35.6
	Μερικές Φορές	40	38.5	38.5	74.0
	Συχνά	17	16.3	16.3	90.4
	Πολύ Συχνά	10	9.6	9.6	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.47 έλλειψη οργανωμένης υλικοτεχνικής υποδομής και οργάνωσης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	16	15.4	15.4	15.4
	Σπάνια	15	14.4	14.4	29.8
	Μερικές Φορές	34	32.7	32.7	62.5
	Συχνά	22	21.2	21.2	83.7
	Πολύ Συχνά	17	16.3	16.3	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

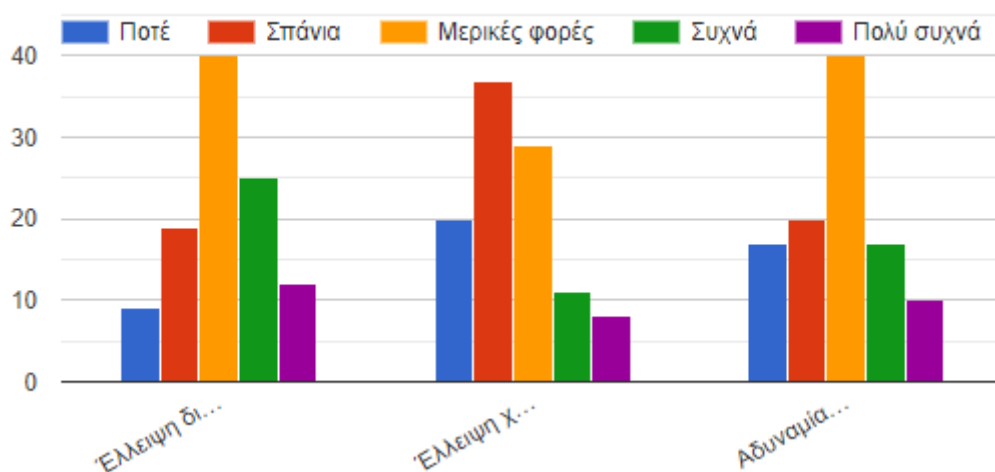
Πίνακας 3.3.48 άγνοια χρήσης τους από τον διδάσκοντα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	41	39.4	39.4	39.4
	Σπάνια	31	29.8	29.8	69.2
	Μερικές Φορές	21	20.2	20.2	89.4
	Συχνά	8	7.7	7.7	97.1
	Πολύ Συχνά	3	2.9	2.9	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

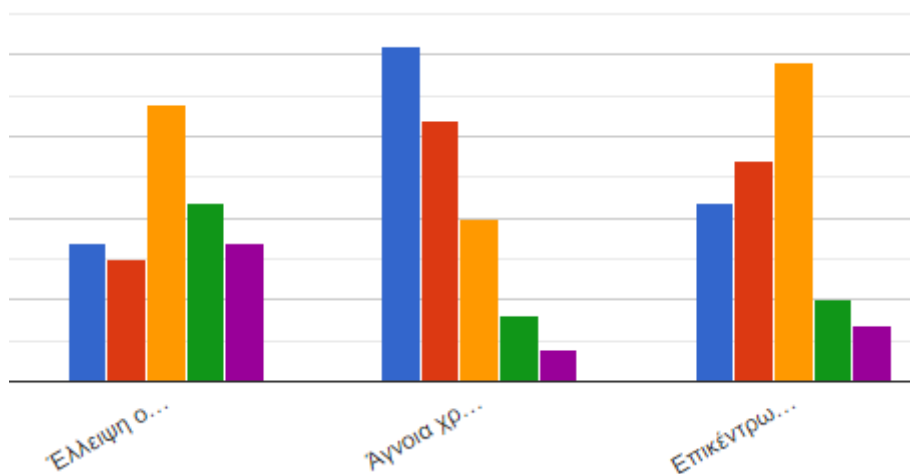
Πίνακας 3.3.49 επικέντρωση της προσοχής των μαθητών στο «φαινόμενο» και όχι στο «περιεχόμενο» της διδακτικής ενότητας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	21	20.2	20.2	20.2
	Σπάνια	27	26.0	26.0	46.2
	Μερικές Φορές	39	37.5	37.5	83.7
	Συχνά	10	9.6	9.6	93.3
	Πολύ Συχνά	7	6.7	6.7	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 22 αίτια μη χρήσης εποπτικών μέσων

Διάγραμμα 3. 23 αίτια μη χρήσης εποπτικών μέσων

Ερώτηση 21: «Πόσο συχνά αξιοποιείτε, κατά τη διδασκαλία σας, τα παρακάτω εποπτικά μέσα; (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως)»

Η συχνότητα χρήσης εποπτικών μέσων παρουσιάζεται στους πίνακες 50-55 και στο Διάγραμμα 24.

Πίνακας 3.3.50 Πίνακας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σπάνια	4	3.8	3.8	3.8
	Μερικές Φορές	16	15.4	15.4	19.2
	Συχνά	30	28.8	28.8	48.1
	Πολύ Συχνά	54	51.9	51.9	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.51 Φωτογραφίες

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	3	2.9	2.9	2.9
	Σπάνια	20	19.2	19.2	22.1
	Μερικές Φορές	29	27.9	27.9	50.0
	Συχνά	39	37.5	37.5	87.5
	Πολύ Συχνά	13	12.5	12.5	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.52 Σχεδιαγράμματα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	1	1.0	1.0	1.0
	Σπάνια	5	4.8	4.8	5.8
	Μερικές Φορές	16	15.4	15.4	21.2
	Συχνά	29	27.9	27.9	49.0
	Πολύ Συχνά	53	51.0	51.0	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.53 διαφάνειες

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	8	7.7	7.7	7.7
	Σπάνια	16	15.4	15.4	23.1
	Μερικές Φορές	30	28.8	28.8	51.9
	Συχνά	22	21.2	21.2	73.1
	Πολύ Συχνά	28	26.9	26.9	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

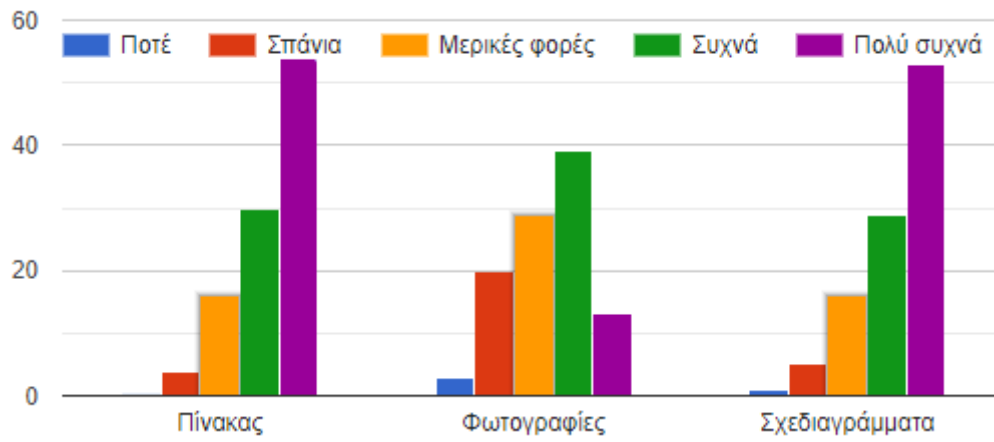
Πίνακας 3.3.54 Η/Υ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	1	1.0	1.0	1.0
	Σπάνια	8	7.7	7.7	8.7
	Μερικές Φορές	25	24.0	24.0	32.7
	Συχνά	30	28.8	28.8	61.5
	Πολύ Συχνά	40	38.5	38.5	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

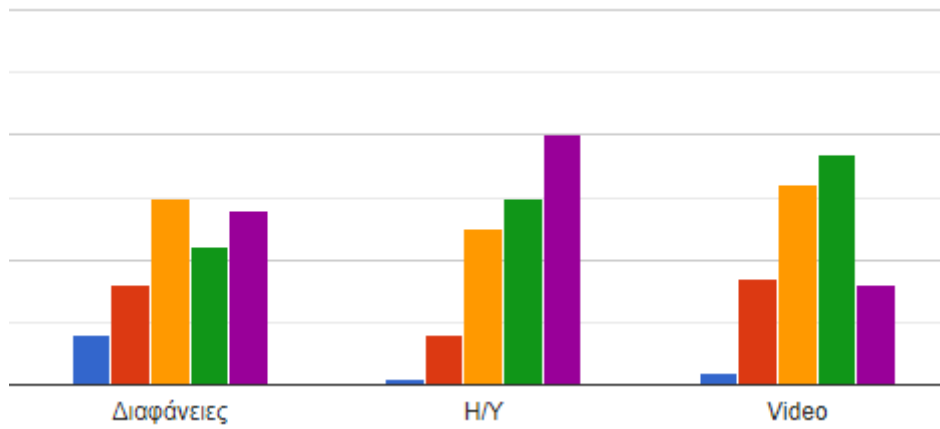
Πίνακας 3.3.55 Video

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	2	1.9	1.9	1.9
	Σπάνια	17	16.3	16.3	18.3
	Μερικές Φορές	32	30.8	30.8	49.0
	Συχνά	37	35.6	35.6	84.6
	Πολύ Συχνά	16	15.4	15.4	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 24 συχνότητα χρήσης εποπτικών μέσων

Διάγραμμα 3. 25 συχνότητα χρήσης εποπτικών μέσων

Μέρος 5^ο ερωτηματολογίου: Απόψεις για εναλλακτικούς τρόπους διδασκαλίας

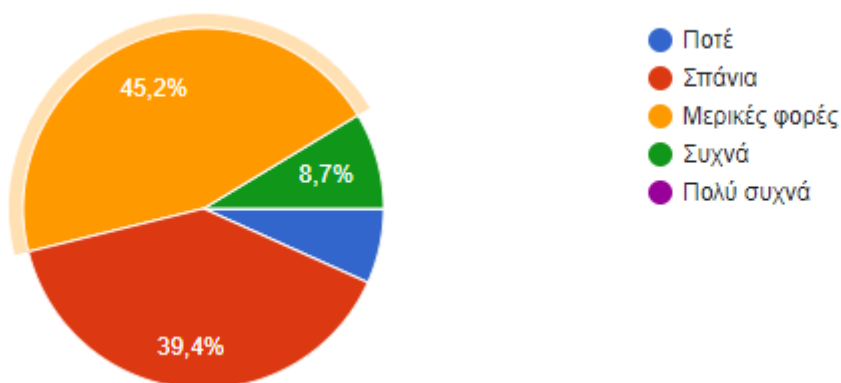
Ερώτηση 22: «Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας;»

Ο βαθμός στον οποίο το ισχύον πρόγραμμα ενθαρρύνει τον εκπαιδευτικών προς τη χρήση συμπληρωματικών μορφών διδασκαλίας παρουσιάζεται στον πίνακα 56 και στο Διάγραμμα 26.

Πίνακας 3.3.56 Βαθμό στον οποίο το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών/συμπληρωματικών μορφών διδασκαλίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	7	6.7	6.7	6.7
	Σπάνια	41	39.4	39.4	46.2
	Μερικές Φορές	47	45.2	45.2	91.3
	Συχνά	9	8.7	8.7	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 26 βαθμός στον οποίο το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών/συμπληρωματικών μορφών διδασκαλίας

Ερώτηση 23: «Εάν εφαρμόζετε την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία (έστω και σπάνια), σε τι βαθμό πιστεύετε ότι προάγει τις παρακάτω ιδιότητες στα πλαίσια της διδακτικής πράξης; (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως)»

Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί εκτιμούν ότι η εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας (έστω και σπάνια), προάγει τις παρακάτω ιδιότητες στα πλαίσια της διδασκαλίας, παρουσιάζεται στους πίνακες 57-60 και στο Διάγραμμα 27.

Πίνακας 3.3.57 συνεργασία μεταξύ μαθητών

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	1	1.0	1.0	1.0
	Σπάνια	2	1.9	1.9	2.9
	Μερικές Φορές	13	12.5	12.5	15.4
	Συχνά	43	41.3	41.3	56.7
	Πολύ Συχνά	45	43.3	43.3	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.58 ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	1	1.0	1.0	1.0
	Μερικές Φορές	20	19.2	19.2	20.2
	Συχνά	46	44.2	44.2	64.4
	Πολύ Συχνά	37	35.6	35.6	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

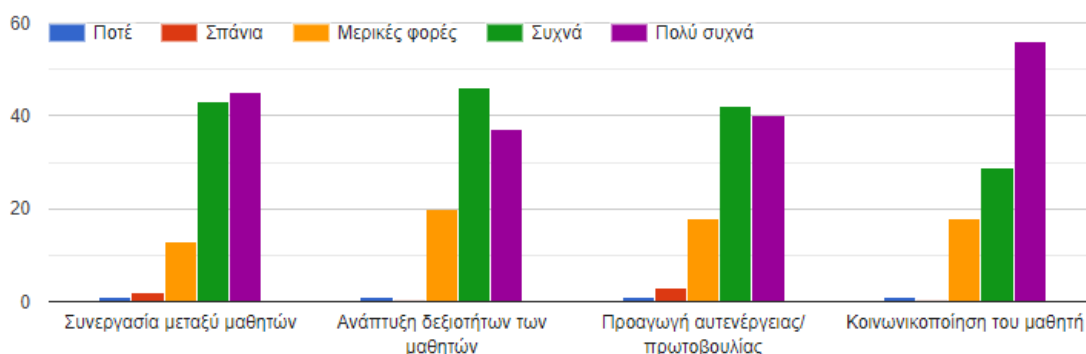
Πίνακας 3.3.59 προαγωγή αυτενέργειας/πρωτοβουλίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	1	1.0	1.0	1.0
	Σπάνια	3	2.9	2.9	3.8
	Μερικές Φορές	18	17.3	17.3	21.2
	Συχνά	42	40.4	40.4	61.5
	Πολύ Συχνά	40	38.5	38.5	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.60 κοινωνικοποίηση του μαθητή

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	1	1.0	1.0	1.0
	Μερικές Φορές	18	17.3	17.3	18.3
	Συχνά	29	27.9	27.9	46.2
	Πολύ Συχνά	56	53.8	53.8	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 27 Ο βαθμός στον οποίο η εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας προάγει τις παρακάτω ιδιότητες

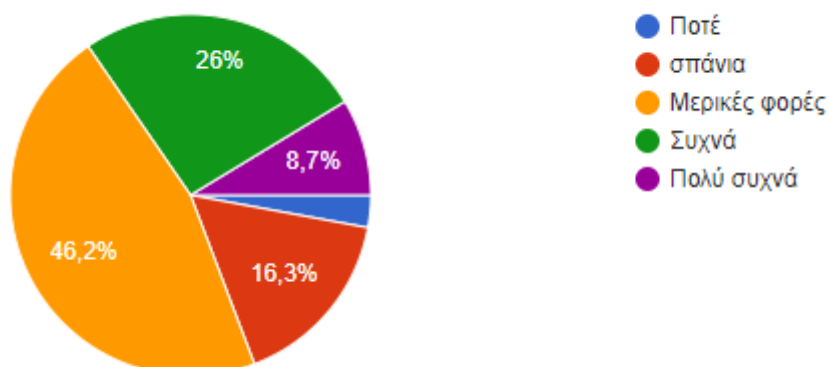
Ερώτηση 24: «Σχέδια Εργασίας- Projects»: Μέθοδος διδασκαλίας με ανάθεση ομαδικών εργασιών, που προωθούν την αυτενέργεια και την ομαδικότητα. Πόσο συχνά λαμβάνουν χώρα, στην διδασκαλία;»

Στον πίνακα 61 και στο Διάγραμμα καταγράφεται το πόσο συχνά λαμβάνουν χώρα «Σχέδια Εργασίας- Projects»

Πίνακας 3.3.61 Συχνότητα σχεδίων εργασίας/projects

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	3	2.9	2.9	2.9
	Σπάνια	17	16.3	16.3	19.2
	Μερικές Φορές	48	46.2	46.2	65.4
	Συχνά	27	26.0	26.0	91.3
	Πολύ Συχνά	9	8.7	8.7	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 28 Συχνότητα ανάθεσης Εργασιών - Projects

Ερώτηση 25: «Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η πραγματοποίηση «Σχεδίων Εργασίας-Projects» συντελεί στην: (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως)»

Ο βαθμός στον οποίο η πραγματοποίηση «Σχεδίων Εργασίας-Projects» συντελεί στις παρουσιαζόμενες παραμέτρους παρουσιάζεται στους πίνακες 62-66 και στο Διάγραμμα 29.

Πίνακας 3.3.62 ενίσχυση αυτενέργειας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σπάνια	3	2.9	2.9	2.9
	Μερικές Φορές	28	26.9	26.9	29.8
	Συχνά	52	50.0	50.0	79.8
	Πολύ Συχνά	21	20.2	20.2	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.63 ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σπάνια	2	1.9	1.9	1.9
	Μερικές Φορές	22	21.2	21.2	23.1
	Συχνά	43	41.3	41.3	64.4
	Πολύ Συχνά	37	35.6	35.6	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Πίνακας 3.3.64 ελευθερία σκέψης και έκφρασης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σπάνια	3	2.9	2.9	2.9
	Μερικές Φορές	25	24.0	24.0	26.9
	Συχνά	49	47.1	47.1	74.0
	Πολύ Συχνά	27	26.0	26.0	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

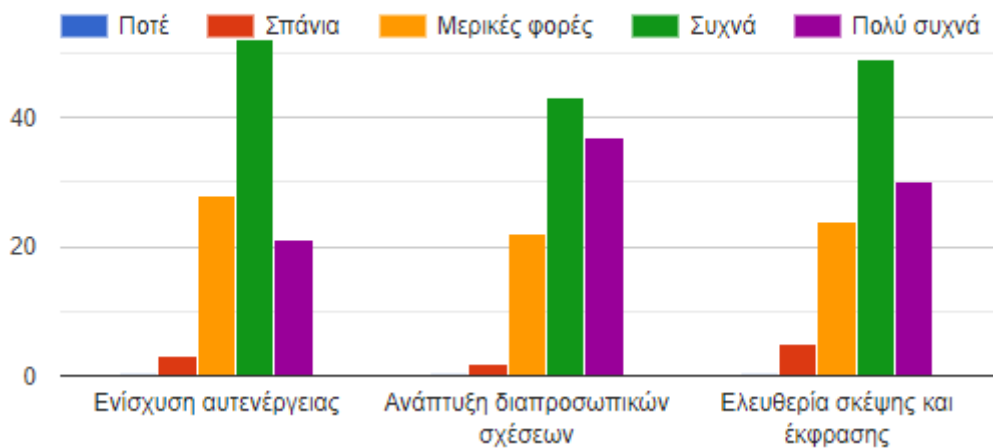
Πίνακας 3.3.65 ολόπλευρη ανάπτυξη προσωπικότητας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	1	1.0	1.0	1.0
	Σπάνια	6	5.8	5.8	6.7
	Μερικές Φορές	30	28.8	28.8	35.6
	Συχνά	39	37.5	37.5	73.1
	Πολύ Συχνά	28	26.9	26.9	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

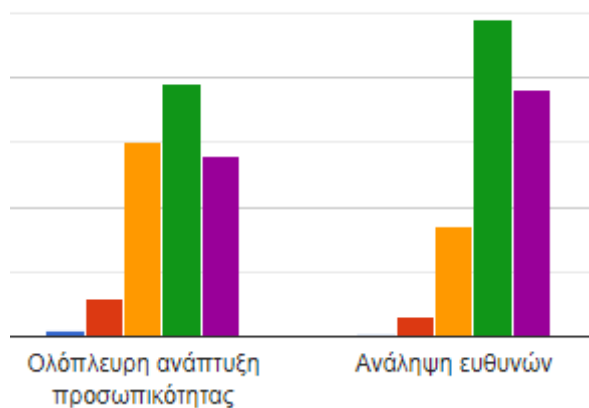
Πίνακας 3.3.66 ανάληψη εθνικών

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σπάνια	2	1.9	1.9	1.9
	Μερικές Φορές	18	17.3	17.3	19.2
	Συχνά	48	46.2	46.2	65.4
	Πολύ Συχνά	36	34.6	34.6	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 29 Ο βαθμός στον οποίο η πραγματοποίηση «Σχεδίων Εργασίας-Projects» συντελεί στις παρουσιαζόμενες παραμέτρους

Διάγραμμα 3. 30 Ο βαθμός στον οποίο η πραγματοποίηση «Σχεδίων Εργασίας-Projects» συντελεί στις παρουσιαζόμενες παραμέτρους

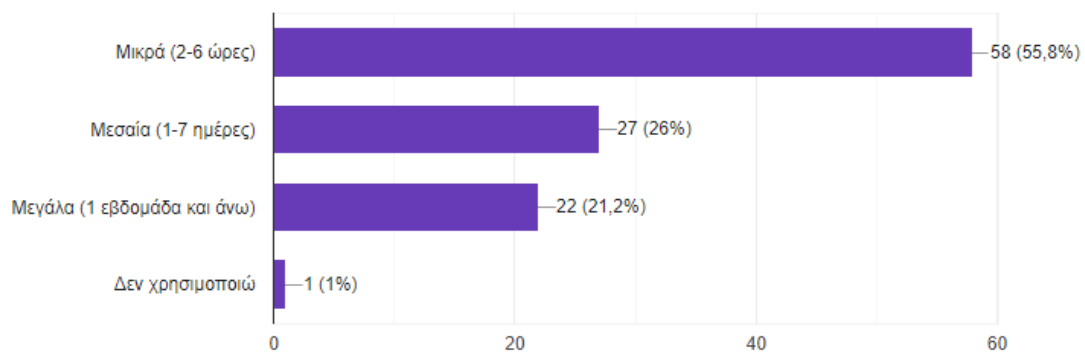
Ερώτηση 26: «Συνήθως τι είδους «Σχέδια Εργασίας» χρησιμοποιείτε;»

Στον πίνακα 67 και στο Διάγραμμα 31 παρουσιάζονται τα «Σχέδια εργασιών» που χρησιμοποιούνται».

Πίνακας 3.3.67 Είδη σχεδίων εργασίας που χρησιμοποιούνται

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μικρά (2-6 ώρες)	1	1.0	1.0	1.0
	Μεσαία (1-7 ημέρες)	56	53.8	53.8	54.8
	Μεγάλα (1 εβδομάδα και άνω)	28	26.9	26.9	81.7
	4	19	18.3	18.3	100.0
Total	104	100.0	100.0		

Διάγραμμα 3. 31 Σχέδια εργασιών» που χρησιμοποιούνται

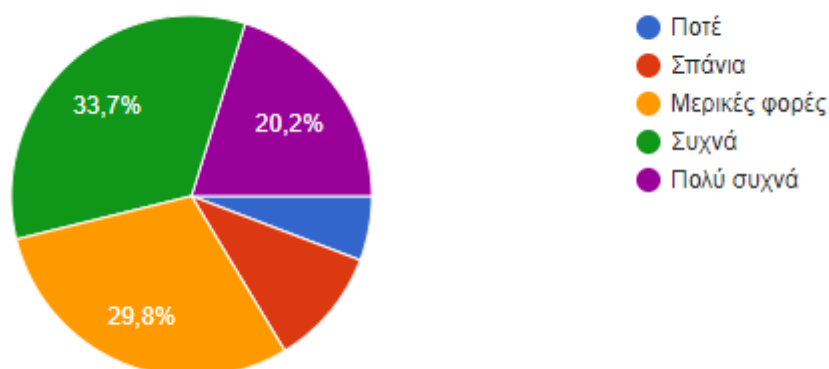
Ερώτηση 27: ««Φάκελος Επιλεγμένου υλικού - Portfolio»: φάκελος- αρχείο του εκπαιδευτικού που περιλαμβάνει ερωτήσεις, θέματα για διαγωνίσματα και επιπλέον εκπαιδευτικό υλικό, για την σωστή οργάνωση της διδακτικής πράξης. Πόσο συχνά λαμβάνει χώρα στη διδασκαλίας σας;»

Στον πίνακα 68 και στο Διάγραμμα 32 παρουσιάζεται η συχνότητα χρήσης «Φακέλου επιλεγμένου υλικού – Portfolio».

Πίνακας 3.3.68 Συχνότητα χρήσης φακέλου επιλεγμένου υλικού - portfolio

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ποτέ	6	5.8	5.8	5.8
	Σπάνια	11	10.6	10.6	16.3
	Μερικές Φορές	31	29.8	29.8	46.2
	Συχνά	35	33.7	33.7	79.8
	Πολύ Συχνά	21	20.2	20.2	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 32 συχνότητα χρήσης «Φακέλου επιλεγμένου υλικού – Portfolio»

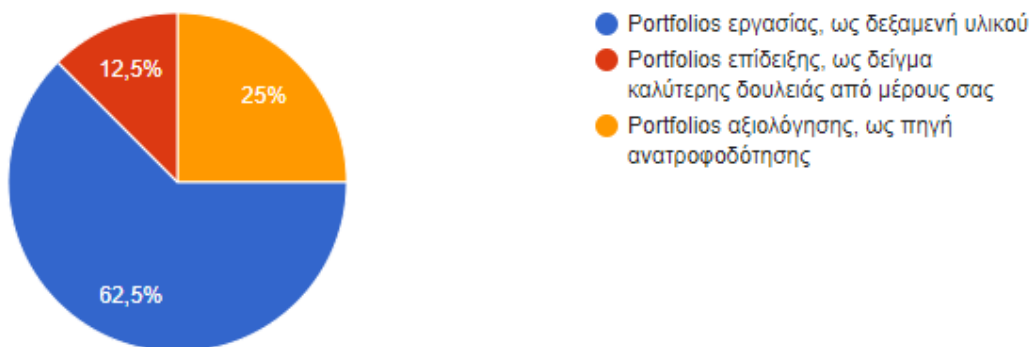
Ερώτηση 28: «Τι είδους «Portfolios» χρησιμοποιείτε; (δώστε 1 μόνο απάντηση)»

Στον πίνακα 69 και στο Διάγραμμα 33 παρουσιάζονται τα portfolios που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί.

Πίνακας 3.3.69 είδη portfolios που χρησιμοποιούνται

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Portfolios εργασίας, ως δεξαμενή υλικού	65	62.5	62.5	62.5
	Portfolios επίδειξης, ως δείγμα καλύτερης δουλειάς από μέρους σας	13	12.5	12.5	75.0
	Portfolios αξιολόγησης, ως πηγή ανατροφοδότησης	26	25.0	25.0	100.0
	Total	104	100.0	100.0	

Διάγραμμα 3. 33 portfolios που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί

3.4.2 Ανάλυση αποτελεσμάτων – Crosstabs

Ακολουθούν 2 αναλύσεις με Crosstabs στο SPSS, η παρουσίαση των τεστ χ^2 και των αποτελεσμάτων τους. Η πρώτη αφορά τα δημογραφικά στοιχεία ως προς τα υπόλοιπα μέρη του ερωτηματολογίου. Ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των τεστ χ^2 που αφορούν τα ερευνητικά ερωτήματα. Παρατίθενται μόνο όσα φέρουν σημαντικότητα, δηλαδή $p\text{-value} < 0.05$.

«Δημογραφικά στοιχεία» με «Δημογραφικά στοιχεία»

«ηλικία»:

Πίνακας 3.70 "Ηλικία" και "επίπεδο σπουδών"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.262	.090	-2.915	.004
	Kendall's tau-c	-.233	.080	-2.915	.004
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η $p\text{-value}$ είναι $0,004 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«επίπεδο σπουδών»:

Πίνακας 3.71 "επίπεδο σπουδών" και "Π.Ε.Κ"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.355	.102	-3.206	.001
	Kendall's tau-c	-.344	.107	-3.206	.001
N of Valid Cases		54			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η $p\text{-value}$ είναι $0,001 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.72 "επίπεδο σπουδών" και "Σεμινάρια Σχολικών Συμβούλων"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.379	.094	-3.350	.001
	Kendall's tau-c	-.335	.100	-3.350	.001
N of Valid Cases		61			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,001 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«Δημογραφικά στοιχεία» με «Απόψεις για τον οικονομικό αναλφαβητισμό»:

«ηλικία»:

Πίνακας 3.73 "Ηλικία" και "Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.189	.085	-2.192	.028
	Kendall's tau-c	-.150	.069	-2.192	.028
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,028 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.74 "Ηλικία" και "Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε κακή διαχείριση προσωπικού προϋπολογισμού"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.224	.085	-2.607	.009
	Kendall's tau-c	-.189	.073	-2.607	.009
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,009 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.75 "Ηλικία" και "Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε απώλεια ιδιωτικού εισοδήματος"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.170	.080	-2.116	.034
	Kendall's tau-c	-.145	.068	-2.116	.034
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,034 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.76 "Ηλικία" και "Σε περίπτωση που δεν ακολουθείται πιστά το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα οι λόγοι είναι:"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.330	.072	4.524	.000
	Kendall's tau-c	.303	.067	4.524	.000
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«συνάφεια σπουδών»:

Πίνακας 3.77 "συνάφεια σπουδών" και "Βαθμό στον οποίο μας προστατεύει ο οικονομικός αλφαριθμητισμός από προπαγάνδα"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.207	.079	2.271	.023
	Kendall's tau-c	.151	.066	2.271	.023
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0.023 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.78 "συνάφεια σπουδών" και "Βαθμό στον οποίο μας προστατεύει ο οικονομικός αλφαριθμητισμός από παραπληροφόρηση"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.280	.080	2.779	.005
	Kendall's tau-c	.197	.071	2.779	.005
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,005 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.79 "συνάφεια σπουδών" και "Βαθμό στον οποίο μας προστατεύει ο οικονομικός αλφαριθμητισμός από τη χειραγώγηση"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.226	.066	2.765	.006
	Kendall's tau-c	.162	.059	2.765	.006
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,006 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.80 "συνάφεια σπουδών" και "Βαθμό στον οποίο μας προστατεύει ο οικονομικός αλφαριθμητισμός από εκμετάλλευση από πολιτικές τακτικές"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.225	.078	2.449	.014
	Kendall's tau-c	.160	.065	2.449	.014
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,014 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«επίπεδο σπουδών»:

Πίνακας 3.81 "επίπεδο σπουδών" και " Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαριθμητισμού σε συχνή τάση δανειοληψίας"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.203	.080	2.490	.013
	Kendall's tau-c	.178	.071	2.490	.013
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,013 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.82 «επίπεδο σπουδών» και «Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε κακή διαχείριση προσωπικού προϋπολογισμού»

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.283	.086	3.171	.002
	Kendall's tau-c	.238	.075	3.171	.002
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,002 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.83 "επίπεδο σπουδών" και "Τα άτομα θα είναι εύκολα χειραγωγήσιμα"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.177	.070	-2.288	.022
	Kendall's tau-c	-.120	.053	-2.288	.022
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,022 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«Δημογραφικά στοιχεία» με «Απόψεις για αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών και μεθόδους διδασκαλίας»:

«φύλο»:

Πίνακας 3.84 "Φύλο" και "Μαιευτική (του Σωκράτη)"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.202	.083	2.426	.015
	Kendall's tau-c	.243	.100	2.426	.015
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,015 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.85 "Φύλο" και "Ερωτήσεις Απαντήσεις"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.296	.086	3.410	.001
	Kendall's tau-c	.328	.096	3.410	.001
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,001 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«συνάφεια σπουδών»:

Πίνακας 3.86 "συνάφεια σπουδών" και "Εισήγηση Διάλεξη Μονόλογος"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.217	.066	2.662	.008
	Kendall's tau-c	.160	.060	2.662	.008
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,008 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.87 "συνάφεια σπουδών" και "Επίδειξης"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.182	.082	1.997	.046
	Kendall's tau-c	.136	.068	1.997	.046
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,0046 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«επίπεδο σπουδών»:

Πίνακας 3.88 "επίπεδο σπουδών" και "Καταγισμού ιδεών"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.183	.086	2.093	.036
	Kendall's tau-c	.164	.079	2.093	.036
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,036 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.89 "επίπεδο σπουδών" και "Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.290	.079	3.524	.000
	Kendall's tau-c	.244	.069	3.524	.000
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«Δημογραφικά στοιχεία» με «Απόψεις για τον εξοπλισμό στα σχολεία»:

«φύλο»:

Πίνακας 3.90 "Φύλο" και "Σχεδιαγράμματα"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.249	.091	2.695	.007
	Kendall's tau-c	.274	.102	2.695	.007
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,007 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«ηλικία»

Πίνακας 3.91 "Ηλικία" και "Σε ποιο βαθμό τα σχολεία που έχετε εργαστεί σας παρείχαν την κατάλληλη εξοπλιστική υποδομή για χρήση εποπτικών μέσων;"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.225	.086	2.617	.009
	Kendall's tau-c	.202	.077	2.617	.009
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,009 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«συνάφεια σπουδών»:

Πίνακας 3.92 "συνάφεια σπουδών" και "Πίνακας"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.302	.080	2.922	.003
	Kendall's tau-c	.207	.071	2.922	.003
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,003 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.93 "συνάφεια σπουδών" και "Σχεδιαγράμματα"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.255	.103	2.162	.031
	Kendall's tau-c	.177	.082	2.162	.031
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,031 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.94 "συνάφεια σπουδών" και "Διαφάνειες"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.245	.071	2.759	.006
	Kendall's tau-c	.187	.068	2.759	.006
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,006 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«ηλικία»

Πίνακας 3.95 "Ηλικία" και "Διαφάνειες"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.175	.082	-2.147	.032
	Kendall's tau-c	-.163	.076	-2.147	.032
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,032 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«επίπεδο σπουδών»:

Πίνακας 3.96 "επίπεδο σπουδών" και "Διαφάνειες"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.260	.082	3.088	.002
	Kendall's tau-c	.240	.078	3.088	.002
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,002 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«Δημογραφικά στοιχεία» με «Απόψεις για εναλλακτικούς τρόπους διδασκαλίας»:
«Φύλλο»

Πίνακας 3.97 "Φύλο" και "Ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.225	.088	2.548	.011
	Kendall's tau-c	.252	.099	2.548	.011
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,011 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.98 "Φύλο" και "Ανάληψη ευθυνών"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.179	.089	2.004	.045
	Kendall's tau-c	.197	.099	2.004	.045
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,045 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

«επίπεδο σπουδών»:

Πίνακας 3.99 "επίπεδο σπουδών" και "Ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.211	.093	2.273	.023
	Kendall's tau-c	.178	.078	2.273	.023
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,023 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.100 "επίπεδο σπουδών" και "Προαγωγή αυτενέργειας/ πρωτοβουλίας"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.196	.083	2.342	.019
	Kendall's tau-c	.168	.072	2.342	.019
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,019 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.101 "επίπεδο σπουδών" και "«Σχέδια Εργασίας- Projects»: Μέθοδος διδασκαλίας με ανάθεση ομαδικών εργασιών, που προωθούν την αυτενέργεια και την ομαδικότητα. Πόσο συχνά λαμβάνουν χώρα, στην διδασκαλία;"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.248	.077	3.113	.002
	Kendall's tau-c	.216	.070	3.113	.002
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,002 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.102 "επίπεδο σπουδών" και "Συνήθως τι είδους «Σχέδια Εργασίας» χρησιμοποιείτε;"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.161	.081	1.991	.046
	Kendall's tau-c	.132	.066	1.991	.046
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,046 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.103 "επίπεδο σπουδών" και "Τι είδους «Portfolios» χρησιμοποιείτε;"

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.205	.081	2.464	.014
	Kendall's tau-c	.158	.064	2.464	.014
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,014 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Τεστ χ^2 ερευνητικών ερωτημάτων

Πίνακας 3.104 “Σε ποιο βαθμό ακολουθείτε το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών κατά την διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων που σας έχουν ανατεθεί” και “Σε περίπτωση που δεν ακολουθείται πιστά το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα οι λόγοι είναι”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.107	.086	1.238	.216
	Kendall's tau-c	.098	.079	1.238	.216
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,216 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.105 “Εισήγηση Διάλεξη Μονόλογος” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.134	.084	-1.583	.113
	Kendall's tau-c	-.122	.077	-1.583	.113
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,113 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.106 “Μαιευτική (του Σωκράτη)” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.140	.082	1.694	.090
	Kendall's tau-c	.129	.076	1.694	.090
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,090 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.107 “Ερωτήσεις Απαντήσεις” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.132	.084	1.580	.114
	Kendall's tau-c	.127	.080	1.580	.114
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,114 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.108 “Επίδειξης” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.192	.077	2.447	.014
	Kendall's tau-c	.175	.072	2.447	.014
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,014 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.109 “Μελέτη Περίπτωσης” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.202	.086	2.317	.021
	Kendall's tau-c	.182	.078	2.317	.021
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,021 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.110 “Εργασίες” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.151	.084	1.782	.075
	Kendall's tau-c	.136	.076	1.782	.075
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,075 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.111 “Παιχνίδι ρόλων” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.071	.088	.800	.424
	Kendall's tau-c	.065	.081	.800	.424
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,424 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.112 “Καταγισμού ιδεών” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.110	.087	1.261	.207
	Kendall's tau-c	.100	.080	1.261	.207
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,207 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.113 “Ομαδοσυνεργατική” και “Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.196	.077	2.516	.012
	Kendall's tau-c	.179	.071	2.516	.012
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,012 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.114 “Σε ποιο βαθμό τα σχολεία που έχετε εργαστεί σας παρείχαν την κατάλληλη εξοπλιστική υποδομή για χρήση εποπτικών μέσων;” και “Σε περίπτωση που δεν σας παρέχει το σχολείο τον απαραίτητο εξοπλισμό φέρνεται δικό σας;”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.026	.078	.334	.738
	Kendall's tau-c	.025	.074	.334	.738
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,738 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.115 “Σε ποιο βαθμό τα σχολεία που έχετε εργαστεί σας παρείχαν την κατάλληλη εξοπλιστική υποδομή για χρήση εποπτικών μέσων;” και “Πίνακας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.039	.087	.444	.657
	Kendall's tau-c	.035	.078	.444	.657
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,657 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.116 “Σε ποιο βαθμό τα σχολεία που έχετε εργαστεί σας παρείχαν την κατάλληλη εξοπλιστική υποδομή για χρήση εποπτικών μέσων;” και “Φωτογραφίες”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.047	.077	-.611	.541
	Kendall's tau-c	-.043	.070	-.611	.541
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,541 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.117 “Σε ποιο βαθμό τα σχολεία που έχετε εργαστεί σας παρείχαν την κατάλληλη εξοπλιστική υποδομή για χρήση εποπτικών μέσων;” και “Σχεδιαγράμματα”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.028	.085	-.335	.737
	Kendall's tau-c	-.024	.072	-.335	.737
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,737 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.118 “Σε ποιο βαθμό τα σχολεία που έχετε εργαστεί σας παρείχαν την κατάλληλη εξοπλιστική υποδομή για χρήση εποπτικών μέσων;” και “Διαφάνειες”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.159	.086	-1.847	.065
	Kendall's tau-c	-.148	.080	-1.847	.065
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,065 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.119 “Σε ποιο βαθμό τα σχολεία που έχετε εργαστεί σας παρείχαν την κατάλληλη εξοπλιστική υποδομή για χρήση εποπτικών μέσων;” και “Η/Υ”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.012	.082	.149	.882
	Kendall's tau-c	.011	.073	.149	.882
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,882 > 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.120 “Σε ποιο βαθμό τα σχολεία που έχετε εργαστεί σας παρείχαν την κατάλληλη εξοπλιστική υποδομή για χρήση εποπτικών μέσων;” και “Video”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.011	.084	.128	.898
	Kendall's tau-c	.010	.076	.128	.898
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,898 < 0,05$. Το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.121 “Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας; ” και “Συνεργασία μεταξύ μαθητών”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.044	.081	.542	.588
	Kendall's tau-c	.037	.068	.542	.588
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,733 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.122 “Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας; ” και “Ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.133	.083	-1.607	.108
	Kendall's tau-c	-.113	.070	-1.607	.108
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,108 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.123 “Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας; ” και “Προαγωγή αυτενέργειας/πρωτοβουλίας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.088	.081	-1.077	.282
	Kendall's tau-c	-.075	.070	-1.077	.282
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,282 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.124 “Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας; ” και “Κοινωνικοποίηση του μαθητή”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.040	.086	.467	.640
	Kendall's tau-c	.033	.071	.467	.640
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,640 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.125 “Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας;” και “«Σχέδια Εργασίας- Projects»: Μέθοδος διδασκαλίας με ανάθεση ομαδικών εργασιών, που προωθούν”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.165	.087	1.885	.059
	Kendall's tau-c	.144	.076	1.885	.059
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,059 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.126 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε αγχώδεις διαταραχές”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.015	.088	.168	.867
	Kendall's tau-c	.012	.072	.168	.867
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,867 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.127 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε συχνή τάση δανειοληψίας”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.096	.091	-1.055	.291
	Kendall's tau-c	-.076	.072	-1.055	.291
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,291 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.128 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε κακή διαχείριση προσωπικού προϋπολογισμού”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.104	.089	-1.176	.240
	Kendall's tau-c	-.078	.067	-1.176	.240
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,240 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.129 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Βαθμός επιρροής οικονομικού αναλφαβητισμού σε απόλεια ιδιωτικού εισοδήματος”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.088	.093	-.955	.340
	Kendall's tau-c	-.067	.070	-.955	.340
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,340 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.130 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Ανεπαρκής διδασκαλία οικονομικών μαθημάτων στο σχολείο”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	.008	.085	.089	.929
	Kendall's tau-c	.002	.025	.089	.929
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,929 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.131 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Εξοπηρετεί πολιτικούς σκοπούς και προπαγανδιστικές ενέργειες”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.073	.099	-.736	.462
	Kendall's tau-c	-.056	.076	-.736	.462
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,462 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Πίνακας 3.132 “Επίπεδο οικονομικών γνώσεων Ελλήνων” και “Τα άτομα θα είναι εύκολα χειραγωγήσιμα”

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-.055	.108	-.510	.610
	Kendall's tau-c	-.040	.079	-.510	.610
N of Valid Cases		104			

Παρατηρούμε από το αποτέλεσμα του test πως η p-value είναι $0,610 > 0,05$. Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό κι επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής ως προς τις κατηγορίες της ανεξάρτητης.

Συμπεράσματα

Η παρούσα έρευνα αφορά τις απόψεις εκπαιδευτικών σχετικά με τη διδασκαλία οικονομικών μαθημάτων στα σχολεία και διενεργήθηκε στα πλαίσια διπλωματικής εργασίας. Σε αυτή συμμετείχαν 104 εκπαιδευτικοί όλων των ηλικιών. Η συλλογή δεδομένων διήρκεσε 20 ημέρες, τα αποτελέσματα της παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν μέσω του SPSS. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι συμμετέχοντες φέρεται να είναι υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου (64.4% κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων) και σχετικοί με τα οικονομικά (89.4% σχετικές σπουδές).

Οι συμμετέχοντες φέρεται να συμφώνησαν σε μεγάλο βαθμό για τις ελλείψεις οικονομικών γνώσεων στον Ελληνικό πληθυσμό, για τα αίτια και τις συνέπειες της έλλειψης αυτής στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ότι η αρνητική επιρροή του οικονομικού αναλφαριθμητισμού σε διάφορους παράγοντες χαρακτηρίστηκε από μέτρια έως εξαιρετική από το 66-93% των ερωτηθέντων. Ενώ αντίστοιχα η θετική επιρροή του οικονομικού αλφαριθμητισμού χαρακτηρίστηκε από μέτρια έως εξαιρετική από το 85-91% των ερωτηθέντων.

Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών θεωρήθηκε παρωχημένο από το 31% των εκπαιδευτικών αλλά παρ' όλα αυτά το 77% των ερωτηθέντων το ακολουθούν συστηματικά. Οι εκπαιδευτικοί εμφάνισαν σχετικά υψηλά ποσοστά χρήσης πολλών διαφορετικών μεθόδων διδασκαλίας, συνήθως συνδυαστικά (~80% συχνά ή πολύ συχνά).

Οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν μεγάλες ελλείψεις στον εξοπλισμό των σχολείων με το 79% να αναφέρει ότι είτε δεν είχαν καθόλου εξοπλισμό είτε ήταν ελλιπής. Ενώ το 81% φέρναν δικό τους εξοπλισμό. Παρ' όλα αυτά η χρήση εποπτικών μέσων ξεπέρασε το 89%. Στους λόγους για τους οποίους κάποιος εκπαιδευτικός δεν έφερνε εποπτικό μέσο στο μάθημα, ξεχώρισαν "η έλλειψη διδακτικού χρόνου" 37 "συχνά" και "πολύ συχνά" και "η έλλειψη οργανωμένης υλικοτεχνικής υποδομής και οργάνωσης με 39 "συχνά" και "πολύ συχνά". Ενώ αναμενόμενο ήταν τα πιο συχνά μέσα να είναι Πίνακας και Σχεδιαγράμματα, με τον Η/Υ να ακολουθεί.

Ενώ στο τέλος καταγράφηκαν οι απόψεις για το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, με το 91,3% των ερωτηθέντων να θεωρεί ότι δεν ενθαρρύνεται από ώστε να επιδιώκει συμπληρωματικές μορφές διδασκαλίας. Μέτρια σε συχνότητα χαρακτηρίζεται η χρήση εργασιών ως διδακτικό εργαλείο με τις μικρές εργασίες να είναι οι πιο συνηθισμένες.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε ανάλυση για την εύρεση συσχετισμού μεταξύ των μεταβλητών με σκοπό να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα. Στο πρώτο μέρος της ανάλυσης με χ^2 παρατηρούμε την εξάρτηση των μεταβλητών από τα δημογραφικά στοιχεία. Αναμενόμενη ήταν η εξάρτηση του επιπέδου σπουδών από την ηλικία. Ενώ η ηλικία φαίνεται να επηρεάζει επίσης τις απόψεις και τη στάση των εκπαιδευτικών για τις οικονομικές γνώσεις των Ελλήνων τη μη εφαρμογή του προγράμματος σπουδών και τη χρήση εξοπλισμού. Ως προς το φύλο παρατηρούνται συχνές διαφορές στις μεθόδους διδασκαλίας που επιλέγουν για το μάθημα τους με τις γυναίκες να χρησιμοποιούν πιο συχνά μεθόδους όπως "μαιευτική του Σωκράτη" και "ερωτήσεις-απαντήσεις", ενώ φαίνεται να πιστεύουν περισσότερο πως τα projects αναπτύσσουν τις διαπροσωπικές σχέσεις την ανάληψη ευθυνών από τους μαθητές. Ενώ τέλος το επίπεδο και η συνάφεια σπουδών φαίνεται να επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τις απόψεις για τη σημαντικότητα του οικονομικού αναλφαριθμητισμού όπως είναι αναμενόμενο αλλά και καθιστά πιο συχνή τη χρήση κάποιων εργαλείων/μεθόδων διδασκαλίας με τους πιο εξειδικευμένους στο αντικείμενο να αξιοποιούν περισσότερα εργαλεία στη διδασκαλία τους. Το επίπεδο σπουδών φαίνεται να διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο καθώς εμφάνισε πολλές διαφοροποιήσεις σε κάθε τομέα του ερωτηματολογίου.

Στο δεύτερο μέρος της ανάλυσης με χ^2 , βρέθηκε σχέση ανάμεσα στο πόσο συχνά οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας και στις μεθόδους «επίδειξη» και «μελέτη περίπτωσης». Επίσης βρέθηκε στατιστική σχέση ανάμεσα στο πόσο συχνά οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν εποπτικά μέσα και στη χρήση video και Η/Υ. Ενώ τέλος εντοπίστηκε σχέση ανάμεσα στο πόσο οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών τους ενθαρρύνει να επιδιώκουν εναλλακτικές/συμπληρωματικές μεθόδους διδασκαλίας και στο πόσο συχνά τις χρησιμοποιούν.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ως γενικό συμπέρασμα πως κίνητρο και στόχος της διδακτικής πράξης και γενικότερα της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι παιδαγωγικού προσανατολισμού και περιεχομένου. Η ανάπτυξη και ενίσχυση της αλληλεπίδρασης και συνεργασίας των συμμετεχόντων και των εμπλεκόμενων στην εκπαιδευτική πράξη λαμβάνει ουσία όταν αποσκοπεί και θέτει ως αξίες την παιδεία, την αγωγή και τη μάθηση του συνόλου της μαθητικής κοινότητας. Ακόμη απαραίτητες προϋποθέσεις για την ομαλή διεξαγωγή της εκπαιδευτικής πράξης είναι η άρτια και ορθή οργάνωση και λειτουργία της και μάλιστα προσδιορίζεται από διάφορες μεταβλητές άμεσα σχετιζόμενες με τους εμπλεκόμενους. Η εκπαιδευτική διδασκαλία είναι σαν ένας ζωντανός οργανισμός που μεταβάλλεται και

εξελίσσεται ενώ παράλληλα χαρακτηρίζεται και από ενδεχόμενα απρόοπτα και μη οργανωμένα και προκαθορισμένα συμβάντα και γεγονότα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνική

1. *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας* (1999) Γ' τάξη Ενιαίου Λυκείου, Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.
2. Γιαννούλης, *Διδακτική Μεθοδολογία*, χ. εκ., Αθήνα 1993, σ. 36.
3. Γιαννούλης, Ν.(1993). *Διδακτική Μεθοδολογία*. Αθήνα: Γρηγόρης.
4. Γκοτοβός Α. , Μαυρογιώργος Γ., Παπακωνσταντίνου Π., *Κριτική παιδαγωγική και εκπαιδευτική πράξη*, εκδόσεις Gutenberg 2000, σ.σ. 135-145,.
5. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014 https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/international-cooperation/international-organisations/oecd_el
6. Καννελοπούλου Κ., Ματρομάρα και Μητράκου *Εκπαίδευση και αγορά εργασίας*, Εκδ Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών- ΚΕΠΕ, Αθήνα:, 2003, σ.32.
7. Κογκούλης Ι.Β., *Η σχολική τάξη ως κοινωνική ομάδα και η συνεργατική διδασκαλία και μάθηση*, εκδ. οίκος Αφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2004, σσ. 217.
8. Κόκκος, Α. (1999). *Εκπαίδευση Ενηλίκων, Το Πεδίο, Οι αρχές Μάθησης, Οι συντελεστές*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
9. Κουλαϊδής, Β. (2007). *Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις για την Ανάπτυξη Κριτικής – Δημιουργικής Σκέψης για τη δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. ΟΕΠΕΚ.
10. Λάππα Δ. Α., *Ο Διάλογος και το μάθημα των Θρησκευτικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2000, σ. 230.
11. Μαγουλά Χ., *Εισαγωγή στη διδακτική των Οικονομικών*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2009, σ. 138
12. Μαγουλά Χ., *Εισαγωγή στη διδακτική των οικονομικών μαθημάτων*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2009, σ. 247.
13. Μαγουλά Χ., *Εισαγωγή στη διδακτική των Οικονομικών*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2009, σ. 137. – D.J. Whitehead – Δ. Μακρίδου-Μπούσιου, *Οικονομική Εκπαίδευση. Διδακτική των Οικονομικών. Ένα εγχειρίδιο για τους Καθηγητές των Οικονομικών*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1995, σ. 125-126.

14. Μαγουλά Χ., Εισαγωγή στη διδακτική των Οικονομικών, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2009, σ. 138.
15. Μαγουλά Χ., ό.π. σσ. 137-138. - D.J. Whitehead – Δ. Μακρίδου-Μπούσιου, ό.π. σσ. 125-127-130. - Στ. Ι. Πλαγιανάκος, Διδακτική Επαγγελματικών Μαθημάτων. Η οργάνωση του μαθήματος, τ. Β΄, γ΄ έκδ., εκδ. ΕΛΛΗΝ, Αθήνα 2000, σ. 120.
16. Μαγουλά, Εισαγωγή στη διδακτική των Οικονομικών, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2009, σ. 142. D.J. Whitehead – Δ. Μακρίδου-Μπούσιου, Οικονομική Εκπαίδευση. Διδακτική των Οικονομικών. Ένα εγχειρίδιο για τους Καθηγητές των Οικονομικών, Αθήνα 1995, σ. 133- 136.
17. Μαγουλά, Θ. (2006). Ειδικά Θέματα Διδακτικής των Οικονομικών: Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, σσ. 37-40, 52-56.
18. Ματσαγγούρας Η., Στρατηγικές διδασκαλίας, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1997, σ. 144.
19. Ματσαγγούρας Ηλ. Γ., Ομαδοκεντρική διδασκαλία και μάθηση. Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας κατά ομάδες, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα 1995, σ. 76.
20. Ματσαγγούρας Ηλ. Γ., Ομαδοκεντρική διδασκαλία και μάθηση. Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας κατά ομάδες, εκδ. Γρηγόρης, γ΄ έκδ. βελτιωμένη και επαυξημένη, Αθήνα 1995, σ. 106.
21. Ματσαγγούρας Ηλ. Γ., Ομαδοκεντρική διδασκαλία και μάθηση. Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας κατά ομάδες, εκδ. Γρηγόρης, γ΄ έκδ. βελτιωμένη και επαυξημένη, Αθήνα 1995, σ. 31
22. Μαυροσκούφης Δ., Διδακτική Μεθοδολογία και Ανάπτυξη της Κριτικής Σκέψης. Εισαγωγή και Αναλυτικός Βιβλιογραφικός Οδηγός, Καινοτομίες στην εκπαίδευση 62, εκδ. οίκος Αφών Κυριακίδη α.ε., Θεσσαλονίκη 2008, σελ. 69.
23. Μπένος, Θεοφάνης Ε. και Στυλιανός Α. Σαραντίδης (1986) *Αρχές ΟικονομικήςΕπιστήμης, τόμος Α΄*, Αθήνα: Παπαζήση.
24. Μπούσιου, Δ., Τυροβούζης, Π. Τεχνολογικές Δεξιότητες των Οικονομολόγων Καθηγητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για την Ενσωμάτωση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πρακτική. Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση, Τόμος Β΄, Πρακτικά 3ου Συνεδρίου ΕΤΠΕ, 26-29/9/2002, σσ.584-593.
25. Πλαγιανάκος Στ. Ι., Διδακτική Επαγγελματικών Μαθημάτων. Η οργάνωση του μαθήματος, τ. Α΄, γ΄ έκδ., εκδ. ΕΛΛΗΝ, Αθήνα 2000.

26. Πλαγιανάκος Στ. Ι., Διδακτική Επαγγελματικών Μαθημάτων. Η οργάνωση του μαθήματος, τ. Β', γ' έκδ., εκδ. ΕΛΛΗΝ, Αθήνα 2000, σ. 121.
27. Πυργιωτάκης Ι., *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη*, εκδόσεις ΕλληνικάΓράμματα, Αθήνα 1999, σελ. 437.
28. Στεφανίτης Μαρίνος (2012). Επάρκεια Χρηματοοικονομικών Γνώσεων και Χρηματοοικονομική Συμπεριφορά: Έρευνα σε Επίπεδο Νοικοκυριών & ΜΜΕ, Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς.
29. Ταρατόρη-Τσαλκατίδου Ε., Η μέθοδος project και η συμβολή της στη διαπροσωπική επικοινωνία δασκάλου-μαθητή, *Σχολείο και Ζωή 2* (1996) σ. 50. – Δ. Καραμπόκης – Χρ. Κοτίνης, Θεσσαλονίκη: το project, Virtual School, The sciences of Education Online 1(4) (1999). – St. Ward, Thematic Approaches to the Core National Curriculum, in Coubly and Ward, The Primary Core National Curriculum, Policy into Practice, London, 2, New York 1996, σ. 72.
30. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, *Οδηγίες για τη διδακτέα ύλη και τη διδασκαλία των μαθημάτων στο Γυμνάσιο και στο Ενιαίο Λύκειο*, ΟΕΔΒ, τ. Γ', Αθήνα 2003, σσ. 229-238.
31. Χατζηδήμου Δ. Χρ., *Εισαγωγή στη θεματική της Διδακτικής. Συμβολή στη θεωρία και στην πράξη της διδασκαλίας*, εκδ. οίκος Αφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2007, σσ. 153- 154.
32. Χρυσafίδης Κ., Σύγχρονοι Διδακτικοί προβληματισμοί, έκδ. Σμυρνιωτάκης, Αθήνα 1994, σ. 111.

Ξενόγλωσση

1. Abreu, M. & Mendes, V. (2005). Financial Literacy and Portfolio Diversification. διαθέσιμο: https://editorialexpress.com/cgi-bin/conference/download.cgi?db_name=pej2007&paper_id=41
2. Ackert, J. (2010). "Behavioral Finance: Psychology and Decision Making", Toronto: Cengage Learning
3. Anderson Ewan, Ivars Gutmanis, Liam D. Anderson - 2000 Economic Power in a Changing International System - Page 25,

4. Anthony, K.V., R.C. Smith, and N.C. Miller. 2015. "Preservice Elementary Teachers' Economic Literacy: Closing Gates to Full Implementation of the Social Studies Curriculum." *Journal of Social Studies Research* 39 (1): 29–37. doi:10.1016/j.jssr.2014.04.001.
5. Becker, W. E. (2000). Teaching Economics in the 21st Century. *Journal of Economic Perspectives*, 14(1), 109–119. doi:10.1257/jep.14.1.109
6. Bell, J. (2001). Μεθοδολογικός Σχεδιασμός Παιδαγωγικής και Κοινωνικής Έρευνας (Οδηγός για φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες. Αθήνα: Gutenberg
7. Bernmark-Ottosson, A. 2009. "Samhällskunskapslärare." In *Ämnesdidaktiska Insikter och Strategier, Studier i de Samhällsvetenskapliga ämnenas Didaktik nr. 1*, edited by Bengt Schüllerqvist, and Christina Osbeck, 33–82. Karlstad: Karlstads Universitet.
8. Braunstein, S. & Welch, C. (2002). Financial literacy: an overview of practice, research and policy. *Federal Reserve Bulletin*, November.
9. Buckles, Stephen και Robert Highsmith (1990) «Preface to Special Research Issue», *Journal of Economic Education*, Summer: 229-230.
10. C.A. Holt, Classroom games: Trading in a pit market, *Journal of Economic Perspectives* 10 (1) (1996) 193-203.
11. Charkins R. G. History-Social Science Framework June 6, 2017. Why Teach Economics in Kindergarten Through Twelfth Grade? Chief Academic Officer, California Council on Economics Education
12. Cohen A. J. – J. Spencer, Using writing across the curriculum in economics: Is taking the plunge worth it? *Journal of Economic Education* 24 (1993) 219-230.
13. Creswell, J.W. (2016). Η Έρευνα στην Εκπαίδευση. Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας. Αθήνα: Ίων/Ελλην.
14. Dixon Frank H. The Teaching of Economics in the Secondary Schools Source: *The School Review*, Jan., 1898, Vol. 6, No. 1 (Jan., 1898), pp. 17-27 Published by: The University of Chicago Press Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/1074273>
15. Elmslie B. T. – Ed. Tebaldi, Teaching Economic Growth Theory with Data, *The Journal of Economic Education* 41 (2) (2010) 110-124.
16. Elmslie B.T. – Tebaldi Ed., Teaching Economic Growth Theory with Data, *The Journal of Economic Education* 41 (2) (2010) 110-124.

17. Fiol-Matta L., M.K. Chamberlain, *Women of color and the multicultural curriculum: Transforming the college classroom*, New York: The Feminist Press 1994.
– D.W. Johnson, R.T. Johnson, K.A. Smith, *Cooperative learning: Increased college faculty instructional productivity*, ASHE-ERIC Higher Education Report No. 4, Washington, DC: George Washington University, School of Education and Human Development, 1991
18. Flyer, F. & Rosen, S. (1997). *The New Economics of Teachers and Education*. *Journal of Labor Economics*. Vol. 15, Issue 1, p. 104 – 139.
19. Gr Gremmen, H., & Potters, J. (1997). *Assessing the Efficacy of Gaming in Economic Education*. *Journal of Economic Education*, 28(4), (Fall),pp.291-303. *ade?* , History-Social Science Framework June 6, 2017
20. H. Fels, *This is what I do, a hol I like it*, *Journal of Economic Education* 24 (1993) 365-380.
21. Hansen, W.L., M.K. Salemi, and J.J. Siegfried. 2002. “Promoting Economic Literacy in the Introductory Economics Course, Use It or Lose It: Teaching Literacy in the Economics Principles Course.” *American Economic Association Papers and Proceedings* 92 (2): 463–472.
22. Henning, M.B., and T.A. Lucey. 2017. “Elementary Preservice Teachers’ and Teacher Educators’ Perceptions of Financial Literacy Education.” *The Social Studies* 108 (4): 163–173. doi:10.1080/00377996.2017.1343792.
23. Hernandez-Serrano, J. & Jonassen, D. (2003). *The effects of case libraries on problem solving*. *Journal of Computer-Assisted Learning*, 19, 103-114.
24. Hilgert, M.A., Hogarth, J.M. & Beverly, S.G. (2003). *Household financial management: the connection between knowledge and behaviour*. *Federal Reserve Bulletin*, July,309-322.
25. Hogarth, J. M. & Hilgert, M. A. (2002). *Financial knowledge, experience, and learning preferences: Preliminary results from a new survey on financial literacy*. *Consumer Interests Annual*, 48.
26. Jappelli, T. 2010. “Economic Literacy: An International Comparison.” *The Economic Journal* 120 (548): F429–F451. doi:10. 1111/j.1468-0297.2010.02397.
27. Katz L. G. and S. C. Chard, *Engaging children’s minds: The project approach*, Norwood 1995.

28. Kristiansson, M. 2014. "Samhällskunskapsämnet och Dess ämnesmarkörer på Svensk Mellanstadium: Ett Osynligt ämne som Bistår Andra ämnen." *Nordidactica* 2014 (1): 212–233.
29. Lumsden, K. G., & Scott, A. (1988). A Characteristic Approach to the Evaluation of Economics Software Packages. *Journal of Economics Education*, 19(4), (Fall), pp.353-362.
30. Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2007). Financial Literacy and Retirement Preparedness: Evidence and Implications for Financial Education. *Business Economics*, 42(1), 35–44. doi:10.2145/20070104
31. Lusardi, Annamaria and Olivia S. Mitchell. 2006a. "Financial Literacy and Planning: Implications for Retirement Wellbeing." Working Paper, Pension Research Council, Wharton School, University of Pennsylvania.
32. Madrian, Brigitte and Dennis Shea. 2001. "Preaching to the Converted and Converting Those Taught: Financial Education in the Workplace." Working Paper, University of Chicago.
33. Mandell, Lewis. 2004. Financial Literacy: Are We Improving? Jump\$tart Coalition for Personal Financial Literacy.
34. Marks, Stephen G. και Michael G. Rukstad (1996) «Teaching Macroeconomics by the Case Method», *Journal of Economic Education*, Spring: 139-147.
35. Meyer H., *Leiftaden zur Unterrichtsvorbereitung*, 10 Auflage, Ffm 1991, σελ. VII.
36. Modig, N. (2020). What do economic scholars consider powerful economic knowledge of importance for people in their private and public lives? Implications for teaching and learning economics in social studies. *Studies in Higher Education*, 1–16. doi:10.1080/03075079.2020.1716319
37. Modig, N. 2017. "Lärarstudenters Ekonomididaktiska Kunskapsutveckling i Samhällskunskap." *Nordidactica* 2017 (3): 23–45.
38. Nordgren, K. 2017. "Powerful Knowledge, Intercultural Learning and History Education." *Journal of Curriculum Studies* 49 (5): 663–682. doi:10.1080/00220272.2017.1320430

39. Philipps, N. (2001). Εκπαίδευση Εκπαιδευτών, Αθήνα: Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο, σσ. 77-79.
40. R. J. Charkins Chief Academic Officer *Why Teach Economics in Kindergarten Through Twelfth*
41. Reid, G. (2005). Learning styles and inclusion. London: Paul Chapman Publishing.
42. Reimann, N., and I. Jackson. 2006. "Threshold Concepts in Economics: A Case Study." In *Overcoming Barriers to Student Learning: Threshold Concepts and Troublesome Knowledge*, edited by Janhf Meyer, and Ray Land, 115–133. London and New York: Routledge.
43. Saunders Phillip, G.L. Bach, James D. Calderwood και W. Lee Hansen (1993) *Master Curriculum Guide in Economics. A Framework for Teaching the Basic Concepts*, New York: Economics America & National Council On Economic Education.
44. Savage S. J., The Effect of Information Technology on Economic Education, *The Journal of Economic Education* 40 (1) (2009) 337-353.
45. Savage S.J., The Effect of Information Technology on Economic Education, *The Journal of Economic Education* 40 (1) (2009) 337-353.
46. Shanahan, Martin P. και Jan H. F. Meyer (2001) «A Student Learning Inventory for Economics Based on the Students' Experience of Learning: A Preliminary Study», *Journal of Economic Education*, Summer: 259-267.
47. Siegfried J. J., P. Saunders, E. Stinar, H. Zhang, California Council on Economics Education Teaching tools: How is introductory economics taught in America? *Economic Inquiry* 34 (1) (1996) 182-192.
48. Strober, M. H. (1987). The Scope of Microeconomics: Implications for Economic Education. *The Journal of Economic Education*, 18(2), 135–149. doi:10.1080/00220485.1987.10845200
49. Taylor H. et al., The teaching of undergraduate economics, Report of the Committee on Undergraduate Teaching of Economics and the Training of Economists, *American Economic Review [Supplement]* (40) (1950) 1-226.

50. Vakhitova, T., & Gadelshina, L. (2015). The Role and Importance of the Study of Economic Subjects in the Implementation of the Educational Potential of Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191, 2565–2567. doi:10.1016/j.sbspro.2015.04.690
51. VanSickle, Ronald L. (1992) «Learning to Reason with Economics», *Journal of Economic Education*, Winter: 56-64.
52. Vavouraki A., Greece, στο National I.C.T. Policies for Education: Country Reports, Insight, European Schoolnet (www.insight.eun.org, τελευταία πρόσβαση 22-6-2009), 2005.
53. Walstad W. B. – Ph.Saunders, Διδάσκοντας Οικονομικά σε προπτυχιακό επίπεδο, ελλ. μτφρ. Μ. Νταμπαράκης, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2007, 417-422.
54. Walstad, W.B., and M. Watts. 2015. “Perspectives on Economics in the School Curriculum: Coursework, Content, and Research.” *Journal of Economic Education* 46 (3): 324–339. doi:10.1080/00220485.2015.1040185.
55. Whitehead D.J.– Δ. Μακρίδου-Μπούσιου, *Οικονομική Εκπαίδευση. Διδακτική των Οικονομικών – ένα εγχειρίδιο για τους Καθηγητές των Οικονομικών*, Αθήνα 1995, σ. 353.
56. Young, M. 2014. “Powerful Knowledge as a Curriculum Principle.” In *Knowledge and the Future School: Curriculum and Social Justice*, edited by Michael Young, David Lambert, Carolyn Roberts, and Martin Roberts, 65–88. London: Bloomsbury Academic.

Παράρτημα

Ενότητα 1 από 5

Στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών οικονομολόγων αναφορικά με το ρόλο των οικονομικών μαθημάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί ερευνητικό εργαλείο στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας με τίτλο: "Στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών οικονομολόγων αναφορικά με το ρόλο των οικονομικών μαθημάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία", για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών "Οικονομικά της Εκπαίδευσης και Διαχείριση Εκπαιδευτικών Μονάδων", του τμήματος Οικονομικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Το ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης οι οποίοι έχουν ανάθεση τη διδασκαλία οικονομικών μαθημάτων στα σχολεία. Η συμμετοχή σας είναι εθελοντική, το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οι απαντήσεις θα χρησιμοποιηθούν μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Απαιτούνται λίγα λεπτά για τη συμπλήρωσή του. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Με εκτίμηση

Πέτρου Δήμητρα, ΠΕ80, e-mail:

petroudimi448@gmail.com

ΜΕΡΟΣ I: Δημογραφικά στοιχεία

Περιγραφή (προαιρετικό)

1) Φύλο: *

Άνδρας

Γυναίκα

2) Ηλικία: *

- Εως 30 ετών
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- Άνω των 60

⋮

3) Ποιο είναι το ανώτερο επίπεδο σπουδών: *

- Πανεπιστημιακή εκπαίδευση
- Μεταπτυχιακό
- Διδακτορικό

4) Οι σπουδές σας είναι συναφείς με τα οικονομικά; *

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

5) Έχετε συμμετάσχει σε επιμορφωτικά σεμινάρια σχετικά με οικονομικά θέματα κατά το παρελθόν; *

ΝΑΙ

ΟΧΙ

6) Αν ναι, προσδιορίστε τους φορείς διεξαγωγής των προγραμμάτων επιμόρφωσης:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Π.Ε.Κ	☐	☐
Σεμινάρια Ιδιωτικών Φορέων	☐	☐
Επιμορφωτικά Σεμινάρια Ακαδημ...	☐	☐
Σεμινάρια Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.	☐	☐
Εξομοίωση	☐	☐
Σεμινάρια Σχολικών Συμβούλων	☐	☐

7) Συμπληρωμένα έτη προϋπηρεσίας : *

0-5

6-10

ΜΕΡΟΣ II: Απόψεις για τον οικονομικό αναλφαβητισμό

Περιγραφή (προαιρετικό)

8) Ποιο το επίπεδο των οικονομικών γνώσεων των ελλήνων: *

- καθόλου
- Λίγο
- Μέτριο
- Πολύ
- Εξαιρετικό

9) Σε ποιο βαθμό επηρεάζει ο οικονομικός αναλφαβητισμός τους παρακάτω παράγοντες; *
(σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως)

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Αγχώδεις διατ...	☐	☐	☐	☐	☐
Συχνή τάση δαν...	☐	☐	☐	☐	☐
Κακή διαχείρισ...	☐	☐	☐	☐	☐
Απώλεια ιδιωτ...	☐	☐	☐	☐	☐

...

10) Σε ποιο βαθμό μας προστατεύει ο οικονομικός αλφαριθμητισμός από: (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως) *

	Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
Προπαγανδιστι...	☐	☐	☐	☐	☐
Παραπληροφό...	☐	☐	☐	☐	☐
Χειραγωγημέν...	☐	☐	☐	☐	☐
Εκμετάλλευση ...	☐	☐	☐	☐	☐

11) Οι παρακάτω παράγοντες αποτελούν αίτια δημιουργίας οικονομικού αναλφαριθμητισμού; *

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Ανεπαρκής διδασκαλία οικονομικ...	☐	☐
Εξυπηρετεί πολιτικούς σκοπούς ...	☐	☐
Τα άτομα θα είναι εύκολα χειραγ...	☐	☐

ΜΕΡΟΣ III: Απόψεις για αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών και μεθόδους διδασκαλίας

Περιγραφή (προαιρετικό)

12) Σε ποιο βαθμό ακολουθείτε το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών κατά την διδασκαλία * των γνωστικών αντικειμένων που σας έχουν ανατεθεί;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Συχνά
- Πολύ συχνά

13) Σε περίπτωση που δεν ακολουθείται πιστά το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα οι λόγοι είναι: *

- Είναι κλειστό, περιορίζοντας τις πρωτοβουλίες σας
- Είναι πολύ γενικό, χωρίς σαφείς οδηγίες ως προς τους στόχους, το περιεχόμενο, τη μεθοδολογία, τις δ...
- Είναι παρωχημένο
- Το περιεχόμενό δεν ανταποκρίνεται στο περιεχόμενο των σχολικών εγχειριδίων
- Λόγω εμπειρίας νιώθετε ότι μπορείτε να οργανώσετε τη διδασκαλία αυτόνομα

14) Σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείτε τις παρακάτω μεθόδους διδασκαλίας στα πλαίσια της διδακτικής σας πράξης; (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως) *

	Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
Εισήγηση Διάλ...	☐	☐	☐	☐	☐
Μαιευτική (του...	☐	☐	☐	☐	☐
Ερωτήσεις Απ...	☐	☐	☐	☐	☐
Επίδειξης	☐	☐	☐	☐	☐
Μελέτη Περίπ...	☐	☐	☐	☐	☐
Εργασίες	☐	☐	☐	☐	☐
Παιχνίδι ρόλων	☐	☐	☐	☐	☐
Καταιγισμού ιδ...	☐	☐	☐	☐	☐
Ομαδοσυνεργα...	☐	☐	☐	☐	☐

⋮

15) Σε ποιο βαθμό εφαρμόζετε συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας? *

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Συχνά
- Πολύ συχνά

ΜΕΡΟΣ IV: Απόψεις για τον εξοπλισμό στα σχολεία

Περιγραφή (προαιρετικό)

⋮

16) Σε ποιο βαθμό τα σχολεία που έχετε εργαστεί σας παρέχουν την κατάλληλη εξοπλιστική υποδομή για χρήση εποπτικών μέσων; *

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Συχνά
- Πολύ συχνά

17) Σε περίπτωση που δεν σας παρέχει το σχολείο τον απαραίτητο εξοπλισμό φέρνεται δικό σας; *

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

18) Χρησιμοποιείτε εποπτικά μέσα κατά τη διάρκεια της διδακτικής σας πράξης; *

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

19) Σε περίπτωση που χρησιμοποιείται τα ακόλουθα μέσα οι λόγοι που σας ωθούν είναι οι ακόλουθοι: (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως) *

	Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
Δυνατότητα αυ...	☐	☐	☐	☐	☐
Εκσυγχρονισμό...	☐	☐	☐	☐	☐
Ενίσχυση της μ...	☐	☐	☐	☐	☐
Δημιουργία ενι...	☐	☐	☐	☐	☐
Συνδυασμός θε...	☐	☐	☐	☐	☐

...

20. Σε περίπτωση που δεν χρησιμοποιείτε τα ακόλουθα μέσα οι λόγοι που σας ωθούν είναι οι ακόλουθοι: (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως) *

	Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
Ελλειψη διδακ...	☐	☐	☐	☐	☐
Ελλειψη χρόνο...	☐	☐	☐	☐	☐
Αδυναμία αντιμ...	☐	☐	☐	☐	☐
Ελλειψη οργαν...	☐	☐	☐	☐	☐
Άγνοια χρήσης ...	☐	☐	☐	☐	☐
Επικέντρωση τ...	☐	☐	☐	☐	☐

21) Πόσο συχνά αξιοποιείτε, κατά τη διδασκαλία σας, τα παρακάτω εποπτικά μέσα; (σημειώστε * 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως)

	Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
Πίνακας	☐	☐	☐	☐	☐
Φωτογραφίες	☐	☐	☐	☐	☐
Σχεδιαγράμματα	☐	☐	☐	☐	☐
Διαφάνειες	☐	☐	☐	☐	☐
H/Y	☐	☐	☐	☐	☐
Video	☐	☐	☐	☐	☐

Ενότητα 5 από 5

ΜΕΡΟΣ V: Απόψεις για εναλλακτικούς τρόπους διδασκαλίας

Περιγραφή (προαιρετικό)

22) Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα «ενθαρρύνει» τον εκπαιδευτικό στην εφαρμογή εναλλακτικών (συμπληρωματικών) μορφών διδασκαλίας; *

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Συχνά
- Πολύ συχνά

---

23) Εάν εφαρμόζετε την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία (έστω και σπάνια), σε τι βαθμό πιστεύετε ότι προάγει τις παρακάτω ιδιότητες στα πλαίσια της διδακτικής πράξης; (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως) *

	Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
Συνεργασία με...	☐	☐	☐	☐	☐
Ανάπτυξη δεξι...	☐	☐	☐	☐	☐
Προαγωγή αυτ...	☐	☐	☐	☐	☐
Κοινωνικοποίη...	☐	☐	☐	☐	☐

⋮

24) «Σχέδια Εργασίας- Projects»: Μέθοδος διδασκαλίας με ανάθεση ομαδικών εργασιών, που προωθούν την αυτενέργεια και την ομαδικότητα. Πόσο συχνά λαμβάνουν χώρα, στην διδασκαλία; *

- Ποτέ
- σπάνια
- Μερικές φορές
- Συχνά
- Πολύ συχνά

25) Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η πραγματοποίηση «Σχεδίων Εργασίας-Projects» συντελεί στην: (σημειώστε 1 μόνο X στην κάθε κατηγορία οριζοντίως) *

	Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
Ενίσχυση αυτεν...	☐	☐	☐	☐	☐
Ανάπτυξη διαπ...	☐	☐	☐	☐	☐
Ελευθερία σκέ...	☐	☐	☐	☐	☐
Ολόπλευρη ανά...	☐	☐	☐	☐	☐
Ανάληψη ευθυν...	☐	☐	☐	☐	☐

...

26) Συνήθως τι είδους «Σχέδια Εργασίας» χρησιμοποιείτε; *

- Μικρά (2-6 ώρες)
- Μεσαία (1-7 ημέρες)
- Μεγάλα (1 εβδομάδα και άνω)
- Άλλο...

27) «Φάκελος Επιλεγμένου υλικού - Portfolio»: φάκελος- αρχείο του εκπαιδευτικού που περιλαμβάνει ερωτήσεις, θέματα για διαγωνίσματα και επιπλέον εκπαιδευτικό υλικό, για την σωστή οργάνωση της διδακτικής πράξης. Πόσο συχνά λαμβάνει χώρα στη διδασκαλία σας; *

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Συχνά
- Πολύ συχνά

28) Τι είδους «Portfolios» χρησιμοποιείτε; (δώστε 1 μόνο απάντηση) *

- Portfolios εργασίας, ως δεξαμενή υλικού
- Portfolios επίδειξης, ως δείγμα καλύτερης δουλειάς από μέρους σας
- Portfolios αξιολόγησης, ως πηγή ανατροφοδότησης